

Maatregelpakket 1

Natuur

NPLG Transitiefonds

Aanvraag rijksbijdrage voor beslissing tot start realisatie

Provincie Fryslân - Versie 27 juni 2023

Inhoud

Inleiding.....	4
Thema 1: Bomen en bos	7
Algemeen	7
Opgaven/probleemanalyse en te bereiken doelen	9
Oplossingsrichtingen, doelbereik en (sociaaleconomische) effecten.....	12
Besluitvorming en daarbij betrokken partijen	17
Financiën en risico's.....	19
Aanpak met planning en mijlpalen	22
Thema 2: Kennisontwikkeling	23
Algemeen	23
Opgaven/probleemanalyse en te bereiken doelen	26
Oplossingsrichtingen, doelbereik en (sociaaleconomische) effecten.....	29
Besluitvorming en daarbij betrokken partijen	32
Financiën en risico's.....	34
Aanpak met planning en mijlpalen	37
Thema 3: Boerenlandnatuur	38
Algemeen	38
Opgaven/probleemanalyse en te bereiken doelen	44
Oplossingsrichtingen, doelbereik en (sociaaleconomische) effecten.....	48
Besluitvorming en daarbij betrokken partijen	52
Financiën en risico's.....	55
Aanpak met planning en mijlpalen	64
Thema 4: Grip op kwaliteit natuurnetwerk	66
Algemeen	66
Opgaven/probleemanalyse en te bereiken doelen	69
Oplossingsrichtingen, doelbereik en (sociaaleconomische) effecten.....	74
Besluitvorming en daarbij betrokken partijen	75
Financiën en risico's.....	76
Aanpak met planning en mijlpalen	79

Thema 5: Weidevogels, Instandhouding en ontwikkeling natte grasland weidevogelbiotoop (Aanvalsplan Grutto).....	81
Algemeen	81
Opgaven/probleemanalyse en te bereiken doelen	89
Oplossingsrichtingen, doelbereik en (sociaaleconomische) effecten.....	96
Besluitvorming en daarbij betrokken partijen.....	100
Financiën en risico's.....	103
Aanpak met planning en mijlpalen	106

Foto voorzijde: Harrie Dijkstra

Inleiding

Dit maatregelpakket Natuur bevat vijf thema's waarbinnen wij maatregelen hebben uitgewerkt die bijdragen aan de natuurdoelen opgaven zoals die zijn geformuleerd in het gebiedsprogramma FPLG:

1. Bomen en bos
2. Kennisontwikkeling
3. Boerenlandnatuur
4. Weidevogels
5. Grip op kwaliteit natuurnetwerk

Deze vijf thema's tezamen leveren primair een belangrijke bijdrage aan het herstel van de biodiversiteit. Ze versterken elkaar hierin bovendien. Daarnaast levert het maatregelpakket óók een bijdrage aan de FPLG-opgaven water, klimaat, landbouw en brede welvaart.

Dit maatregelpakket bevat voornamelijk maatregelen die in 2024 en 2025 worden uitgevoerd (het nu), met bij sommige thema's een duidelijke doorkijk naar het 'straks' (2035).

Het eerste thema, bomen en bos, zet in op bosuitbreiding binnen en buiten het NNN, bosrevitalisering, uitbreiding en revitalisering van landschapselementen (deels gerealiseerd met – en dus afgestemd op – het thema 'boerenlandnatuur') en uitbreiding van agroforestry en voedselbossen. Hierdoor wordt er bijgedragen aan CO₂-vastlegging en VHR-doelbereik. De Friese bomen- en bossenstrategie (FBBS) en het Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG) liggen hieraan ten grondslag.

Het tweede thema, kennisontwikkeling, zet in op onderzoek dat nodig is om vanaf 2025 gericht en zonder risico's aan de slag te kunnen met systeemherstelmaatregelen. Denk aan onderzoek naar de bodemkwaliteit en hydrologische condities en het uitvoeren van (uitgebreide) ecologische systeemanalyses. Daarnaast ontbreekt er voor sommige soorten nog kennis over wat er nodig is om de populaties te behouden, te versterken en/of uit te breiden. Bedoeld wordt hier onderzoek naar de ecologie en het terreingebruik jaarrond i.r.t. het beheer en de inrichting van het gebied. Met de resultaten van deze onderzoeken kunnen de oplossingsrichtingen uit de NDA's verder worden uitgewerkt naar effectieve en obstakelvrije maatregelen. Verder onderzoeken we hoe de groenblauwe dooradering zo goed mogelijk kan bijdragen aan de VHR-doelen. Met de opgeschaalde monitoring volgen we de ontwikkelingen t.a.v. het VHR-doelbereik, zowel binnen de Natura2000 gebieden als daarbuiten.

Boerenlandnatuur, het derde thema, draagt bij aan de VHR-doelen, de realisatie van 10% groenblauwe dooradering (uiterlijk in 2050) en de bossenstrategie. Dit thema richt zich op het duurzame beheer en inrichtingsmaatregelen die nodig zijn om bovenstaande doelen te realiseren. In dit maatregelpakket gaan we voor het nu (2024-2025) budget aanvragen. Duurzaam beheer beoogt in onze optiek de gehele NPLG-periode (2024-2035). Daarom willen wij in 2024 of 2025 nogmaals gebruik maken van het Koplopersproject/maatregelpakket om de benodigde middelen voor 2026-2035 aan te vragen. Dit ook afhankelijk van een eventueel Landbouwakkoord met als onderdeel daarvan een nieuw beloningsstelsel via nog nader uit te werken ecosysteemdiensten. Het optimaliseren en uitbreiden van agrarisch natuurbeheer wordt gerealiseerd met het versterken van het ANLb gericht op leefgebieden conform het vigerende Natuurbeheerplan Fryslân. Inrichtingsmaatregelen gaan over het opnieuw inrichten van landbouwgrond ten gunste van bovenstaande doelen, denk aan het herstellen en aanleggen van (opgaande) houtige landschapselementen, voederhagen en erfbeplanting, realisatie en beheer van meerjarige natuurakkers en -graslanden, het herstellen en aanleggen van opgaande landschapselementen

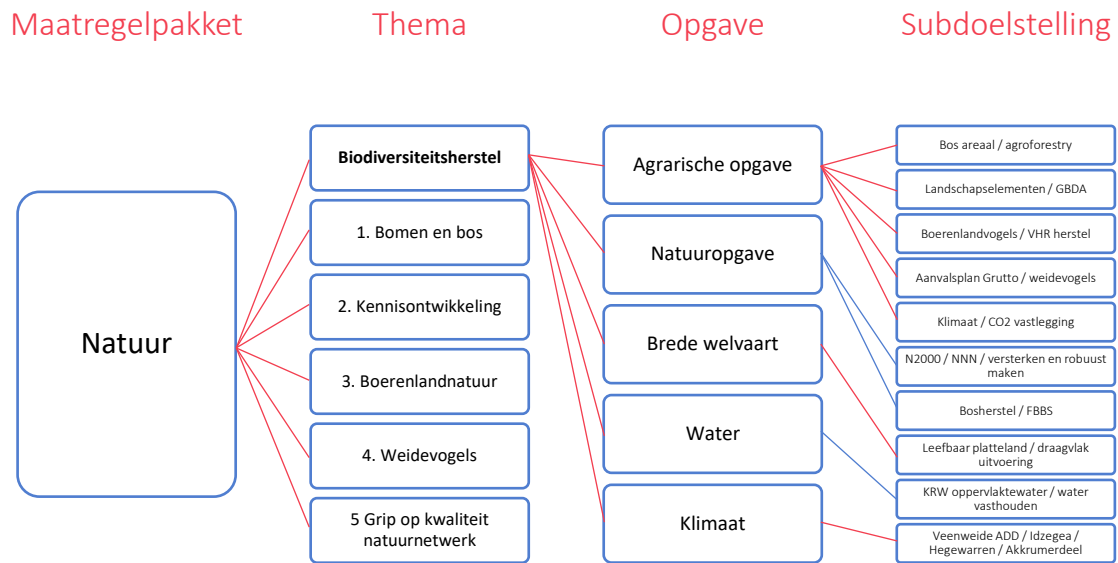
(groene dooradering) en het optimaliseren van de (detail)waterhuishouding. Dit in aanvulling op wat er al wordt gerealiseerd met het maatregelenpakket klimaat, thema veenweide.

Het vierde thema, weidevogels, ziet toe op de instandhouding, ontwikkeling en optimalisatie van natte grasland weidevogelbiotoop én (nieuwe) arealen natuurinclusieve landbouw, waar een agrarische functie gecombineerd kan worden met een natuurdoelstelling voor weidevogels en andere soorten. Een flink aantal Vogelrichtlijndoelen betreft namelijk weidevogelsoorten die – naast dat ze tijdens de trekperiode voorkomen in Fryslân - ook hier broeden. In 2024 en 2025 zal worden ingezet op de instandhouding en ontwikkeling van natte grasland biotoop, d.m.v. herwaardering van gronden en het verbeteren van de kwaliteit m.b.v. inrichtingswerkzaamheden. Het thema weidevogels draagt ook bij aan de FPLG-opgaven stikstofreductie, het herstel van de biodiversiteit in algemene zin, water en bodem, klimaat (buiten het veenweidegebied) en de transitie naar een natuurinclusieve landbouw. Met de realisatie van dit thema wordt ook de samenhang en onderlinge verbinding tussen weidevogelgebieden binnen en buiten het Friese natuurnetwerk versterkt. Dit is van belang om grote aaneengesloten leefgebieden te realiseren waar zowel natuurgebieden als ook agrarische gebieden onderdeel van uit maken. Tevens zullen de maatregelen die in dit thema zijn uitgewerkt als katalysator/motor werken voor de gebiedsaanpak Aanvalsplan Grutto, waarmee in een deel van de gebieden namelijk al een start is gemaakt. Het maatregelpakket weidevogels is exclusief de beheerkosten. De financiering van het aangepaste beheer binnen de Aanvalsplan Grutto-gebieden is namelijk tot en met 2027 al geregeld via het ANLb.

Maatregelen voor weidevogels binnen het Friese natuurnetwerk zijn opgenomen in het thema ‘Grip op kwaliteit’ en dus ook uit het thema weidevogels gehouden. Om overlap met het maatregelpakket Klimaat, thema veenweide te voorkomen zijn de maatregelen voor weidevogels in de veenweidegebieden opgenomen in het maatregelpakket Klimaat en niet in het maatregelpakket Natuur. De opgave voor 10% groenblauwe dooradering tot slot is opgenomen in het thema ‘boerenlandnatuur’ en daarom niet meegenomen in het thema weidevogels.

Het laatste en vijfde thema, grip op kwaliteit, ziet toe op het verbeteren van de kwaliteit van de bestaande natuur en het realiseren van de afgesproken natuurambities. Dit gaat Fryslân doen door binnen de bestaande kaders van het SNL de gecertificeerde beheerders maximaal te faciliteren om het beheer optimaal uit te voeren en actief toe te werken naar kwaliteitsverbetering en het realiseren van afgesproken ambities. Zo zal het Friese natuurnetwerk ook buiten de Natura2000-gebieden, maximaal bijdragen aan de realisatie van de provinciale NPLG-opgaven, waaronder de VHR-doelen, biodiversiteitsherstel in algemene zin en ook water en klimaat. De maatregelen zijn opgedeeld in drie blokjes: 1. optimaliseren van het natuurbeheer, 2. uitvoeren van overgangsbeheer en 3. het uitvoeren van kwaliteitsimpulsen.

Alle thema’s onder het maatregelpakket Natuur zijn dus nauw met elkaar verweven en leveren samen primair een belangrijke bijdrage aan het herstel van de biodiversiteit, maar ook aan de opgaven voor water, klimaat, landbouw en brede welvaart. In onderstaand schema hebben we geprobeerd de synergie tussen de thema's te verduidelijken. De bijlagen van alle thema’s zijn te vinden in de bijgevoegde map ‘Bijlagen maatregelpakket 1 Natuur’.

Figuur 1: Synergie en samenhang thema's uit maatregelpakket Natuur.

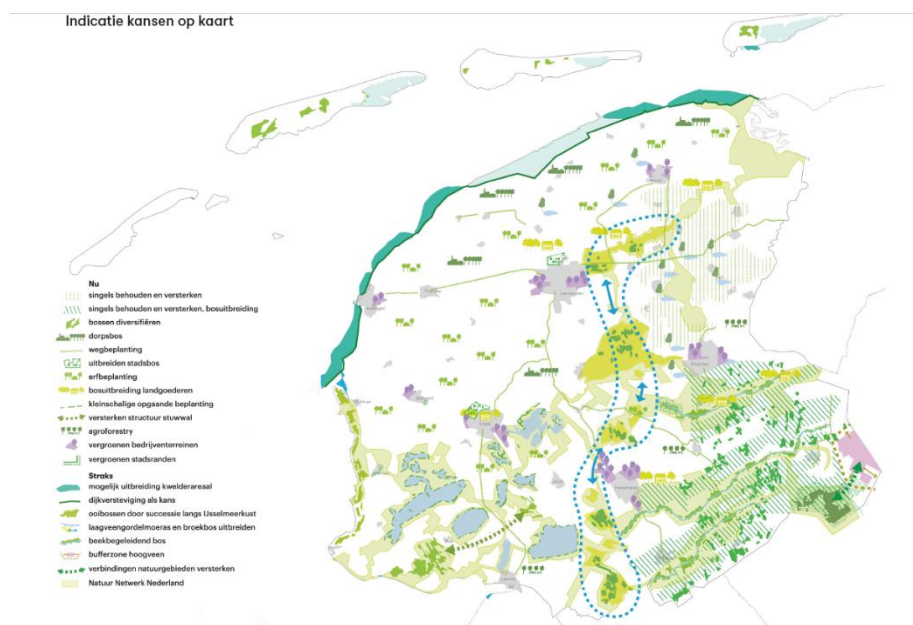
In de bijlagen van dit maatregelpakket is het doelbereik per thema voor zover mogelijk kwantitatief uitgewerkt in de excel 'maatregelpakket Natuur doelbereik'.

Thema 1: Bomen en bos

Algemeen

Naam	Bomen en bos
Hoofdaanvrager <i>De naam van de hoofdaanvrager (provincie) Naam, emailadres en telefoonnummer contactpersoon. IBAN nummer aanvrager.</i>	Provincie Fryslân
Deelnemende partijen <i>Deelnemende partijen, hierbij svp aangeven welke partij(en) budget door beschikt krijgen van de hoofdaanvrager. Oftewel welk deel van het gevraagde budget de hoofdaanvrager wil toedelen aan andere partijen in het gebied, die de uitvoering ter hand zullen nemen.</i>	<p>Deelnemende partijen: Provincie Fryslân Wetterskip Fryslân Gemeenten Grondeigenaren (Staatsbosbeheer, It Fryske Gea, Natuurmonumenten, particulieren (Fries Particulier Grondbezit en de Bosgroepen), etc.) LTO Collectieven Friese Milieu Federatie Landschapsbeheer Friesland</p> <p>Totale kosten thema bomen en bos t/m 2035: €77.987.420 + 10% uitvoeringskosten = €85.786.162</p> <ul style="list-style-type: none"> • €2.205.000: bosuitbreiding binnen NNN. • €12.513.000: bosuitbreiding buiten NNN. • €31.812.500: revitalisering bestaand bos. • €17.783.120: uitbreiding houtige landschapselementen. • €10.729.300: revitalisering landschapselementen. • €2.944.500: uitbreiding agroforestry en voedselbos. <p>Het budget wordt verdeeld over de deelnemende partijen naar ratio van de maatregelen in de betreffende gebieden.</p> <p>Wij vragen nu € 14.297.694,- voor de uitvoering in de jaren 2024 en 2025.</p>
Gebied /locaties <i>Afbakening van het gebied / locatie waarop het maatregelpakket betrekking heeft. Voeg desgewenst een overzichtskaart bij.</i>	<p>Zie pagina hieronder voor een indicatieve kansenkaart van de Friese bomen- en bossenstrategie.</p> <p>Ieder landschapstype heeft mogelijkheden voor meer bomen of bos, maar percentueel gezien bieden de zand-landschapstypen de meeste mogelijkheden. Noardelijke Fryske Wâlden: landschapselementen (houtwallen, elzensingels). Zuidelijke zandgronden: bos. Gaasterland: bos.</p>
Samenvatting <i>Vat de essentie van het doel van het maatregelpakket samen in (maximaal) 1 A4. Ga hierbij in op de belangrijkste maatregelen,</i>	Met dit maatregelpakket wordt bijgedragen aan CO ₂ -vastlegging en VHR-doelbereik. Dit door middel van bosuitbreiding binnen en buiten het NNN, bosrevitalisering, uitbreiding en revitalisering van landschapselementen en uitbreiding van agroforestry en

<p><i>instrumenten, doelbereik en verhouding tot het gebiedsprogramma.</i></p>	<p>voedselbossen. De meeste kansen (landschappelijk gezien) bevinden zich op de zandgronden (Noordelijke en Zuidelijke zandgronden en Gaasterlân).</p> <p>Er zal veelal gebruik worden gemaakt van de instrumenten SNL, SKNL, ANLb, GLB-NSP, Programma Natuur en opdrachtverlening. Daarnaast is het nodig nieuwe regelingen op te stellen, waarvoor nog geen instrument beschikbaar is (voor bijvoorbeeld het aanplanten van solitaire bomen in het buitengebied).</p> <p>De Friese bomen- en bossenstrategie (vastgesteld door PS in september 2022) en het Fries Programma Landelijk Gebied liggen hieraan te grondslag. Met onze partners staan wij klaar om de ambities voor meer bomen en bossen te realiseren.</p>																																													
<p>Kosten en dekking <i>Geef een samenvattend overzicht van de totale kosten van het maatregelpakket en het voorstel voor dekking van deze kosten (met de mogelijkheid tot dekking vanuit meerdere financiële bronnen).</i></p>	<p>In de bijlagen is het gedetailleerde overzicht te vinden. In tabel 1 is een beknopt overzicht van de gevraagde kosten voor 2024 en 2025.</p> <table border="1" data-bbox="584 875 1385 1010"> <thead> <tr> <th>Maatregelen Bossenstrategie</th> <th>eenheid</th> <th>aantal</th> <th>normbedrag</th> <th>totaal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Maatregel 1: bosuitbreiding binnen MNN</td> <td>ha</td> <td>25</td> <td>15.000</td> <td>367.500</td> </tr> <tr> <td>Maatregel 2: bosuitbreiding buiten MNN</td> <td>ha</td> <td>36</td> <td>div</td> <td>2.085.500</td> </tr> <tr> <td>Maatregel 3: revitalisering bestaand bos:</td> <td>ha</td> <td>424</td> <td>12.500</td> <td>5.302.083</td> </tr> <tr> <td>Maatregel 4: uitbreiding houtige landschapselementen:</td> <td>ha/km/aantal</td> <td>1912/8333</td> <td>div</td> <td>2.963.883</td> </tr> <tr> <td>Maatregel 5: revitalisering landschapselementen</td> <td>ha/km</td> <td>98/3</td> <td>div</td> <td>1.788.217</td> </tr> <tr> <td>Maatregel 6: 210 hectare uitbreiding agroforestry en voedselbos</td> <td>ha</td> <td>35</td> <td>div</td> <td>490.750</td> </tr> <tr> <td>Proces kosten</td> <td>%</td> <td>10%</td> <td>nvt</td> <td>1.289.730</td> </tr> <tr> <td>Totaal maatregelen Bossenstrategie</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>14.237.634</td> </tr> </tbody> </table> <p>Tabel 1: Overzicht van de gevraagde bijdrage uit het Transitiefonds. Deze tabel, tezamen met de andere tabellen, zijn te vinden in de bijgevoegde excel.</p>	Maatregelen Bossenstrategie	eenheid	aantal	normbedrag	totaal	Maatregel 1: bosuitbreiding binnen MNN	ha	25	15.000	367.500	Maatregel 2: bosuitbreiding buiten MNN	ha	36	div	2.085.500	Maatregel 3: revitalisering bestaand bos:	ha	424	12.500	5.302.083	Maatregel 4: uitbreiding houtige landschapselementen:	ha/km/aantal	1912/8333	div	2.963.883	Maatregel 5: revitalisering landschapselementen	ha/km	98/3	div	1.788.217	Maatregel 6: 210 hectare uitbreiding agroforestry en voedselbos	ha	35	div	490.750	Proces kosten	%	10%	nvt	1.289.730	Totaal maatregelen Bossenstrategie				14.237.634
Maatregelen Bossenstrategie	eenheid	aantal	normbedrag	totaal																																										
Maatregel 1: bosuitbreiding binnen MNN	ha	25	15.000	367.500																																										
Maatregel 2: bosuitbreiding buiten MNN	ha	36	div	2.085.500																																										
Maatregel 3: revitalisering bestaand bos:	ha	424	12.500	5.302.083																																										
Maatregel 4: uitbreiding houtige landschapselementen:	ha/km/aantal	1912/8333	div	2.963.883																																										
Maatregel 5: revitalisering landschapselementen	ha/km	98/3	div	1.788.217																																										
Maatregel 6: 210 hectare uitbreiding agroforestry en voedselbos	ha	35	div	490.750																																										
Proces kosten	%	10%	nvt	1.289.730																																										
Totaal maatregelen Bossenstrategie				14.237.634																																										
<p>Bijlagen <i>Geef aan welke bijlagen, als gewenst, zijn bijgevoegd. Bijvoorbeeld overzichtskaarten of een Plan van aanpak.</i></p>	<p>De volgende bijlage is bij dit thema bijgevoegd, zie map bijlagen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De Friese bomen- en bossenstrategie. 																																													

Opgaven/problemanalyse en te bereiken doelen

Analyse provinciale/ gebiedsopgaven NPLG

Beschrijf samenvattend de analyse van de opgaven in het gebied/de provincie op de scope van het NPLG. Gebruik kan worden gemaakt van de teksten in het gebiedsprogramma.

Met de aanplant en revitalisering van bomen en bossen wil de provincie Fryslân bijdragen aan CO₂-vastlegging en het vergroten van de biodiversiteit (en daarmee VHR-doelbereik). Van bossen en houtwallen t/m dorpsbosjes en solitaire bomen.

De provincie Fryslân heeft n.a.v. de landelijke bossenstrategie een Friese bomen- en bossenstrategie opgesteld. Deze is door Provinciale Staten in september 2022 vastgesteld. De ambities uit de Friese bomen- en bossenstrategie zijn opgenomen in het Fries Programma Landelijk Gebied.

De ambities zijn als volgt vertaald (N.B. dit maatregelpakket, thema bomen en bos, richt zich alleen op de eerste vijf sporen & onderstaande tabel betreft de totale ambitie voor de gehele looptijd van het NPLG):

	Sporen	Bestaand areaal	Ambitie/streven in ha, km of bomen	Potentiële CO ₂ -winst in 2030 (CO ₂ /jaar)
	Bosuitbreiding binnen het NNN	9.344 ha	223 ha	762 ton
	Bosuitbreiding buiten het NNN	2.969 ha	315 ha	1.047 ton
	Revitalisering bestaand bos	12.313 ha	2.795 ha	3.547 ton
	Uitbreiding landschaps-elementen	3.627 ha	112 ha, 10 km en 50.000 bomen	1.844 ton
	Revitalisering landschaps-elementen	3.627 ha	939 ha, 19 km	1.183 ton
	Agroforestry en voedselbos	Nihil	210 ha	645 ton
	Uitbreiding natte natuur	29.582 ha	2.162 ha	1.273 ton
	Totaal			10.301 ton

<p>Doelbereik NPLG <i>Beschrijf de NPLG-doelen die met het maatregelpakket, waarvoor een aanvraag rijksbijdrage wordt gedaan, gerealiseerd worden. Geef dit zoveel mogelijk getalsmatig weer.</i></p>	<p>Hieronder is het doelbereik weergegeven voor de totale ambitie voor bomen en bos. Een uitsnede voor 2024 en 2025 achten wij namelijk weinig duidelijk.</p> <p>Klimaat (CO₂) CO₂-vastlegging (beperken van de effecten van klimaatverandering):</p> <ul style="list-style-type: none"> • 9.028 ton CO₂/ jaar (in de Friese bomen- en bossenstrategie berekend door Probos o.b.v. de factsheets Klimaatmaatregelen met Bomen, Bos en Natuur). <p>Natuur <i>Groenblauwe dooradering</i> Groenblauwe dooradering (de houtige landschapselementen dragen bij aan de 10% groenblauwe dooradering):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanleg van nieuwe houtwallen, singels en kleine bosjes of herplanting van verdwenen houtwallen en kleine bosjes, 112 ha. • Aanleg van nieuwe wegbeplanting, 10 km. • Aanplant solitaire bomen in het buitengebied, 50.000 bomen. <p><i>VHR-doelbereik</i> De aan te planten bomen en bossen kunnen, mits op de juiste plekken aangeplant, bijdragen aan VHR-doelbereik. (Bij Oplossingsrichtingen, doelbereik en effecten staat onder Onderbouwing een nadere toelichting.)</p>
---	---

	<p><i>Stikstofreductie</i></p> <p>De aan te planten bomen en bossen kunnen, mits op de juiste plekken aangeplant, stikstof afvangen en daarmee een bijdrage leveren aan stikstofreductie.</p> <p><i>Waterkwaliteit en waterkwantiteit</i></p> <p>Bomen kunnen zorgen voor o.a. beschaduwing van water/ beken, dit draagt bij aan het minder warm worden van water en daardoor de waterkwaliteit. Bomen kunnen ook, mits op de juiste plekken aangeplant, een bijdrage leveren aan het beter vasthouden van water.</p> <p><i>Hydrologische condities</i></p> <p>Hydrologische condities N2000: de hydrologische revitaliseringsmaatregelen in en rond bossen dragen bij aan de hydrologische condities van een aantal N2000-gebieden.</p>
<p>Eventuele wijzigingen ten opzichte van gebiedsprogramma</p> <p><i>Beschrijf, als aan de orde, of de opgave, doelen en maatregelen in het gebied/de provincie gewijzigd zijn ten opzichte van het gebiedsprogramma. (Bijvoorbeeld als resultaat van een voorafgaande planuitwerking of verkenning voor een omwisselbesluit)</i></p>	<p>N.v.t.</p>
<p>Meekoppelkansen</p> <p><i>Beschrijf de opgaven of doelen in het gebied die, naast de doelen van het NPLG, met het te realiseren maatregelpakket waarvoor een rijksbijdrage wordt aangevraagd, ook gerealiseerd gaan worden en die daarmee onderdeel zijn van de uitvoering van het maatregelpakket.</i></p>	<p><i>Leefbaarheid</i></p> <p>Groen draagt bij aan een betere mentale gezondheid. Omdat een groene omgeving uitnodigt om te bewegen en ontspannen, speelt groen een rol bij de vermindering van overgewicht, diabetes type 2, hart- en vaatziekten. Kortom: Groen en bossen dragen bij aan de leefbaarheid van een gebied en gezondheid van haar inwoners.</p> <p><i>Recreatie en toerisme</i></p> <p>Een aantrekkelijk en gezond groenblauw landschap is aantrekkelijk voor toerisme en recreatie. Hierdoor wordt de aantrekkingskracht op een gebied vergroot en draagt dit bij aan de lokale economie.</p> <p><i>Versterken cultuurhistorisch landschap</i></p> <p>Er wordt een kwaliteitsimpuls gegeven aan het Friese landschap door middel van de aanplant van bomen binnen verloren gegane landschapselementen. Hierdoor wordt ook de cultuurhistorische waarde van het landschap vergroot.</p>

Oplossingsrichtingen, doelbereik en (sociaaleconomische) effecten

<p>Maatregelen en instrumenten</p> <p><i>Beschrijf de maatregelen en instrumenten die onderdeel zijn van het maatregelpakket (1-3 zinnen per maatregel en instrument). Voeg desgewenst aanvullende notities toe en/of verwijs waar relevant naar het gebiedsprogramma.</i></p>	<p><i>Maatregel 1: bosuitbreiding binnen NNN</i></p> <p>Maatregel: 147 hectare bosuitbreiding binnen NNN, waarvan 25 hectare in 2025-2025.</p> <p>Doelstelling is 179 ha. Daarvan wordt 50 ha door anderen gerealiseerd en bekostigd. Deze maatregel betreft bosuitbreiding door middel van omvorming van bestaande natuur, zoals kruiden- en faunarijk grasland. Bosuitbreiding voor het afronden van het NNN (26 hectare) wordt niet meegenomen, want dit gaat via het Natuurpact.</p> <p><i>Instrument:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap (SKNL) <p><i>Maatregel 2: bosuitbreiding buiten NNN</i></p> <p>Maatregel: 215 hectare bosuitbreiding buiten NNN, waarvan 36 hectare in 2025-2025.</p> <p>Doelstelling is 315 ha. Daarvan wordt 100 ha door anderen gerealiseerd en bekostigd. Deze maatregel betreft het omvormen van landbouwgrond naar bosareaal. Het gaat hier om zowel inrichting als afwaardering van gronden.</p> <p><i>Instrument:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap (SKNL). • Nieuwe regeling, nog op te stellen <p><i>Maatregel 3: revitalisering van bestaand bos</i></p> <p>Maatregel : 2545 hectare revitalisering van bestaand bos waarvan 424 hectare in 2025-2025.</p> <p>Doelstelling is 2795 ha. Daarvan wordt 250 ha door anderen gerealiseerd en bekostigd. Deze maatregel betreft het geven van een kwaliteitsimpuls aan bestaand bos door bijvoorbeeld boomsoortenmenging, bodemkwaliteitsmaatregelen en hydrologische maatregelen. (Hieronder staat bij Onderbouwing een nadere toelichting.)</p> <p><i>Instrument:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap (SKNL) <p><i>Maatregel 4: uitbreiding houtige landschapselementen</i></p> <p>Maatregel: uitbreiding van de houtige landschapselementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 112 hectare, waarvan in 2024-2025 19 hectare, uitbreiding nieuwe houtwallen, singels en kleine bosjes (< 0,5 ha) of herbeplanting van verdwenen houtwallen en kleine bosjes • 10 kilometer, waarvan in 2024-2025 2 kilometer, aanleg van nieuwe wegbeplanting
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • 50.000 solitaire bomen, waarvan in 2024-2025 ruim 8000 bomen, aanplanten in het buitengebied <p><i>Instrument:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • SNL • Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap (SKNL) • ANLb • Opdrachtverlening aan partners • Nieuwe regeling, nog op te stellen <p><i>Maatregel 5: revitalisering van landschapselementen</i></p> <p><i>Maatregel:</i> revitalisering van landschapselementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 939 hectare, waarvan in 2024-2025 98 hectare, revitalisering van bestaande landschapselementen, zoals houtwallen en kleine bosjes (< 0,5 ha). • 19 kilometer, waarvan in 2024-2025 3 hectare, revitalisering van bestaande wegbeplantingen en lanen (langs openbare wegen en op landgoederen en buitenplaatsen.). <p>Dit betreft o.a. het inplanten van gaten, het aanplanten van mengboomsoorten en het introduceren van actiever beheer om groei te bevorderen.</p> <p><i>Instrument:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap (SKNL) • GLB-NSP niet productieve investeringen. <p><i>Maatregel 6: uitbreiding agroforestry en voedselbos</i></p> <p><i>Maatregel:</i> 210 hectare uitbreiding agroforestry en voedselbos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 95 hectare, waarvan in 2024-2025 16 hectare, uitbreiding van boomweides • 95 hectare, waarvan in 2024-2025 16 hectare, uitbreiding van strokenteelt • 20 hectare, waarvan in 2024-2025 3 hectare, uitbreiding van voedselbos <p>We onderzoeken de mogelijkheid om dit gezamenlijk met het maatregelpakket van KRW/water- landbouw op te pakken.</p> <p><i>Instrument:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • GLB-NSP productieve investeringen • GLB-NSP Leader • Opdrachtverlening aan partners • Nieuwe regeling, nog op te stellen
<p>Doelbereik (in verhouding tot het gebiedsprogramma)</p> <p><i>Geef aan welke bijdrage het maatregelpakket levert aan het doelbereik, zowel voor wat betreft de NPLG-doelen als voor eventuele meekoppelende opgaven en doelen.</i></p>	<p>Hieronder is het doelbereik weergegeven voor de totale ambitie voor bomen en bos.</p> <p>- 9.028 CO₂/ jaar (in de Friese bomen- en bossenstrategie berekend door Probos o.b.v. de factsheets Klimaatmaatregelen met Bomen, Bos en Natuur).</p>

<p>Beschrijf daarbij de verhouding tussen het doelbereik van het maatregelpakket in verhouding tot het doelbereik van gehele gebiedsprogramma (de andere al gerealiseerde of nog te realiseren maatregelpakketten).</p>	<p>- Geschatte VHR-doelbereik binnen de provincie Fryslân: 5%. D.w.z.: de uitvoering van de Friese bomen- en bossenstrategie draagt tenminste 5% bij aan de realisatie van de VHR-opgave om uiterlijk in 2050 een gunstige staat van instandhouding van verschillende doelen te hebben bereikt en in 2030 een flinke stap (minimaal 30%) in die richting te hebben gezet. Hoewel moeilijk te kwantificeren, wordt geschat dat de uitvoering van dit maatregelpakket, thema bomen en bos, substantieel bijdraagt aan VHR-doelbereik. Bomen en bossen hebben direct (als leefgebied) en indirect (als rust- en foerageergebied) invloed op biodiversiteit, inclusief een deel van de VHR-doelen die aan Fryslân zijn toebedeeld. Houtige landschapselementen kunnen bovendien een corridor ('stapsteen') vormen tussen natuurgebieden waardoor populaties van soorten elkaar beter kunnen vinden en de isolatie gedeeltelijk wordt opgeheven.</p>
<p>Onderbouwing Onderbouw de keuze voor de maatregelen en instrumenten om tot het gestelde NPLG-doelbereik te komen. Maak hierbij gebruik van de beleidstheorie /doelenboom in het gebiedsprogramma, het toetsingsadvies van de Ecologische Autoriteit, de sociaal economische impact analyse (incl. de toekomst van de landbouw), effecten op leefbaarheid, milieu en leefomgeving e/o andere onderzoeken en adviezen zoals een eventuele milieueffectrapportage. Geef, als relevant, weer welke alternatieve maatregelen en instrumenten zijn afgewogen en op welke gronden deze zijn afgefallen (bijvoorbeeld effectiviteit, legitimiteit en/of draagvlak).</p>	<p><i>Klimaat</i> Voor onderbouwing van de nut en noodzaak voor meer bomen en bossen en revitalisering verwijzen wij kortheidshalve naar de landelijke bossenstrategie. Hoofddoel van de bossenstrategie is CO₂-vastlegging en daarmee het verminderen van de effecten van klimaatverandering. Ook wordt nadrukkelijk rekening gehouden met VHR-doelbereik; het op strategische plekken aanplanten en revitaliseren van bomen en bossen (zie hieronder).</p> <p><i>VHR-doelbereik</i> In de Friese bomen- en bossenstrategie is beschreven hoe de provincie Fryslân zal bijdragen aan de Europese en landelijke opgave voor de vastlegging van CO₂. De ambitie die in deze strategie is beschreven kan op verschillende manieren ook bijdragen aan de VHR-opgave en de daarbij behorende overbrugging van 30% van het gat tot een gunstige staat van instandhouding van verschillende doelen. Onderdeel hiervan is de uitbreiding van en revitalisering van bos, waaronder van bostypen die onder de VHR-opgave vallen. Verder kan uitbreiding van bos en landschapselementen ook bijdragen aan een algehele verbetering van de biodiversiteit. Dit komt weer ten goede van de voedselbeschikbaarheid van een deel van de diersoorten die onderdeel zijn van de VHR-opgave. Ook kunnen de revitalisering en uitbreiding van bos lokaal bijdragen aan de hydrologie en waterkwaliteit. Ook dit kan weer een positief effect hebben op habitattypen en/of soorten.</p> <p><i>Habitattypen</i> In de lijst met habitattypen waarvoor de provincie Fryslân een opgave heeft staan vier bostypen, namelijk de duinbossen, oude eikenbossen, hoogveenbossen en vochtige alluviale bossen. Met de duinbossen lijkt het momenteel goed te gaan op basis van de</p>

	<p>natuurdoelanalyses. Hier wordt al jaren omvormingsbeheer toegepast en op een aantal eilanden is ook gewerkt aan het verbeteren van de hydrologie. Het omvormingsbeheer heeft tot doel naaldbos langzaamaan te vervangen door loofbos.</p> <p>Het habitatype oude eikenbossen komt voor zover bekend alleen voor in het N2000-gebied Van Oordt's Mersken. Verder zijn er mogelijk ook nog kwalificerende stukken in het Rysterbosk en aan de noordkant van de Delleboersterheide. Nader onderzoek is nodig om erachter te komen of deze stukken bos kwalificeren en of hier mogelijkheden liggen voor uitbreiding van oude eikenbossen of revitalisering van die bossen. Als dit het geval is, zou uitbreiding of revitalisering op die locaties zowel een bijdrage leveren aan de Friese bomen- en bossenstrategie als aan de uitbreidingsopgave voor het habitatype oude eikenbossen.</p> <p>Het habitatype hoogveenbossen is aangewezen in de N2000-gebieden de Alde Feanen en in de Rottige Meenthe & Brandemeer. Uit de NDA van Rottige Meenthe en Brandemeer blijkt dat zowel de oppervlakte als kwaliteit van de hoogveenbossen onder druk staan door verdroging. Revitalisering van deze bossen evenals eventuele uitbreiding van deze bossen in het gebied zou direct bijdragen aan de VHR-opgave voor dit habitatype. In de Alde Feanen hebben de hoogveenbossen op basis van de meest recente karteringen een matig vegetatieve kwaliteit. Er zijn ook aanwijzingen dat de omstandigheden te voedselrijk zijn en het lokaal te droog is. Door de versnelde successie is er wel sprake van bosuitbreiding in het gebied. Deze kwalificeert door het veelal ontbreken van voldoende veenmosbedekking vaak niet voor het habitatype hoogveenbossen. Verdere uitbreiding van dit areaal of verbetering van de kwaliteit zou dus kunnen bijdragen aan de Friese doelstellingen voor de hoogveenbossen.</p> <p>Het laatste bostype in de lijst met de VHR-doelen voor de provincie Fryslân is het habitatype beekbegeleidende vochtige alluviale bossen. Dit habitatype is niet aangewezen voor de N2000-gebieden in Fryslân. Dit tezamen met het feit dat de opgave voor de provincie Fryslân minder dan 5% van het landelijk areaal is, betekent dat de VHR-opgave minimaal is. Voor zover bekend zijn er in de Lindevallei mogelijk wel de associaties aanwezig behorende bij dit habitatype. De benodigde processen om te kwalificeren tot dit habitatype, namelijk alluviale bodems onder invloed van een beek, zijn niet aanwezig. Het is voornamelijk dus niet bekend of en in hoeverre de Friese bomen- en bossenstrategie kan bijdragen aan dit VHR-doel.</p> <p><i>Vogelrichtlijnsoorten</i></p> <p>Verreweg de meeste vogelsoorten met een VHR-opgave voor de provincie Fryslân zijn niet direct afhankelijk van bos, maar eerder van agrarisch gebied, moeras, duinen, graslanden en heide.</p>
--	--

	<p>Broedvogelsoorten op de lijst die wel direct afhankelijk zijn van bos zijn de zwarte specht en de wespandief. Voor beide soorten geldt dat de doelstellingen momenteel al worden gehaald en ingeschat zijn als ecologisch haalbaar. Voor deze soorten zal de Friese bomen- en bossenstrategie niet noodzakelijk zijn om tot doelbereik te komen. Wel zal er rekening worden gehouden met deze soorten in het geval van het kappen en compenseren van bos in het leefgebied wanneer nodig. Voor een andere doelsoort, de grauwe klauwier, is bekend dat jonge bosaanplant leidt tot een gunstig broedhabitat. Voor deze soort zou bosaanplant dus kunnen bijdragen aan een verdere toename van de broedpopulatie. Het is momenteel niet mogelijk om hier een aantal aan te plakken.</p> <p>Voor de overige vogelsoorten kan de Friese bomen- en bossenstrategie met name indirect een goede bijdrage leveren aan het behalen van de doelstellingen. Voor een groot deel van de vogelsoorten (55%) lijkt voedselbeschikbaarheid een knelpunt of in ieder geval een aandachtspunt. Het gaat hier dan met name over de beschikbaarheid van prooidieren, zoals insecten, kleine waterdiertjes, vis en kleine zoogdieren. De beschikbaarheid van deze prooidieren is direct gelinkt aan de algehele biodiversiteit. Maatregelen als revitalisering van bos, het uitbreiden van landschapselementen (bijv. houtwallen en kleine bosjes) en de aanplant van beekbegeleidend bos (o.a. bijdrage lokale verbetering waterkwaliteit), kan wel worden bijgedragen aan een toename van de biodiversiteit, waaronder insectenpopulaties, en daarmee ook de voedselbeschikbaarheid voor vogels. Verder kunnen landschapselementen en beekbegeleidende bossen ook bijdragen aan geschikte beschutte nest- en/of verblijfplaatsen voor vogels die daar behoefte aan hebben. Met de huidige beschikbare informatie in het niet mogelijk een precieze inschatting te maken van de mate waarin de Friese bomen- en bossenstrategie zal bijdragen aan het behalen van de vogeldoelen.</p> <p><i>Habitatrichtlijnsoorten</i></p> <p>Evenals voor de vogelsoorten, zijn ook de meeste overige soorten met een VHR-opgave voor de provincie Fryslân niet direct afhankelijk van bos. Soorten die wel direct zouden kunnen profiteren van de maatregelen in het kader van de Friese bomen- en bossenstrategie zijn de meervleermuis en de bever. Voor de meervleermuis kunnen landschapselementen met bomen bijdragen aan de ontwikkeling van geschikte vliegroutes tussen de kraam- en verblijfplaatsen en de foerageergebieden. Het niet voldoende aanwezig zijn van dergelijke geschikte vliegroutes is één van de nog steeds aanwezige knelpunten voor de soort. De bever is gebaat bij herinrichting van beeksystemen, inclusief de ontwikkeling van beekbegeleidend bos, waardoor de kwaliteit van geschikt leefgebied zal toenemen.</p>
--	--

	<p><i>Revitalisering bos</i></p> <p>De totale revitaliseringsopgave voor bos is als volgt opgebouwd (in dit maatregelpakket, thema bomen en bos, voor 2024-2025 richten wij ons op het uitvoeren van een deel van onderstaande ambitie):</p>														
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Revitaliseringsopgave per type bos</th> <th>Top 3 maatregelen per type bos</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>528 ha essenbos</td> <td>Vervangen es door alternatieve loofboomsoorten; wildbescherming aanplant; bestrijding/ beheersing invasieve soorten.</td> </tr> <tr> <td>231 ha fijnsparbos</td> <td>Vervangen spar door alternatieve boomsoorten; wildbescherming aanplant; herstel hydrologie als de groeiplaats dit toelaat.</td> </tr> <tr> <td>264 ha lariksbos</td> <td>Inbrengen loofboomsoorten; wildbescherming aanplant; verbeteren duurzaam productievermogen.</td> </tr> <tr> <td>303 ha grove dennenbos</td> <td>Inbrengen loofboomsoorten; wildbescherming aanplant; aandeel dik dood hout verhogen.</td> </tr> <tr> <td>644 ha eikenbos</td> <td>Inbrengen strooiselverbeterende soorten, wildbescherming aanplant, bestrijding/ beheersing invasieve soorten.</td> </tr> <tr> <td>826 ha overig bos</td> <td>Mix van bovengenoemde maatregelen. Per locatie beoordelen.</td> </tr> </tbody> </table>	Revitaliseringsopgave per type bos	Top 3 maatregelen per type bos	528 ha essenbos	Vervangen es door alternatieve loofboomsoorten; wildbescherming aanplant; bestrijding/ beheersing invasieve soorten.	231 ha fijnsparbos	Vervangen spar door alternatieve boomsoorten; wildbescherming aanplant; herstel hydrologie als de groeiplaats dit toelaat.	264 ha lariksbos	Inbrengen loofboomsoorten; wildbescherming aanplant; verbeteren duurzaam productievermogen.	303 ha grove dennenbos	Inbrengen loofboomsoorten; wildbescherming aanplant; aandeel dik dood hout verhogen.	644 ha eikenbos	Inbrengen strooiselverbeterende soorten, wildbescherming aanplant, bestrijding/ beheersing invasieve soorten.	826 ha overig bos	Mix van bovengenoemde maatregelen. Per locatie beoordelen.
	Revitaliseringsopgave per type bos	Top 3 maatregelen per type bos													
	528 ha essenbos	Vervangen es door alternatieve loofboomsoorten; wildbescherming aanplant; bestrijding/ beheersing invasieve soorten.													
	231 ha fijnsparbos	Vervangen spar door alternatieve boomsoorten; wildbescherming aanplant; herstel hydrologie als de groeiplaats dit toelaat.													
	264 ha lariksbos	Inbrengen loofboomsoorten; wildbescherming aanplant; verbeteren duurzaam productievermogen.													
	303 ha grove dennenbos	Inbrengen loofboomsoorten; wildbescherming aanplant; aandeel dik dood hout verhogen.													
	644 ha eikenbos	Inbrengen strooiselverbeterende soorten, wildbescherming aanplant, bestrijding/ beheersing invasieve soorten.													
826 ha overig bos	Mix van bovengenoemde maatregelen. Per locatie beoordelen.														
<p>Daarnaast wordt ingezet op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maatwerk; per locatie exact beoordelen welke maatregelen toe te passen. Soms is een niet in de top 3 genoemde maatregel aan de orde. • Onderzoek/ uitvoeringsmaatregelen verbeteren hydrologie. • Impuls jonge bossen (20-30 jaar oud). • Versterken kwaliteit van de bosranden. 															
<p>N.B. De veelgenoemde maatregel ‘inbrengen soorten’ dient meestal meerdere doelen, o.a.: strooiselverbetering, verhogen menging, toename structuurvariatie, klimaatbestendiger en weerbaarder bos en verminderen verdamping.</p>															

Besluitvorming en daarbij betrokken partijen

Beschrijving partijen, rollen en verantwoordelijkheden	De Friese bomen- en bossenstrategie is opgesteld met en door onze partners. Vele partners hebben ook bijgedragen aan het
---	--

<p><i>Geef een opsomming van de betrokken partijen in de fase van realisatie en geef daarbij in één zin weer wat hun rol en verantwoordelijkheid is. Bevestig dat alle genoemde partijen hun rol en verantwoordelijkheid hebben onderschreven en geef aan waar dit is vastgelegd, bijvoorbeeld in een bestuursovereenkomst of een andere bestuurlijk vastgelegde afspraak.</i></p>	<p>opstellen van het Fries Programma Landelijk Gebied. Met elkaar steken we de schouders eronder. Dit gaat om o.a. het Wetterskip Fryslân, gemeenten, grondeigenaren, LTO, collectieven, Friese Milieu Federatie en Landschapsbeheer Friesland.</p> <p><i>Provincie Fryslân</i> Rol: financier, initiatiefnemer, verbinder, grondeigenaar en bevoegd gezag binnen NNN. Verantwoordelijkheid: realiseren ambitie.</p> <p><i>Wetterskip Fryslân</i> Rol: financier, grondeigenaar en bevoegd gezag wateren. Verantwoordelijkheid: waterkwaliteit en -kwantiteit.</p> <p><i>Gemeenten</i> Rol: bevoegd gezag, stakeholder en uitvoerder. Verantwoordelijkheid: gemeentelijke omgevingsplannen/ bestemmingsplannen bijhouden/ wijzigen.</p> <p><i>Grondeigenaren (Staatsbosbeheer, It Fryske Gea, Natuurmonumenten, particulieren (Fries Particulier Grondbezit en de Bosgroepen) etc.)</i> Rol: financier, eigenaar en uitvoerder terrein. Verantwoordelijkheid: beheer en inrichting voor terrein.</p> <p><i>LTO</i> Rol: stakeholder, vertegenwoordiger. Verantwoordelijkheid: zorgen voor goede voorwaarden en begeleiding. Faciliteren bij bos buiten NNN, agroforestry, erfbeplanting etc.</p> <p><i>Collectieven</i> Rol: stakeholder, uitvoerder maatregelpakket. Verantwoordelijkheid: zorgen voor goede voorwaarden en begeleiding.</p> <p><i>Friese Milieu Federatie</i> Rol: stakeholder en uitvoerder maatregelpakket. Verantwoordelijkheid: natuurkwaliteit borgen.</p> <p><i>Landschapsbeheer Friesland</i> Rol: stakeholder en uitvoerder maatregelpakket. Verantwoordelijkheid: zorg dragen voor het landschap en uitvoerder van het bomenloket.</p> <p><i>Natuur Mei de Mienskip</i> Provincie Fryslân, Wetterskip, Staatsbosbeheer, It Fryske Gea, Natuurmonumenten en LTO zijn vertegenwoordigd in de</p>
--	--

	<p>uitvoeringsorganisatie Natuur Mei de Mienskip. Deze programmaorganisatie zorgt voor een integrale samenwerking en kan direct met elkaar samenwerken om natuur te realiseren binnen NNN.</p>
<p>Afgeronde procedures en besluitvorming <i>Presenteer een chronologisch overzicht van de procedures en besluitvormingsmomenten die zijn afgerond of nog lopend zijn om te kunnen starten met de realisatie. Bevestig dat alle procedurele stappen in beeld zijn en afgerond kunnen worden om tot realisatie over te gaan. Bijvoorbeeld ruimtelijk-planologische procedures, mogelijke wettelijke compensatie en/of vergunningverlening.</i></p>	<p>De Friese bomen- en bossenstrategie is in september 2022 door Provinciale Staten vastgesteld. De uitvoering van deze bossenstrategie kan dan ook gelijk starten.</p>
<p>Participatie en betrokkenheid democratische vertegenwoordigingen <i>Beschrijf de participatie die met gebiedspartijen heeft plaatsgevonden, wat met de opbrengst van de participatie is gedaan en het betrekken van democratische vertegenwoordiging. Daarvoor kan gebruik gemaakt worden van het gebiedsprogramma. Beschrijf, voor zover relevant, (de opbrengst van) aanvullende participatie en betrokkenheid van democratische vertegenwoordigingen sinds vaststelling van het gebiedsprogramma. Geef tenslotte weer hoe gebiedspartijen en democratische vertegenwoordigingen in de fase van realisatie betrokken gaan worden.</i></p>	<p><i>Democratische vertegenwoordiging</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De Friese bomen- en bossenstrategie is door PS vastgesteld in september 2022. • De Provinciale Commissie Landelijk Gebied (PCLG) heeft GS positief geadviseerd over de bossenstrategie. <p><i>Participatie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • De strategie is opgesteld met en door onze partners. • De strategie is onderdeel van het gebiedsprogramma (Fries programma landelijk gebied) dat ook een participatietraject heeft gekend. • De strategie staat veelvuldig op de agenda van ons overleg met de TBO's, Bosgroepen en Fries Particulier Grondbezit. • De Friese Milieu Federatie en Landschapsbeheer Friesland hebben al vele projecten gedraaid rondom bomen. Met deze investering kunnen zij hier een vervolg/ impuls aan geven. • De agrarische collectieven en LivingLab Fryslân adviseren en ondersteunen boeren/ grondeigenaren bij de aanplant van bomen of bos op landbouwgrond (agroforestry, voedselbos, erfbeplanting, landschapselementen).

Financiën en risico's

<p>Onderbouwing overheidsbijdrage <i>Beschrijf waarom een rijksbijdrage voor realisatie van het maatregelpakket noodzakelijk is.</i></p>	<p>De bossenstrategie kan maar ten dele worden uitgevoerd door bestaande budgetten, zoals het Natuurpact, Programma Natuur en ANLb en door de inbreng van grondeigenaren. Voor omvorming van natuur naar bos binnen NNN, bosuitbreiding buiten NNN, revitalisering van bos, en uitbreiding en revitalisering van landschapselementen zijn geen bestaande budgetten beschikbaar en derhalve is een beroep op het transitiefonds noodzakelijk.</p>
--	--

Kostenraming

Geef een kostenraming voor het maatregelpakket en voeg een verdere toelichting desgewenst bij. De minimale vereisten voor de kostenraming zijn:

- Specificeer de kosten per type maatregel.
- Werk volgens de PxQ systematiek.
- *Betrek bij de kostenraming de voorziene baten, zoals doorverkoop van verworven gronden.*
- *Geef weer wat de meerjarige programmering van uitgaven / kosten is.*
- *Betrek bij de kostenraming een risicoreservering voor onvoorziene kosten.*
- *Geef eventuele structurele (beheer)kosten weer, en geef aan welk deel van deze kosten vóór 2035 en welk deel na 2035 gemaakt worden (het Transitiefonds is tijdelijk tot 2035. Na die tijd kunnen kosten uit deze financieringsbron niet meer gedekt worden).*

Kostenraming

Maatregelen bossenstrategie iktv FPLG	eenheid	aantal	jaren	normbedrag	totaal
Maatregel 1: bosuitbreiding binnen NNN					
omrooiming bestaande natuur naar bos	ha	25		15.000	367.500
Totaal maatregel 1				15.000	367.500
Maatregel 2: bosuitbreiding buiten NNN					
verruiming	ha	36		60.000	2.150.000
waarderling		250			-192.500
inrichting	ha	36		18.000	645.000
beheer gedurende gemiddeld 6 jaar	ha	36	6	200	43.000
Totaal maatregel 2				78.200	2.085.500
Maatregel 3: revitalisering bestaand bos:					
revitalisering bestaand bos	ha	424		12.500	5.302.083
Totaal maatregel 3				12.500	5.302.083
Maatregel 4: uitbreiding houtige landschapselementen:					
uitbreiding houtwallen, singels en kleine bosjes en/of herbeplanting van verdundere houtwallen en kleine bosjes	ha	19		23.000	429.323
beheer (uitgegaan van gemiddeld 6 jaar)	ha	19	6	2.960	331.520
aanleg nieuwe wegbeplanting	km	2		12.500	20.833
beheer	km	2	6	1.500	15.500
aanleggen solitaire bomen in buitengebied	aantal	8.333		200	1.666.667
beheer	jaar	8.333	6	10	500.000
Totaal maatregel 4					2.963.853
Maatregel 5: revitalisering landschapselementen					
bestaande landschapselementen, zoals houtwallen en kleine bosjes, obzingsingels	ha	98		18.000	1.767.000
bestaande wegbeplanting en lanen (openbare wegen, landgoederen en buitengebieden)	km	3		6.700	21.217
Totaal maatregel 5					1.788.217
Maatregel 6: 210 hectare uitbreiding agroforestry en voedselbos					
uitbreiding boomreides	ha	16		6.800	109.250
beheer (uitgegaan van gemiddeld 6 jaar)	ha	16	6	2.000	190.000
uitbreiding strokenteelt	ha	16		200	3.867
uitbreiding voedselbos	ha	3		56.500	388.333
beheer (uitgegaan van gemiddeld 6 jaar)	ha	3	6	0	-
Totaal maatregel 6					490.750
Procekkosten	percentage	10%			1.938.790
Totaal bossenstrategie					14.297.894

Tabel 2: Overzicht van de gevraagde bijdrage voor thema bomen en bos uit het Transitiefonds. Deze tabel, tezamen met de andere tabellen, zijn te vinden in de bijgevoegde excel.

Toelichting gedetailleerde kostenraming maatregelpakket Bossenstrategie

De totalen van de eenheden van de maatregelen uit de bossenstrategie wijken af van de in de tabel aangegeven eenheden. Dit komt doordat grondeigenaren ook vanuit hun eigen verantwoordelijkheid maatregelen treffen. Deze worden door de grondeigenaren betaald, vandaar dat hiervoor geen budget uit de transitiemiddelen hoeft te worden gereserveerd.

De Friese bomen- en bossenstrategie loopt tot en met 2030, het beheer loopt echter door. Het beheer zal niet in het eerste jaar van uitvoering gelden voor de totale aantallen. Er is daarom gekozen om de uitvoeringsjaren te delen door 2 (12 jaar tot en met 2035 is dan 12/2 is gemiddeld 6 jaar). Op basis van het gemiddelde jaar is de beheerlast uitgerekend.

In de Friese bomen- en bossenstrategie zelf is een lager bedrag genoemd dan hier in de raming staat vermeld. Dit komt door de inflatie tussen het moment van vaststellen (in 2022) en nu. De berekeningen zijn gebaseerd op de Tarieven Catalogus Groen blauwe diensten. De toegepaste indexering is afkomstig van de Grond-, weg- en waterbouw (GWW).

Dekkingsvoorstel

Specificeer uit welke financiële bronnen van het Rijk bekostiging gevraagd wordt. Voorbeelden: Transitiefonds, Deltaprogramma, Klimaatfonds, GLB-NSP,

Bekostiging van de maatregelen:

Rijk

- Transitiefonds
- GLB/NSP

<p><i>evenals al bestaande regelingen.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Geef bedragen weer inclusief en exclusief BTW en welk deel BTW compensabel is en dus niet uitgekeerd wordt (en verloopt via aanvraag BTW compensatiefonds). • Specificeer in het dekkingsvoorstel de cofinanciering van provincies, waterschappen, gemeenten en/of mogelijk andere partijen. Bevestig de bijdrage die deze partijen willen doen, bijvoorbeeld in een bestuursovereenkomst of een andere bestuurlijk vastgelegde afspraak. • Geef weer hoe eventuele structurele (beheer)kosten gedekt worden. 	<p><i>Bosgroepen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 150 hectare bos revitaliseren vanuit Programma Natuur. <p><i>Staatsbosbeheer</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Realiseert vanuit eigen middelen 150 hectare bos (100 binnen, 50 buiten NNN). - Realiseert vanuit eigen middelen 100 hectare revitalisering van bestaand bos. <p><i>GLB/NSP</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Via GLB/ NSP zal – naar verwachting – 30 hectare agroforestry worden gerealiseerd. - Via ANLb zal 100 hectare aan houtige landschapselementen worden gerealiseerd.
<p>Verhouding tot indicatief budget voor realisatie van het gehele gebiedsprogramma (totaal maatregelpakketten)</p> <p><i>Beschrijf hoe de aanvraag rijksbijdrage voor realisatie van het maatregelpakket zich verhoudt tot het indicatieve budget Transitiefonds voor de betreffende provincie.</i></p>	<p>Uitgaande van het indicatieve fonds (2,5 mld) is de gevraagde bijdrage voor de – totale – bossenstrategie 3% van het transitiefonds.</p>
<p>Risico's en beheersmaatregelen</p> <p><i>Beschrijf de top-3 risico's en bijbehorende beheersmaatregelen in de realisatie ten aanzien van het behalen van gestelde doelen, binnen de daarvoor gestelde tijd en binnen budgettaire kaders.</i></p>	<p><i>1. Onvoldoende capaciteit voor uitvoering (opdrachtnemers, aannemers)</i></p> <p>Beheersmaatregel: onze partners hebben aangegeven dat ze, mits ze voor de uren worden betaald, hun schouders eronder zullen zetten. Daarnaast zullen we werken met een goede fasering/ programmering. Partners als Staatsbosbeheer en de Bosgroepen hebben, mede in het kader van Programma Natuur, al goed vooronderzoek gedaan naar de kansen. Zij staan dus in de startblokken.</p> <p><i>2. Onvoldoende (autochtoon) plantmateriaal beschikbaar</i></p> <p>Beheersmaatregel: met Staatsbosbeheer Friesland en Landschapsbeheer Friesland zijn we in gesprek om voldoende (autochtoon) plantmateriaal te waarborgen.</p> <p><i>3. Onvoldoende bereidheid voor bos op landbouwgrond</i></p> <p>Beheersmaatregel: met LTO, Fries Particulier Grondbezit, Bosgroepen en Living Lab Fryslân zijn we in gesprek over de intermediaire rol die zij kunnen vervullen richting particuliere grondeigenaren.</p>

Aanpak met planning en mijlpalen

<p>Planning met mijlpalen en afronding</p> <p><i>Beschrijf puntsgewijs de planning van activiteiten voor realisatie van het maatregelpakket met de start, tussenresultaten (mijlpalen) en afronding (opleverbeslissing).</i></p>	<p>Fase 1, start (2024):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Partners in stelling brengen - Kansen concretiseren - Laaghangend fruit realiseren (er doen zich nu al kansen voor waar gelijk op kan worden ingezet) - Borgen voldoende (autochtoon) plantmateriaal - Voor zover geen bestaande regeling beschikbaar, gebruiksvriendelijke regeling(en) opstellen - Bosbodemonderzoek naar o.a. verzuring - Opschalen (qua uitvoering en capaciteit in- en extern) voor fase 2 en 3 en na 2025 <p>Fase 2, tussenresultaten (2025):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grootste deel van de ambitie realiseren - Begin 2025 de voortgang evalueren <p>Fase 3, afronding (2025):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eind 2025 moet 1/6 van de totale ambitie van het thema bomen en bos gereed zijn
<p>Gesteld staan voor realisatie</p> <p><i>Onderbouw met een beschrijving van de organisatie(structuur) en beschikbare menskracht dat de realisatie van het maatregelpakket geborgd is.</i></p>	<p>Binnen de provincie Fryslân is een taakgroep Friese bomen- en bossenstrategie. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van de uitvoeringsorganisatie van het FPLG (projectleiding, grondzaken, subsidiezaken, etc.).</p> <p>Tot slot, onze partners hebben tijdens en na het opstellen van de Friese bomen- en bossenstrategie gezegd de schouders eronder te zetten. Met name Staatsbosbeheer en de Bosgroepen staan in de startblokken. Daarnaast is een goede samenwerking met het Wetterskip Fryslân om te zorgen voor goede hydrologische condities.</p>

Thema 2: Kennisontwikkeling

Algemeen

Naam	Kennisontwikkeling
Hoofdaanvrager <i>De naam van de hoofdaanvrager (provincie)</i> <i>Naam, emailadres en telefoonnummer contactpersoon.</i> <i>IBAN nummer aanvrager.</i>	Provincie Fryslân
Deelnemende partijen <i>Deelnemende partijen, hierbij svp aangeven welke partij(en) budget door beschikt krijgen van de hoofdaanvrager. Oftewel welk deel van het gevraagde budget de hoofdaanvrager wil toedelen aan andere partijen in het gebied, die de uitvoering ter hand zullen nemen.</i>	<i>Deelnemende partijen:</i> Provincie Fryslân Wetterskip Terrein beherende organisaties (Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, It Fryske Gea, particulieren grondeigenaren) Ecologische adviesbureaus <ul style="list-style-type: none"> • <i>Totale kosten maatregelenpakket/ transitiefonds:</i> Het budget wordt verdeeld over de deelnemende partijen naar ratio van de maatregelen in de betreffende gebieden.
Gebied /locaties <i>Afbakening van het gebied / locatie waarop het maatregelpakket betrekking heeft. Voeg desgewenst een overzichtskaart bij.</i>	<i>De maatregelen zijn t.b.v. onderstaande gebieden:</i> <i>Natura 2000 gebieden. * = stikstofgevoelig</i> Duinen Vlieland* Duinen Terschelling* Duinen Ameland* Duinen Schiermonnikoog* Groote Wielen Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving* Witte en Zwarte Brekken en Oudhof Sneekermeergebied Alde Feanen* De Deelen Van Oordt's Mersken* Wijnjeterper Schar* Bakkeveense duinen* Rottige Meenthe & Brandemeer * NNN <i>Diverse NNN gebieden nog nader te bepalen als uitwerking van de regionale doelen.</i>
Samenvatting <i>Vat de essentie van het doel van het maatregelpakket samen in (maximaal) 1 A4. Ga hierbij in op de belangrijkste maatregelen, instrumenten, doelbereik en</i>	<i>Doel</i> Voor het behalen van de VHR-doelen is het van groot belang om tot een gunstige staat van instandhouding te komen binnen onze Natura-2000 gebieden en binnen de rest van het Natuurnetwerk (NNN). Voor veel VHR-doelen is nader onderzoek nodig naar wat

<p><i>verhouding tot het gebiedsprogramma.</i></p>	<p>hiervoor nodig is. Denk aan hoe hydrologische condities kunnen worden hersteld en wat habitatsoorten nog nodig hebben. Om goed zicht te houden op het doelbereik is gedegen monitoren bovendien erg belangrijk. Dit is ook afgesproken in de landelijke Businesscase Programma Natuur VHR-monitoring.</p> <p>Door middel van onderzoek kunnen de oplossingsrichtingen uit de NDA's verder worden uitgewerkt naar effectieve maatregelen. Met de opgeschaalde monitoring volgen we de ontwikkelingen t.a.v. het VHR-doelbereik, zowel binnen de Natura2000 gebieden als daarbuiten. Samen zorgen onderzoek en monitoring voor meer zekerheid van de stand van zaken t.a.v. de VHR-opgaven, waardoor er goed beargumenteerde keuzes gemaakt kunnen worden voor eventuele ingrepen binnen én buiten Natura2000 gebieden, bijvoorbeeld in het kader van de Gebiedsgerichte aanpak (GGA). Hiermee wordt een vervolg gegeven aan de uitkomsten van de natuurdoelanalyses.</p> <p><i>Belangrijkste maatregelen en instrumenten</i></p> <p>Dit maatregelenpakket gaat over onderzoek gericht op:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het meten van de bodemkwaliteit (zuurgraad, trofiegraad of voedselrijkdom e.a.) in de gebieden 2. Het meten van de hydrologische condities in de gebieden. Dit gebeurt deels al met bestaande peilbuizen, maar waar nodig worden peilbuismeetnetten uitgebreid. 3. Het uitbreiden van het Meetnetwerk Ammoniak Nederland van het RIVM in de N2000-gebieden 4. De ecologie (de relatie tussen de soort en zijn milieu) van VHR-soorten, zowel binnen als buiten de gebieden, wat zijn de knelpunten en de kansen? 5. Actualiseren vegetatiekarteringen en deze vertalen naar habitattypen. 6. Het uitvoeren van Landschapsecologische systeemanalyses met behulp van beschikbare gegevens. Hiermee kunnen uitbreidingskansen voor habitattypen op de best mogelijke plek worden neergelegd en krijgen we beter in beeld wat er mogelijk is om de hydrologische systeemcondities in de gebieden te herstellen. 7. Onderzoek naar de actuele s.v.z. groenblauwe dooradering en nadere detaillering van deze opgave per landschapstype + de mate waarin nieuw bos en groenblauwe dooradering maximaal kunnen bijdragen aan de NPLG-opgaven en wat dat betekent voor aanleg en beheer 8. Proceskosten
--	--

	<p><i>Doelbereik</i></p> <p>Eén van de kerndoelen waar het NPLG naar streeft is de instandhouding van een rijke en veerkrachtige natuur. Het bereiken en behouden van deze gunstige staat van instandhouding is in het NPLG gekwantificeerd door het overbruggen van 30% verschil tussen de huidige staat van instandhouding en een gunstige staat van instandhouding. Om tot deze 30% te komen, zullen er actuelere monitoringsgegevens en onderzoeken beschikbaar moeten zijn om de koers te bepalen om tot deze 30% te kunnen realiseren. Dit maatregelpakket richt zich op een zevental aan maatregelen om meer inzicht te krijgen in de kwaliteit en de staat van de bodem, water, en natuur. Dit inzicht is nodig om vanaf 2026 gericht aan de slag te kunnen met kansrijke en effectieve maatregelen om de VHR-opgave te realiseren.</p> <p><i>Verhouding tot gebiedsprogramma</i></p> <p>Bovenstaande is opgenomen in het gebiedsprogramma, waarbij aangegeven is dat bovenstaande maatregelen nodig zijn om de beoogde doelen te behalen.</p>																														
<p>Kosten en dekking</p> <p><i>Geef een samenvattend overzicht van de totale kosten van het maatregelpakket en het voorstel voor dekking van deze kosten (met de mogelijkheid tot dekking vanuit meerdere financiële bronnen).</i></p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Maatregelen kennisontwikkeling</th> <th>eenheid</th> <th>Totaal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Maatregel 1: bodemonderzoek zuurgraaden voedselrijkdom</td> <td>eur</td> <td>700.000</td> </tr> <tr> <td>Maatregel 2: onderzoek hydrologische condities</td> <td>eur</td> <td>800.000</td> </tr> <tr> <td>Maatregel 3: stikstofmeetnet</td> <td>eur</td> <td>270.000</td> </tr> <tr> <td>Maatregel 4: onderzoek ecologie van soorten</td> <td>eur</td> <td>1.100.000</td> </tr> <tr> <td>Maatregel 5: actualisatie vegetatiekarteringen</td> <td>eur</td> <td>1.694.760</td> </tr> <tr> <td>Maatregel 6: actualisatie LESA</td> <td>eur</td> <td>1.400.000</td> </tr> <tr> <td>Maatregel 7: Onderzoek GBDA; detaillering opgave per landschapstype + randvoorwaarden aanleg en beheer</td> <td>eur</td> <td>100.000</td> </tr> <tr> <td>proceskosten</td> <td>eur</td> <td>606.476</td> </tr> <tr> <td>Totaal maatregelen kennisontwikkeling</td> <td></td> <td>6.671.236</td> </tr> </tbody> </table> <p>Tabel 3: Overzicht van de gevraagde bijdrage voor het thema kennisontwikkeling uit het Transitiefonds. Deze tabel, tezamen met de andere tabellen, zijn te vinden in de bijgevoegde excel.</p>	Maatregelen kennisontwikkeling	eenheid	Totaal	Maatregel 1: bodemonderzoek zuurgraaden voedselrijkdom	eur	700.000	Maatregel 2: onderzoek hydrologische condities	eur	800.000	Maatregel 3: stikstofmeetnet	eur	270.000	Maatregel 4: onderzoek ecologie van soorten	eur	1.100.000	Maatregel 5: actualisatie vegetatiekarteringen	eur	1.694.760	Maatregel 6: actualisatie LESA	eur	1.400.000	Maatregel 7: Onderzoek GBDA; detaillering opgave per landschapstype + randvoorwaarden aanleg en beheer	eur	100.000	proceskosten	eur	606.476	Totaal maatregelen kennisontwikkeling		6.671.236
Maatregelen kennisontwikkeling	eenheid	Totaal																													
Maatregel 1: bodemonderzoek zuurgraaden voedselrijkdom	eur	700.000																													
Maatregel 2: onderzoek hydrologische condities	eur	800.000																													
Maatregel 3: stikstofmeetnet	eur	270.000																													
Maatregel 4: onderzoek ecologie van soorten	eur	1.100.000																													
Maatregel 5: actualisatie vegetatiekarteringen	eur	1.694.760																													
Maatregel 6: actualisatie LESA	eur	1.400.000																													
Maatregel 7: Onderzoek GBDA; detaillering opgave per landschapstype + randvoorwaarden aanleg en beheer	eur	100.000																													
proceskosten	eur	606.476																													
Totaal maatregelen kennisontwikkeling		6.671.236																													
<p>Bijlagen</p> <p><i>Geef aan welke bijlagen, als gewenst, zijn bijgevoegd. Bijvoorbeeld overzichtskaarten of een Plan van aanpak. Wellicht onderbouwing van kosten.</i></p>	<p>Bijlage 1. Kaart Alde Feanen Bijlage 2. Kaart Bakkeveense duinen Bijlage 3. Kaart duinen Ameland Bijlage 4. Kaart duinen Schiermonnikoog Bijlage 5a. Kaart duinen Terschelling deel 1 Bijlage 5b. Kaart duinen Terschelling deel 2 Bijlage 5c. Kaart duinen Terschelling deel 3 Bijlage 6. Kaart duinen Vlieland Bijlage 7. Kaart Fochteloerveen Bijlage 8. Kaart Groote Wielen Bijlage 9. Kaart Oudegasterbrekken, Fluessen en omgeving Bijlage 10. Kaart Rottige Meente en Brandemeer Bijlage 11. Kaart Sneekermeergebied Bijlage 12. Kaart Van Oordts Mersken Bijlage 13. Kaart Wijntjerper Schar Bijlage 14. Kaart Witte en Zwarte Brekken Bijlage 15. Kaart de Deelen</p>																														

Opgaven/probleemanalyse en te bereiken doelen

<p>Analyse provinciale/ gebiedsopgaven NPLG <i>Beschrijf samenvattend de analyse van de opgaven in het gebied/de provincie op de scope van het NPLG. Gebruik kan worden gemaakt van de teksten in het gebiedsprogramma.</i></p>	<p>In het FPLG wordt ingegaan op verschillende doelen: het herstel van de biodiversiteit, verbeteren van de leefomgeving, waterkwaliteit en klimaat (waaronder inspelen op klimaatverandering). Ook een omslag naar een duurzame, natuurinclusieve landbouw behoort tot de opgaven die het FPLG zich ten doel heeft gesteld. Dit alles om te komen tot gezonde natuur, schoon water en een zuivere lucht. Het NPLG richt zich dan ook op drie kernopgaves: de internationale verplichtingen op het gebied van (1) natuur (met als onderliggend doel de stikstofopgave), (2) water en (3) klimaat.</p> <p><i>Natuur</i></p> <p>In de indicatieve regionale doelentabel die LNV in december 2022 deelde staan voor Fryslân opgaven voor 136 VHR-doelen: habitattypen, habitatsoorten en vogelrichtlijnsoorten. Er is een eerste analyse van deze 136 natuurdoelen gemaakt. De analyse van de (mogelijke) knelpunten voor het behalen van deze doelen laten veel overeenkomsten zien. Zo blijken voor de habitattypen een te hoge stikstofdepositie, verdroging, de waterkwaliteit en invasieve exoten de voornaamste knelpunten. Stikstofdepositie leidt verzuring en/of vermessing, welke vaak worden versterkt door verdroging. Gevolg hiervan is ook dat de omgevingscondities in een aantal gevallen zo worden aangetast dat het herstel van reeds aanwezige habitattypen of ontwikkeling van nieuwe standplaatsen in de weg kan staan. De waterkwaliteit is voornamelijk erg belangrijk voor de moerasgebieden, waar het een negatieve invloed heeft op het herstel en de ontwikkeling van de daar aanwezige habitattypen.</p> <p>Voor de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten hebben de belangrijkste knelpunten te maken met de voedselbeschikbaarheid (biodiversiteit), peilbeheer, omvang en versnippering van het leefgebied, verstoring, predatie en/of klimaatverandering. De voedselbeschikbaarheid heeft voornamelijk te maken met de beschikbaarheid of bereikbaarheid van prooisorten, waaronder insecten, wormen, waterdiertjes, vissen en kleine zoogdieren. De overige genoemde knelpunten hebben voornamelijk te maken met de geschiktheid van het leefgebied voor de doelsoorten als geheel, qua kwaliteit, omvang en onderlinge verbondenheid. Belangrijk om te realiseren is dat de 136 doelen niet op zichzelf staan, maar onderdeel zijn van een ecosystemen. Om te kunnen komen tot doelbereik van deze 136 doelen is het essentieel dat deze ecosystemen als geheel worden beschouwd.</p>
---	---

<p>Doelbereik NPLG <i>Beschrijf de NPLG-doelen die met het maatregelpakket, waarvoor een aanvraag rijksbijdrage wordt gedaan, gerealiseerd worden. Geef dit zoveel mogelijk getalsmatig weer.</i></p>	<p>Eén van de kerndoelen waar het NPLG naar streeft is de instandhouding van een rijke en veerkrachtige natuur. Het herstel van de biodiversiteit is daaraan gerelateerd. In de indicatieve regionale doelentabel die LNV in december 2022 deelde staan voor Fryslân opgaven voor 136 VHR-doelen. Het bereiken en behouden van deze gunstige staat van instandhouding is in het NPLG gekwantificeerd door het overbruggen van het verschil tussen de huidige staat van instandhouding en een gunstige staat van instandhouding van deze VHR-doelen, waarvan 30% in 2030 moet zijn gerealiseerd en 100% in 2050. Wat een landelijke gunstige staat van instandhouding inhoudt, is landelijk door WEN-R bepaald en indicatief verdeeld over de gebieden (Provincies). Voor het NPLG is daarom ook een indicatieve concretisering uitgewerkt voor dit doel.</p> <p>Om tot deze geambieerde 30% van natuurherstel te komen, is gedegen monitoring en onderzoek naar deze staat van instandhouding noodzakelijk. Op dit moment zijn er nog blinde vlekken en ontbreken er nog bepaalde onderzoeksgegevens om een nog strakkere en gedegen analyse te kunnen maken van de huidige staat van de natuur. Vervolgens kan op basis van de uitkomsten van de monitoring en onderzoeken een beter beeld van de benodigde maatregelen worden gegeven, die vervolgens uitgevoerd worden om het gewenste natuurherstel in te zetten.</p> <p>Concreet draagt dit maatregelpakket bij aan de volgende doelen uit het FPLG: 40% areaal met stikstof gevoelige habitats binnen Natura 2000-gebieden onder de kritische depositiewaarde 30% natuurherstel Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) <i>Richtinggevende</i> landelijke areaal- en kwaliteitsopgave natuur t.b.v. 30% VHR en de gunstige staat van instandhouding 74% areaal met stikstof met stikstof gevoelige habitats binnen Natura 2000-gebieden onder de kritische depositiewaarde Hydrologische condities Natura 2000-gebieden op orde 10% groenblauwe dooradering, waarvan de helft van de opgave in 2030 gerealiseerd is.</p>
<p>Eventuele wijzigingen ten opzichte van gebiedsprogramma <i>Beschrijf, als aan de orde, of de opgave, doelen en maatregelen in het gebied/de provincie gewijzigd zijn ten opzichte van het gebiedsprogramma. (Bijvoorbeeld als resultaat van een voorafgaande planuitwerking of verkenning voor een omwisselbesluit)</i></p>	<p>N.v.t.</p>

<p>Meekoppelkansen <i>Beschrijf de opgaven of doelen in het gebied die, naast de doelen van het NPLG, met het te realiseren maatregelpakket waarvoor een rijksbijdrage wordt aangevraagd, ook gerealiseerd gaan worden en die daarmee onderdeel zijn van de uitvoering van het maatregelpakket.</i></p>	<p><i>Burgerkennis</i> Het betrekken van burgers bij onderzoek en monitoring van de biodiversiteit vergroot de betrokkenheid, bewustwording en kennis van burgers. Dit draagt bij aan het vergroten van het draagvlak voor natuurherstel.</p> <p><i>Leefbaarheid</i> Groen draagt bij aan een betere (mentale) gezondheid. Omdat een groene omgeving uitnodigt om te bewegen en ontspannen, speelt groen een rol bij de vermindering van overgewicht, diabetes type 2, hart- en vaatziekten. Kortom: gezonde en groene natuurgebieden dragen bij aan de leefbaarheid van een gebied en gezondheid van haar inwoners.</p> <p><i>Recreatie en toerisme</i> Een aantrekkelijk en gezond groenblauw landschap met een rijke biodiversiteit is aantrekkelijk voor toerisme en recreatie. Hierdoor wordt de aantrekkingskracht op een gebied vergroot en draagt dit bij aan de lokale economie.</p> <p><i>Versterken cultuurhistorisch landschap</i> Er wordt een kwaliteitsimpuls gegeven aan het Friese landschap door middel van de aanplant van bomen binnen verloren gegane landschapselementen. Hierdoor wordt ook de cultuurhistorische waarde van het landschap vergroot.</p>
---	---

Oplossingsrichtingen, doelbereik en (sociaaleconomische) effecten

<p>Maatregelen en instrumenten</p> <p><i>Beschrijf de maatregelen en instrumenten die onderdeel zijn van het maatregelpakket (1-3 zinnen per maatregel en instrument). Voeg desgewenst aanvullende notities toe en/of verwijs waar relevant naar het gebiedsprogramma.</i></p>	<p><i>Maatregel 1. Bodemonderzoek zuurgraad en voedselrijkdom</i></p> <p>Maatregel: Voor alle Natura-2000 gebieden komt er een bodemonderzoek naar de zuurgraad en voedselrijkdom. De focus ligt hierbij op de stikstofgevoelige habitattypen. Ook de H000 en H999 gebieden worden hierin meegenomen.</p> <p>Instrument:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bodemkwaliteitsonderzoek <p><i>Maatregel 2. Onderzoek hydrologische condities</i></p> <p>Maatregel: Voor de Natura 2000 gebieden die last hebben van verdroging (Rottige Meenthe, Wijntjerper Schar, Oudegaasterbrekken, Fochteloerveen, Bakkeveense duinen, Van Oordts Mersken, Alde Feanen en Ameland), moet er beter zicht komen op het functioneren van het hydrologische systeem. Daarvoor onderzoeken we de grondwaterstanden en grondwaterstromen. Dit wordt gedaan door middel van de uitbreiding van het peilbuismeetnet door het bijplaatsen van peilbuizen. Deze maatregelen richten zich ook op H000 en H9999 gebieden (H0000 en H9999 zijn delen binnen Natura 2000-gebieden waar geen beschermd habitatype of leefgebied van soorten is.).</p> <p>Instrument:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Peilbuismeetnet optimaliseren • Onderzoek naar huidige grondwaterstanden en grondwaterstromen <p><i>Maatregel 3. Stikstofmeetnet</i></p> <p>Maatregel: Het opzetten van een stikstofmeetnet in alle Natura-2000 gebieden. Dit wordt gedaan door het MAN (Meetnet Ammoniak Natuurgebieden) netwerk uit te breiden naar alle Friese Natura-2000 gebieden.</p> <p>Instrument:</p> <ul style="list-style-type: none"> • MAN netwerk • Korstmossenmeetnet <p><i>Maatregel 4. Onderzoek naar ecologie van soorten</i></p> <p>Maatregel: Om de soorten waarvoor Fryslân een verantwoordelijkheid heeft goed en effectief te kunnen helpen ontbreekt nog veel kennis over de ecologie van soorten. Welke terreincondities zijn vereist? Hoe gebruiken de soorten hun leefgebieden gedurende het jaar? Wat zijn knelpunten en kansen om deze soorten te helpen? Nadere informatie is bijvoorbeeld nodig over de Noordse woelmuis, diverse vissoorten, libellen, vogels.</p> <p>Instrument:</p>
---	---

	<p>- Ecologisch soortonderzoek</p> <p><i>Maatregel 5. Actualiseren gedateerde vegetatiekarteringen en habitattypenkaarten</i></p> <p>Maatregel: Het (met voorrang) actualiseren van de (meest gedateerde) vegetatiekarteringen en het omzetten van vegetatiekarteringen naar habitattypenkaarten binnen een aantal Natura-2000 gebieden en een aantal gebieden binnen het NNN. NB: het idee is om voor alle N2000 gebieden waar geen actuele vegetatiekartering voor ligt, deze vegetatiekartering uit te voeren (en niet te wachten op de 12 jaarlijkse cyclus).</p> <p>Instrument:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opdracht bij ecologisch adviesbureau om vegetatiekartering uit te voeren. <p><i>Maatregel 6. Het actualiseren van de LESA's (Landschap Ecologische Systeem Analyses)</i></p> <p>Maatregel: In de beheerplannen van de Natura 2000-gebieden zijn eenvoudige beschrijvingen van de landschapsecologie opgenomen; hoe is een landschap opgebouwd, welke processen spelen er een rol en hoe komt dit tot uiting in de natuur? Om effectieve systeemherstelmaatregelen te kunnen uitwerken is het noodzakelijk de LESA's te actualiseren en meer in detail uit te werken. Wat zijn de aanwezige knoppen waaraan we kunnen draaien en welke effecten worden daarmee bereikt?</p> <p>Voor de uitgebreide analyses kan gebruik worden gemaakt van de resultaten van het bij de hierboven beschreven onderzoeken 1 t/m 5 en andere beschikbare informatie (bv bij het Wetterskip en in de NDFF). Met behulp van deze Lesa's kunnen de uitbreidingsopgaven voor habitattypen op de meest kansrijke plekken worden gerealiseerd (bv waar nu H9999 of H0000 aanwezig is). Ook krijgen we hiermee in beeld wat er mogelijk is om de hydrologische systeemcondities in de gebieden te herstellen.</p> <p>Maatregel 7: Onderzoek actuele s.v.z. groenblauwe dooradering, nadere detaillering van deze opgave per landschapstype én het nader bepalen van de voorwaarden waaraan (nieuw) bos en gbda moeten voldoen om zo goed mogelijk bij te kunnen dragen aan de NPLG-opgaven (randvoorwaarden voor aanleg en beheer).</p> <p>Instrument:</p> <ul style="list-style-type: none"> - LESA - Het Kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit (OBN) (natuurkennis.nl)
--	--

<p>Doelbereik (in verhouding tot het gebiedsprogramma) <i>Geef aan welke bijdrage het maatregelpakket levert aan het doelbereik, zowel voor wat betreft de NPLG-doelen als voor eventuele meekoppelende opgaven en doelen.</i></p> <p><i>Beschrijf daarbij de verhouding tussen het doelbereik van het maatregelpakket in verhouding tot het doelbereik van gehele gebiedsprogramma (de andere al gerealiseerde of nog te realiseren maatregelpakketten).</i></p>	<p>Onderzoek en monitoring dragen indirect bij aan het realiseren van de natuurdoelen zoals die zijn gesteld in het FPLG. Met de resultaten van onderzoek kunnen maatregelen gericht en effectiever worden ingezet met een groter doelbereik tot gevolg. Met de resultaten van de monitoring krijgen we een beeld van de effectiviteit van uitgevoerde maatregelen en kunnen we zo nodig tussentijds bijsturen.</p> <p>Voor het behalen van de VHR-doelen is het van groot belang om tot een gunstige staat van instandhouding te komen binnen onze Natura-2000 gebieden en binnen NNN. Om goed zicht te houden op dit doelbereik is gedegen monitoren belangrijk. Zo weten we welke stappen er gezet moeten worden om aan deze VHR-doelen te voldoen op een efficiënte manier. Het zorgt voor zekerheid van de stand van zaken waardoor er een goed beargumenteerde keuze gemaakt kan worden voor eventuele ingrepen binnen deze gebieden en voor de opgaven binnen de GGA.</p>
<p>Onderbouwing</p> <p><i>Onderbouw de keuze voor de maatregelen en instrumenten om tot het gestelde NPLG-doelbereik te komen. Maak hierbij gebruik van de beleidstheorie /doelenboom in het gebiedsprogramma, het toetsingsadvies van de Ecologische Autoriteit, de sociaal economische impact analyse (incl. de toekomst van de landbouw), effecten op leefbaarheid, milieu en leefomgeving e/o andere onderzoeken en adviezen zoals een eventuele milieueffectrapportage. Geef, als relevant, weer welke alternatieve maatregelen en instrumenten zijn afgewogen en op welke gronden deze zijn afgefallen (bijvoorbeeld effectiviteit, legitimiteit en/of draagvlak).</i></p>	<p>Op dit moment wordt hydrologisch onderzoek, bodemonderzoek, voedselrijkdom en de zuurgraad gemeten door middel van een iteratio-analyse van de vegetatiekarteringen (= modelberekening). Het nadeel van deze methodiek is dat de betrouwbaarheid van de uitkomsten hiervan niet voldoende zijn voor specifieke (delen van) gebieden. Ook meetgegevens over de hoeveelheid stikstof die daadwerkelijk in de natuurgebieden terecht komt zijn beperkt en worden modelmatig geëxtrapoleerd. Om meer draagvlak voor maatregelen in gebieden (GGA) te verkrijgen zijn meer en betere, feitelijke gegevens nodig.</p> <p>Voor een deel van de Natura2000-gebieden zijn de vegetatiekarteringen waar de habitattypenkaart van wordt afgeleid behoorlijk gedateerd. Vanwege de discussies over de actuele stand van zaken t.a.v. met name de stikstofgevoelige habitattypen is het gewenst de habitattypenkaarten (en daarmee de vegetatiekaarten) z.s.m. te actualiseren.</p> <p>Uitgebreide actuele lesa's tot slot helpen om uitbreidingsopgaven voor habitattypen op de juiste plekken neer te leggen en om effectieve maatregelen voor hydrologisch systeemherstel uit te werken.</p>

Besluitvorming en daarbij betrokken partijen

<p>Beschrijving partijen, rollen en verantwoordelijkheden <i>Geef een opsomming van de betrokken partijen in de fase van realisatie en geef daarbij in één zin weer wat hun rol en verantwoordelijkheid is. Bevestig dat alle genoemde partijen hun rol en verantwoordelijkheid hebben onderschreven en geef aan waar dit is vastgelegd, bijvoorbeeld in een bestuursovereenkomst of een andere bestuurlijk vastgelegde afspraak.</i></p>	<p><i>Provincie Fryslân</i> <i>Rol: initiatiefnemer, opdrachtgever, financier, bevoegd gezag.</i> <i>Verantwoordelijkheid: trekker van maatregelpakket/ initiatiefnemer.</i></p> <p><i>Wetterskip</i> <i>Rol: partner GGA, bevoegd gezag.</i> <i>Verantwoordelijkheid: deelnemer/uitvoerder maatregelpakket.</i></p> <p><i>Terrein beherende organisaties (Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, It Fryske Gea, particulieren grondeigenaren)</i> <i>Rol: adviseur uitvraag, partner, stakeholder opdrachtverstrekking.</i> <i>Verantwoordelijkheid: deelnemer/uitvoerder maatregelpakket.</i></p> <p><i>Ecologische adviesbureaus</i> <i>Rol: opdrachtnemer, uitvoerder maatregelpakket.</i> <i>Verantwoordelijkheid: deelnemer/uitvoerder maatregelpakket.</i></p> <p><i>Omgeving</i> <i>Rol: afstemming, meedenken, stakeholder GGA</i> <i>Verantwoordelijkheid:</i></p>
<p>Afgeronde procedures en besluitvorming <i>Presenteer een chronologisch overzicht van de procedures en besluitvormingsmomenten die zijn afgerond of nog lopend zijn om te kunnen starten met de realisatie. Bevestig dat alle procedurele stappen in beeld zijn en afgerond kunnen worden om tot realisatie over te gaan. Bijvoorbeeld ruimtelijk-planologische procedures, mogelijke wettelijke compensatie en/of vergunningverlening.</i></p>	<p>Op basis van de natuurdoelanalyses blijkt dat niet alle benodigde gegevens beschikbaar zijn om een goed beeld te krijgen van de huidige staat van instandhouding. Op basis van de beschikbare gegevens, iteratio is expert judgement toegepast om een inschatting van de huidige staat te geven.</p> <p>Vanuit de natuurdoelanalyses is er een overzicht gemaakt welke monitoringsgegevens en onderzoeken nodig zijn. Deze zomer/najaar zal een planning/voorzet worden gemaakt wat nodig is om deze monitoring en onderzoeken aan te besteden / opdracht te verlenen.</p> <p>Zodra dit voorliggende maatregelenpakket wordt goedgekeurd en het benodigde budget wordt toegekend kan gestart worden met de uitvoering (in principe in 2024). Wel is het zo dat we afhankelijk zijn van de beschikbaarheid van ecologen en adviesbureau's. Voor grotere opdrachten vergt de aanbestedingsprocedure bovendien enkele maanden tijd.</p>
<p>Participatie en betrokkenheid democratische vertegenwoordigingen</p>	<p>De benodigde gegevens zijn vooral afgestemd met Wetterskip Fryslân en de terreinbeherende organisaties die betrokken zijn bij het opstellen van de Natuurdoelanalyses. Deze partijen</p>

<p><i>Beschrijf de participatie die met gebiedspartijen heeft plaatsgevonden, wat met de opbrengst van de participatie is gedaan en het betrekken van democratische vertegenwoordiging.</i></p> <p><i>Daarvoor kan gebruik gemaakt worden van het gebiedsprogramma. Beschrijf, voor zover relevant, (de opbrengst van) aanvullende participatie en betrokkenheid van democratische vertegenwoordigingen sinds vaststelling van het gebiedsprogramma. Geef tenslotte weer hoe gebiedspartijen en democratische vertegenwoordigingen in de fase van realisatie betrokken gaan worden.</i></p>	<p>beschikken immers ook zelf over de nodige data en onderzoeksgegevens.</p> <p>Daarnaast krijgen we veel vragen van betrokkenen/ belanghebbenden/ maatschappelijke partijen welke gegevens we gebruiken en of deze wel betrouwbaar zijn. Vanuit deze vragen is mede dit overzicht van gegevens gekomen: wat is de feitelijke situatie in het gebied.</p> <p>De uitkomsten van de monitoring en de onderzoeken willen we bespreken met deze partijen, maar ook meenemen in de gebiedsgerichte aanpak.</p>
---	---

Financiën en risico's

<p>Onderbouwing overheidsbijdrage <i>Beschrijf waarom een rijksbijdrage voor realisatie van het maatregelpakket noodzakelijk is.</i></p>	<p>De gelden uit het programma Natuur zijn op dit moment niet toereikend genoeg om de maatregelen uit dit thema uit te kunnen voeren.</p> <p>Ook is dit maatregelenpakket een plus op de afspraken die in landelijk verband reeds zijn gemaakt in de Businesscase Programma Natuur – Monitoring VHR-doelen.</p> <p>Gezien de urgentie van natuurherstel en de noodzaak om de goede dingen op de goede plekken te doen, oftewel om het beschikbare transitiegeld zo efficiënt mogelijk in te zetten, is het met dit maatregelenpakket gevraagde extra onderzoeksbudget noodzakelijk. Het pakket helpt daarmee ook om straks goed te kunnen verantwoorden hoe dit gemeenschapsgeld is besteed.</p>
<p>Kostenraming <i>Geef een kostenraming voor het maatregelpakket en voeg een verdere toelichting desgewenst bij. De minimale vereisten voor de kostenraming zijn:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Specificeer de kosten per type maatregel. • Werk volgens de PxQ systematiek. • <i>Betrek bij de kostenraming de voorziene baten, zoals doorverkoop van verworven gronden.</i> • <i>Geef weer wat de meerjarige programmering van uitgaven / kosten is.</i> • <i>Betrek bij de kostenraming een risicoreservering voor onvoorziene kosten.</i> • <i>Geef eventuele structurele (beheer)kosten weer, en geef aan welk deel van deze kosten vóór 2035 en welk deel na 2035 gemaakt worden (het Transitiefonds is tijdelijk tot 2035. Na die tijd kunnen kosten uit deze financieringsbron niet meer gedekt worden).</i> 	<p><i>Kostenraming thema kennisontwikkeling zie volgende pagina.</i></p>

Maatregelen onderzoek en monitoring I&V FPLG	eenheid	Gebied	aantal normbedrag	totaal
Maatregel 1: bodemonderzoek zuurgraad en voedselrijkdom				
Bodemkundig onderzoek		Duinen Vlieland	1	50.000
		Duinen Terschelling	1	50.000
		Duinen Ameland	1	50.000
		Duinen Schiermonnikoog	1	50.000
Analysen en interpreteren van beschikbare en nieuwe bodemgegevens		Groote Wieden	1	50.000
		Oudegaasterbreeken, Ruessen en omgeving	1	50.000
		Witte en Zwarte Breeken en Oudhof	1	50.000
		Sneekmeergebied	1	50.000
		Aole Feanen	1	50.000
		De Deelen	1	50.000
		Van Oord's Mersken	1	50.000
		Wintjerper Schar	1	50.000
		Bakkeveense duinen	1	50.000
		Rottige Meenthe & Brandemeer	1	50.000
Totaal maatregel 1			14	700.000
Maatregel 2: onderzoek hydrologische condities				
Probleemlocatie	eur	Rottige Meenthe	1	100.000
Onderzoek naar huidige grondwaterstanden en grondwaterstromen	eur	Wintjerper Schar	1	100.000
Onderzoek naar waterkwaliteit	eur	Oudegaasterbreeken, Ruessen en omgeving	1	100.000
	eur	Fochteloozvenen	1	100.000
	eur	Bakkeveense duinen	1	100.000
	eur	Van Oord's Mersken	1	100.000
	eur	Aole Feanen	1	100.000
	eur	Ameland	1	100.000
Totaal maatregel 2			8	100.000
Maatregel 3: stikstofmeetnet				
Caractisatie meetnet	eur	alle gebieden	2	135.000
M&M netwerk		Duinen Vlieland	1	270.000
		Duinen Terschelling	1	
		Duinen Ameland	1	
		Duinen Schiermonnikoog	1	
		Groote Wieden	1	
		Oudegaasterbreeken, Ruessen en omgeving	1	
		Witte en Zwarte Breeken en Oudhof	1	
		Sneekmeergebied	1	
		Aole Feanen	1	
		De Deelen	1	
		Van Oord's Mersken	1	
		Wintjerper Schar	1	
		Bakkeveense duinen	1	
		Rottige Meenthe & Brandemeer	1	
		Fochteloozvenen	1	
		Drentse Friese Wild	1	
Totaal maatregel 3			2	270.000
Maatregel 4: onderzoek ecologie van soorten				
Leefgebiedonderzoek	eur	Duinen Vlieland	1	100.000
Doelgroeponderzoek	eur	Duinen Terschelling	1	100.000
Dinallactoremonderzoek	eur	Duinen Ameland	1	100.000
	eur	Groote Wieden	1	100.000
	eur	Oudegaasterbreeken, Ruessen en omgeving	1	100.000
	eur	Witte en Zwarte Breeken en Oudhof	1	100.000
	eur	Aole Feanen	1	100.000
	eur	Van Oord's Mersken	1	100.000
	eur	Wintjerper Schar	1	100.000
	eur	Bakkeveense duinen	1	100.000
	eur	Rottige Meenthe & Brandemeer	1	100.000
Totaal maatregel 4			11	1.100.000
Maatregel 5: actualiseren gedateerde vegetatiekarteringen en opstellen van habitatype kaarten				
Opdracht bij ecologisch adviesbureau om vegetatiekarteringen uit te voeren	ha	Terschelling	4040	120
	ha	Ameland	2055	120
	ha	Bakkeveen	2550	120
	ha	Schiermonnikoog	833	120
	ha	Sneekmeergebied	2279	120
	ha	Schippers met meegenomen SNI	1000	120
	ha	Groote Wieden	604	120
	ha	Oudegaasterbreeken, Ruessen en omgeving	3054	120
Totaal maatregel 5			14.123	1.694.760
Maatregel 6: actualiseren LESA (Landschap Ecologische System Analyse)				
Actualiseren LESA adhv bodemonderzoek, hydrologisch onderzoek en de actualisatie van de vegetatiekarteringen	eur	Duinen Vlieland	1	1.000.000
	eur	Duinen Terschelling	1	1.000.000
	eur	Duinen Ameland	1	1.000.000
	eur	Duinen Schiermonnikoog	1	1.000.000
	eur	Groote Wieden	1	1.000.000
	eur	Oudegaasterbreeken, Ruessen en omgeving	1	1.000.000
	eur	Witte en Zwarte Breeken en Oudhof	1	1.000.000
	eur	Sneekmeergebied	1	1.000.000
	eur	Aole Feanen	1	1.000.000
	eur	De Deelen	1	1.000.000
	eur	Van Oord's Mersken	1	1.000.000
	eur	Wintjerper Schar	1	1.000.000
	eur	Bakkeveense duinen	1	1.000.000
	eur	Rottige Meenthe & Brandemeer	1	1.000.000
Totaal maatregel 6			14	1.400.000
Maatregel 7				
Onderzoek actuele situatie t.a.v. GBDA en nadere detaillering (resilieggeve per landschapstype	eur	Friese landelijk gebied	1	50.000
Opstellen randvoorwaarden aanring en beheer nieuw bos en gids	eur	Per landschapstype	1	50.000
Totaal maatregel 7			2	100.000
Procestkosten (10%)				
Formuleren onderzoeksvragen				606.476
Bereiden van BSL verslagprocedure				
Bereiden onderzoek en analyse				
Communicatie	eur			
Totaal onderzoek en monitoring				6.671.236

Tabel 4: Overzicht van de gevraagde bijdrage voor het thema kennisontwikkeling uit het Transitiefonds. Deze tabel, tezamen met de andere tabellen, zijn te vinden in de bijgevoegde excel.

Dekkingsvoorstel

Specificeer uit welke financiële bronnen van het Rijk bekostiging gevraagd wordt. Voorbeelden: Transitiefonds, Deltaprogramma, Klimaatfonds, GLB-NSP, evenals al bestaande regelingen.

De gehele dekking uit bovengenoemde maatregelen komt uit het Transitiefonds. Wij zullen niet gebruikmaken van cofinanciering. Daarnaast bevatten de maatregelen ook geen beheerkosten. Als provincie kunnen wij gebruikmaken van het BTW compensatiefonds omdat de beoogde maatregelen onderzoeken betreffen, die onder het BTW compensatiefonds vallen. De BTW die over deze opdrachten wordt verrekend kunnen wij dus uit het BTW compensatiefonds

<ul style="list-style-type: none"> • Geef bedragen weer inclusief en exclusief BTW en welk deel BTW compensabel is en dus niet uitgekeerd wordt (en verloopt via aanvraag BTW compensatiefonds). • Specificeer in het dekkingsvoorstel de cofinanciering van provincies, waterschappen, gemeenten en/of mogelijk andere partijen. Bevestig de bijdrage die deze partijen willen doen, bijvoorbeeld in een bestuursovereenkomst of een andere bestuurlijk vastgelegde afspraak. • Geef weer hoe eventuele structurele (beheer)kosten gedekt worden. 	<p>terughalen. Het totale bedrag is BEDRAG inclusief BTW en BEDRAG exclusief 21% BTW.</p> <p><i>Specificeer uit welke financiële bronnen van het Rijk bekostiging gevraagd wordt. Voorbeelden: Transitiefonds, Deltaprogramma, Klimaatfonds, GLB-NSP, evenals al bestaande regelingen.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Geef bedragen weer inclusief en exclusief BTW en welk deel BTW compensabel is en dus niet uitgekeerd wordt (en verloopt via aanvraag BTW compensatiefonds). • Specificeer in het dekkingsvoorstel de cofinanciering van provincies, waterschappen, gemeenten en/of mogelijk andere partijen. Bevestig de bijdrage die deze partijen willen doen, bijvoorbeeld in een bestuursovereenkomst of een andere bestuurlijk vastgelegde afspraak. • Geef weer hoe eventuele structurele (beheer)kosten gedekt worden.
<p>Verhouding tot indicatief budget voor realisatie van het gehele gebiedsprogramma (totaal maatregelpakketten)</p> <p><i>Beschrijf hoe de aanvraag rijksbijdrage voor realisatie van het maatregelpakket zich verhoudt tot het indicatieve budget Transitiefonds voor de betreffende provincie.</i></p>	<p>Het indicatieve budget van het Transitiefonds is 2.500.000.000. Het totale bedrag van dit maatregelpakket zal rond de 5.500.000 liggen. Dit houdt dus in dat ongeveer 0,5% van het Transitiefonds besteed zal worden aan dit maatregelpakket.</p>
<p>Risico's en beheersmaatregelen</p> <p><i>Beschrijf de top-3 risico's en bijbehorende beheersmaatregelen in de realisatie ten aanzien van het behalen van gestelde doelen, binnen de daarvoor gestelde tijd en binnen budgettaire kaders.</i></p>	<p><i>Onvoldoende capaciteit bij onderzoeksbureaus</i></p> <p>De onderzoeksbureaus die de onderzoeken die wij nodig hebben kunnen uitvoeren hebben geen capaciteit ter beschikking.</p> <p><i>Onvoldoende capaciteit bij de provincie voor begeleiding van onderzoeken en monitoring.</i></p> <p>De provinciale organisatie heeft niet genoeg capaciteit om de onderzoeken en monitoren te begeleiden.</p> <p><i>Hoge tijdsdruk: veel doen, in veel gebieden, in relatief kort tijdsbestek.</i></p> <p>Er bestaat het gevaar dat er een hoge tijdsdruk ontstaat. Er moet veel gebeuren in een relatief korte tijd.</p>

Aanpak met planning en mijlpalen

<p>Planning met mijlpalen en afronding <i>Beschrijf puntsgewijs de planning van activiteiten voor realisatie van het maatregelpakket met de start, tussenresultaten (mijlpalen) en afronding (opleverbeslissing).</i></p>	<p>Najaar 2023 Uitvraag klaarmaken voor de onderzoeken, het voorbereiding van de aanbesteding met inkoop en het reserveren van capaciteit bij inkoop en andere afdelingen.</p> <p>Voorjaar 2024 Het doorlopen van de desbetreffende aanbestedingsprocedures.</p> <p>Mei 2024 De start van de onderzoeken m.u.v. de actualisatie van de LESA.</p> <p>Najaar 2024 De analyse van de uitkomsten van de onderzoeken die in de zomer van 2024 zijn uitgevoerd.</p> <p>Mei 2025 Indien nodig zal in mei 2025 de tweede ronde monitoring plaatsvinden. Daarnaast zal in mei 2025 ook de start plaatsvinden van de actualisatie van de LESA's.</p> <p>Najaar 2025 De analyse van de uitkomsten van de onderzoeken zal plaatsvinden in het najaar van 2025. Ook zal de actualisatie van de LESA's dan nog steeds plaatsvinden. Aan de hand van deze analyses zal een eerste voorstel worden opgesteld met aanvullende maatregelen.</p>
<p>Gesteld staan voor realisatie <i>Onderbouw met een beschrijving van de organisatie(structuur) en beschikbare menskracht dat de realisatie van het maatregelpakket geborgd is.</i></p>	<p>GGA en uitvoeringsorganisatie.</p>

Thema 3: Boerenlandnatuur

Algemeen

Naam	Boerenlandnatuur
Hoofdaanvrager <i>De naam van de hoofdaanvrager (provincie)</i> <i>Naam, emailadres en telefoonnummer contactpersoon.</i> <i>IBAN nummer aanvrager.</i>	Provincie Fryslân
Deelnemende partijen <i>Deelnemende partijen, hierbij svp aangeven welke partij(en) budget door beschikt krijgen van de hoofdaanvrager. Oftewel welk deel van het gevraagde budget de hoofdaanvrager wil toedelen aan andere partijen in het gebied, die de uitvoering ter hand zullen nemen.</i>	<p><i>Deelnemende partijen</i></p> <p>Provincie Fryslân Wetterskip Agrarische collectieven Landschapsbeheer Friesland</p> <p>Totale kosten maatregelenpakket/ transitiefonds</p> <p>€ 24.537.667</p> <ul style="list-style-type: none"> • € 9.585.000: Budget extra ANLb per jaar. • € 19.170.000: Totaalbudget extra ANLb voor de looptijd 2024-2025 (2 jaar). • € 1.000.000: Totaal budget ondersteuning beheer niet productieve investeringen 2024-2025 (2 jaar). • € 2.136.969: Totaal budget aanleg en herstel landschapselementen/groenblauwe dooradering 2024-2025 incl. herstel greppelland. • € 2.230.698 voor uitvoeringskosten, begeleiding en overhead uit te voeren maatregelen. <p>Het budget wordt verdeeld over de deelnemende partijen naar ratio van de maatregelen in de betreffende gebieden. De inzet van de middelen vindt plaats op of aanpalend op landbouwgrond. In dit maatregelpakket wordt geen natuuropgave binnen de natuurbegrenzing van het Natuurbeheerplan Fryslân gerealiseerd.</p>
Gebied /locaties <i>Afbakening van het gebied / locatie waarop het maatregelpakket betrekking heeft. Voeg desgewenst een overzichtskaart bij.</i>	Het ANLb in Fryslân kan niet overal provinciaal dekkend ingezet worden binnen de begrenzing van de leefgebieden in het Natuurbeheerplan 2023. Voor de categorie Klimaat en categorie Water is de gehele provincie subsidiabel. In het Natuurbeheerplan 2024 en waar nodig ook in het Natuurbeheerplan 2025 gaan wij een ruimer kader bieden aan de agrarische zoekgebieden. In dit maatregelpakket focussen wij ons op de verbreding en versterking van het ANLb beheer en zetten wij in op het verlenen van langjarige beheercontracten. Idealiter voor de periode van 11 jaar, maar voor dit Maatregelpakket afgestemd op het 'nu' 2024 en

	<p>2025. Voor de periode na het ‘nu’, 2026-2035, vragen wij in dit maatregelpakket <u>geen</u> dekking aan, ondanks dat wij langjarige contracten wel benoemen in het gebiedsplan.</p> <p>Het beheerbudget binnen de kerngebieden Aanvalsplan Grutto is gedekt in de begroting GLB-NSP 2023-2027. Binnen het Maatregelpakket Weidevogels worden deze gebieden toegelicht en verder onderbouwd. Voor de periode na het GLB-NSP (2028-2035) vragen wij nu <u>geen</u> dekking aan in dit maatregelpakket, ondanks dat wij dit wel benoemen in het gebiedsplan. Inzicht in behoefte na 2027 kunnen wij nu nog niet scherp inschatten. In een latere tranche maatregelpakketten willen wij gebruik maken het benodigde aanvullende budget boven op het toekomstige budget uit het GLB.</p> <p>Voor de NPLG-doelstelling ‘realiseren 5% groenblauwe dooradering in 2035’ vragen wij nu een eerste fase aan waarbij wij inzetten op het vergroten en uitbreiden van landschapselementen. Deze kosten investeringskosten en gericht op 2024 en 2025. Het beheer van deze extra en nieuw aan te leggen elementen wordt meegenomen in het additionele ANLb beheer. De aanleg van deze elementen vindt plaats in de gehele provincie conform de focusgebieden omschreven in de Bossenstrategie Fryslân. Nadere informatie over de doelstelling voor 2024-2025 vindt u in het Maatregelpakket Bossenstrategie.</p> <p>Voor het optimaal bereiken van het NPLG-doel ‘herstel VHR doelsoorten in gunstige staat van instandhouding’ vragen wij een investeringsbudget aan om de boerenlandvogelstand optimaal te faciliteren. Dit budget bestaat uit kosten voor extra vernatting en hoogwaterpeil, behoud openheid en predatiebeheer. Voor deze post rekenen wij een jaarbedrag per collectief waarbij de weidevogelcollectieven een hoger budget nodig hebben dan de landschapscollectieven. Naast de doeltypen A11 en A12 (weide en en akkersoorten) vragen wij ook budget aan ter ondersteuning van het landschapsbeheer (A15). Deze investeringsaanvraag past in onze jaarlijkse subsidieregeling optimaliseren biotoop boerenlandvogels welke op dit moment herijkt wordt en vanaf 2024 een bredere scope kent. Naast de provinciale middelen uit de Weidevogelnota 2022-2030 vragen wij hiervoor additioneel budget aan. Deze investeringskosten zijn inzetbaar binnen de leefgebieden open grasland en open akker conform NBP2024.</p> <p>NBP2023 overzicht subsidiabele gebieden Natuurbeheerplan 2024 Fryslan</p>
--	---

	<p>herstel boerenlandvogels en niet productieve investeringen ten behoeve van het optimaal inzetten van het gevraagde ANLb budget. En tenslotte budget voor het uitvoeren van de maatregelen.</p> <p>De te nemen maatregelen zijn ondersteunend aan de grotere thema's uit het gebiedsplan FPLG. Dat zijn in eerste plaats herstel VHR-doelstelling, realisatie groenblauwe dooradering en verbetering oppervlaktewaterkwaliteit. Een neveneffect van de maatregelen is het verbreden van het bedrijfseconomisch perspectief van de agrarische ondernemers door inbedding van groenblauwe diensten in die bedrijfsvoering.</p> <p><i>Doelbereik</i></p> <p>De maatregelen in dit pakket dragen allemaal bij aan het VHR-doel uit het FPLG om 30% in gunstige staat van instandhouding voor de doelen boerenlandvogelareaal en dooradering. Ook een minimaal percentage van 10% groenblauwe dooradering in Fryslân in 2030 bestaande uit 5% opgaande houtige elementen, 2,5% natte dooradering / sloten en 2,5% bufferstroken en randen is een doel uit het FPLG wat gedeeltelijk gerealiseerd wordt door de maatregelen in dit pakket. In het algemeen kan gesteld worden dat de enkelvoudige maatregelen een meervoudig doelbereik zullen realiseren. Voorbeelden die wij in Fryslân willen realiseren zijn de kruidenrijke randen langs de sloten die de doelstelling versterken biodiversiteit, vergroten areaal groenblauwe dooradering en de verbetering van de waterkwaliteit door inzet op randenbeheer wat zorgt voor het verminderen van de afspoeling van meststoffen en gewasbescherming naar het oppervlaktewater. De koppelkansen vanuit de doelstelling VHR door inzet op realisatie Aanvalsplan Grutto worden apart opgevoerd in het Maatregelpakket Weidevogels.</p> <p>In het maatregelpakket Grip op Kwaliteit wordt de verbetering, - en herstelopgave binnen de begrensde natuur uit het Natuurbeheerplan Fryslân gerealiseerd.</p> <p><i>Verhouding tot gebiedsprogramma</i></p> <p>Het gebiedsprogramma heeft op hoofdlijnen vijf transitiepaden voor het toekomstig landbouwbedrijf geformuleerd. Het gaat bij deze transitiepaden om agrarische bedrijven een ecologisch en economisch duurzaam toekomstperspectief te bieden. Het streven van het FPLG is om voor het realiseren van de doelen zoveel mogelijk aan te sluiten bij de ondernemingskracht van de Friese landbouwsector. Hoe bedrijven er in de toekomst uit gaan zien, kan beter zoveel mogelijk worden overgelaten aan het vakmanschap binnen de sector. De kans rijkheid van de</p>
--	--

	<p>verschillende transitiepaden hangt onder meer samen met de ontwikkeling van de consumentenvraag, eventuele beloningssystemen en de kenmerken van gebieden.</p> <p>Beheer en Inrichting in dit maatregelpakket wijkt af van de wens uit het gebiedsplan omdat wij langjarige contracten voorstaan en in dit Maatregelpakket worden enkel de kosten voor 2024 en 2025 opgenomen. De kosten die wij nu meenemen zijn extra nodig boven op de bestaande financiering op de doelen uit het NPLG dichterbij te brengen.</p> <p>Eén van de vijf transitiepaden is groen/blauwe diensten (pad nummer drie). Dit maatregelpakket voorziet in die vergoeding voor de boeren die maatschappelijke, blauw/groene diensten (landschap, biodiversiteit en kwaliteit van water) leveren buiten de traditionele landbouwproducten. Daarnaast is pad nummer vier, verbreden, ook van toepassing op dit maatregelpakket. Dit transitie pad is gericht op niet-landbouw gerelateerde producten.</p> <p>Hiermee zorgt dit pakket voor een hogere kans van slagen omdat het voorziet in een alternatief beloningssysteem en inspeelt op de kenmerken van een gebied.</p>																																																																																										
<p>Kosten en dekking Geef een samenvattend overzicht van de totale kosten van het maatregelpakket en het voorstel voor dekking van deze kosten (met de mogelijkheid tot dekking vanuit meerdere financiële bronnen).</p>	<p>Samenvatting van financiën maatregelpakket beheer en inrichting. En eventueel een eigen provinciale regeling als het NSP-spoor niet tijdig inzetbaar is.</p> <table border="1" data-bbox="576 1189 1385 1603"> <thead> <tr> <th colspan="6">Extra ANLb beheerbudget Maatregelpakket beheer en inrichting</th> </tr> <tr> <th colspan="6">Inventarisatie 2023 extra beheer ANLb</th> </tr> <tr> <th>Leefgebied</th> <th>Open Grasland [A11]</th> <th>Dooradering [A12]</th> <th>Open Akker [A15]</th> <th>Water</th> <th>Klimaat</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Waddenvogels</td> <td>€ 100.000</td> <td>€ 25.000</td> <td></td> <td>€ 25.000</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ELAN</td> <td>€ 126.500</td> <td></td> <td>€ 162.500</td> <td>€ 106.000</td> <td>€ 190.000</td> </tr> <tr> <td>Noardlike Fryske Wâlden</td> <td>€ 200.000</td> <td>€ 500.000</td> <td>€ 200.000</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Extra aanpak Weideleven</td> <td>€ 300.000</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Waadrâne</td> <td>€ 350.000</td> <td>€ 250.000</td> <td>€ 1.000.000</td> <td>€ 500.000</td> <td>€ 750.000</td> </tr> <tr> <td>It Lege Midden</td> <td>€ 700.000</td> <td></td> <td></td> <td>€ 600.000</td> <td>€ 500.000</td> </tr> <tr> <td>Súdwestkust</td> <td>€ 450.000</td> <td></td> <td></td> <td>€ 600.000</td> <td>€ 350.000</td> </tr> <tr> <td>Westergo</td> <td>€ 500.000</td> <td></td> <td>€ 200.000</td> <td>€ 300.000</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Extra aanpak beheer Baarderadiel 2024-2027*</td> <td>€ 900.000</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Versterking bestaand beheer (ambitie gestand doen)</td> <td>€ 1.840.130</td> <td>€ 460.033</td> <td>€ 460.033</td> <td>€ 306.688</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Som</td> <td>€ 3.626.500</td> <td>€ 775.000</td> <td>€ 1.562.500</td> <td>€ 1.831.000</td> <td>€ 1.790.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal budget extra ANLb / jaar</td> <td colspan="5">€ 9.585.000</td> </tr> </tbody> </table> <p>Tabel 5: Overzicht van de gevraagde bijdrage voor het thema boerenlandnatuur uit het Transitiefonds. Deze tabel, tezamen met de andere tabellen, zijn te vinden in de bijgevoegde excel.</p> <p>In bovenstaande tabel staan de bedragen verdeeld over de leefgebieden en categorieën voor de aan te vragen beheer maatregelen. Dit is het jaarbedrag ANLb beheer wat hoort bij Maatregel 1. Het totaalbedrag voor Maatregel 1 voeren wij op voor 2 jaar (2024 en 2025). De som komt hierbij op: 19.170.000,- euro.</p>	Extra ANLb beheerbudget Maatregelpakket beheer en inrichting						Inventarisatie 2023 extra beheer ANLb						Leefgebied	Open Grasland [A11]	Dooradering [A12]	Open Akker [A15]	Water	Klimaat	Waddenvogels	€ 100.000	€ 25.000		€ 25.000		ELAN	€ 126.500		€ 162.500	€ 106.000	€ 190.000	Noardlike Fryske Wâlden	€ 200.000	€ 500.000	€ 200.000			Extra aanpak Weideleven	€ 300.000					Waadrâne	€ 350.000	€ 250.000	€ 1.000.000	€ 500.000	€ 750.000	It Lege Midden	€ 700.000			€ 600.000	€ 500.000	Súdwestkust	€ 450.000			€ 600.000	€ 350.000	Westergo	€ 500.000		€ 200.000	€ 300.000		Extra aanpak beheer Baarderadiel 2024-2027*	€ 900.000					Versterking bestaand beheer (ambitie gestand doen)	€ 1.840.130	€ 460.033	€ 460.033	€ 306.688		Som	€ 3.626.500	€ 775.000	€ 1.562.500	€ 1.831.000	€ 1.790.000	Totaal budget extra ANLb / jaar	€ 9.585.000				
Extra ANLb beheerbudget Maatregelpakket beheer en inrichting																																																																																											
Inventarisatie 2023 extra beheer ANLb																																																																																											
Leefgebied	Open Grasland [A11]	Dooradering [A12]	Open Akker [A15]	Water	Klimaat																																																																																						
Waddenvogels	€ 100.000	€ 25.000		€ 25.000																																																																																							
ELAN	€ 126.500		€ 162.500	€ 106.000	€ 190.000																																																																																						
Noardlike Fryske Wâlden	€ 200.000	€ 500.000	€ 200.000																																																																																								
Extra aanpak Weideleven	€ 300.000																																																																																										
Waadrâne	€ 350.000	€ 250.000	€ 1.000.000	€ 500.000	€ 750.000																																																																																						
It Lege Midden	€ 700.000			€ 600.000	€ 500.000																																																																																						
Súdwestkust	€ 450.000			€ 600.000	€ 350.000																																																																																						
Westergo	€ 500.000		€ 200.000	€ 300.000																																																																																							
Extra aanpak beheer Baarderadiel 2024-2027*	€ 900.000																																																																																										
Versterking bestaand beheer (ambitie gestand doen)	€ 1.840.130	€ 460.033	€ 460.033	€ 306.688																																																																																							
Som	€ 3.626.500	€ 775.000	€ 1.562.500	€ 1.831.000	€ 1.790.000																																																																																						
Totaal budget extra ANLb / jaar	€ 9.585.000																																																																																										

	<p>Extra ANLb beheer betreft een jaarbedrag met een looptijd van 2 jaar. Wij streven op een openstelling in 2024 waarmee wij de ANLb contracten aanvullend kunnen versterken vanaf 1 januari 2025.</p> <p>In totaaloverzicht vragen wij in dit maatregelpakket de volgende maatregelen met bijhorende kosten aan:</p> <table border="1" data-bbox="576 443 1388 703"> <thead> <tr> <th>Samenvatting kosten maatregelpakket Beheer en Inrichting 2024-2025</th> <th>bedrag</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Maatregel 1: Versterken ANLb beheer bestaande leefgebieden</td> <td>€ 19.170.000</td> </tr> <tr> <td>Maatregel 2: benodigd budget ondersteuning uitvoering beheer</td> <td>€ 1.000.000</td> </tr> <tr> <td>Maatregel 3: inrichting en herstel landschapselementen/groenblauwe dooradering</td> <td>€ 2.136.969</td> </tr> <tr> <td>Proceskosten maatregel 1, 2 en 3</td> <td>€ 2.230.697</td> </tr> <tr> <td>Som</td> <td>€ 24.537.666</td> </tr> </tbody> </table> <p>Tabel 6: Overzicht van de gevraagde bijdrage voor het thema boerenlandnatuur uit het Transitiefonds. Deze tabel, tezamen met de andere tabellen, zijn te vinden in de bijgevoegde excel.</p> <p>Het bedrag voor Maatregel 2: ondersteuning uitvoering beheer is samengesteld uit kosten voor vernatting en plasdras, behoud openheid, inzet last-minute beheer, tegengaan predatiedruk en monitoring. De inzet van dit budget vindt plaats naast de genoemde investeringen uit Aanvalsplan Grutto verwerkt in het Maatregelpakket Weidevogels. Het betreft een jaarbedrag van 500.000 euro welke wij in willen zetten boven op ons provinciale budget van 300.000 euro per jaar beschikbaar vanuit de Nota Weidevogels. In de samenvatting is het bedrag voor 2024-2025 genoemd en de totaalsom benodigd voor de looptijd van het FPLG. Dat bedrag is ondersteunend aan de looptijd van uitbreiding ANLb, 2 jaar.</p> <p>Tenslotte vragen wij een onder Maatregel 3 een eenmalige post aan voor inrichting en investeringen in realisatie en herstel landschapselementen/ groenblauwe dooradering. Dit bedrag kan in 2024-2025 uitgevoerd worden.</p> <p>In Maatregel 4 zijn de kosten voor uitvoeringskosten, organisatie, - en overheadskosten gemoeid met de uitvoering opgevoerd.</p>	Samenvatting kosten maatregelpakket Beheer en Inrichting 2024-2025	bedrag	Maatregel 1: Versterken ANLb beheer bestaande leefgebieden	€ 19.170.000	Maatregel 2: benodigd budget ondersteuning uitvoering beheer	€ 1.000.000	Maatregel 3: inrichting en herstel landschapselementen/groenblauwe dooradering	€ 2.136.969	Proceskosten maatregel 1, 2 en 3	€ 2.230.697	Som	€ 24.537.666
Samenvatting kosten maatregelpakket Beheer en Inrichting 2024-2025	bedrag												
Maatregel 1: Versterken ANLb beheer bestaande leefgebieden	€ 19.170.000												
Maatregel 2: benodigd budget ondersteuning uitvoering beheer	€ 1.000.000												
Maatregel 3: inrichting en herstel landschapselementen/groenblauwe dooradering	€ 2.136.969												
Proceskosten maatregel 1, 2 en 3	€ 2.230.697												
Som	€ 24.537.666												
<p>Bijlagen <i>Geef aan welke bijlagen, als gewenst, zijn bijgevoegd. Bijvoorbeeld overzichtskaarten of een Plan van aanpak.</i></p>	<p>Dit maatregelpakket, thema boerenlandnatuur, kent de volgende bijlagen:</p> <p>Bijlage 1. kaart begrenzing agrarische collectieven Fryslân</p> <p>Bijlage 2. kaart begrenzing leefgebieden en categorie Water en categorie Klimaat Natuurbeheerplan Fryslân.</p> <p>Bijlage 3. Samenvatting ANLb beheer in FPLG – plan van aanpak inzet ANLb beheer in relatie tot de relevante FPLG-doelen.</p> <p>Bijlage 4. Dekking regulier ANLb</p> <p>Bijlage 5. Tabellen thema boerenlandnatuur</p> <p>Bijlage 6. Toelichting kosten Baarderadiel</p>												

Opgaven/probleemanalyse en te bereiken doelen

<p>Analyse provinciale/ gebiedsopgaven NPLG <i>Beschrijf samenvattend de analyse van de opgaven in het gebied/de provincie op de scope van het NPLG. Gebruik kan worden gemaakt van de teksten in het gebiedsprogramma.</i></p>	<p>Beheer en inrichting is een belangrijk instrumentaria voor het realiseren van het FPLG. Door in te zetten op een versterking van het natuurbeheer en het agrarisch natuurbeheer kunnen we op korte termijn de NPLG doelen dichterbij brengen. In het FPLG wordt ingegaan op verschillende doelen: het herstel van de biodiversiteit, verbeteren van de leefomgeving, waterkwaliteit en klimaat (waaronder inspelen op klimaatverandering) Ook een omslag in de landbouw behoren tot de doelen die het FPLG zich ten doel heeft gesteld. Dit alles om te komen tot gezonde natuur, schoon water en een zuivere lucht. Het NPLG richt zich dan ook op drie kernopgaves: de internationale verplichtingen op het gebied van (1) natuur (met als onderliggend doel de stikstofopgave), (2) water en (3) klimaat.</p> <p>Fryslân is koploper in budget en areaal in bestaand landelijk ANLb beheer. Het subsidiestelsel waarbij enkel gederfd inkomen en kosten-arbeid vergoed worden, werkt nu conform de leefgebied benadering. Naar de toekomst toe biedt het subsidiestelsel een breder palet in agro-milieudiensten welke de drukfactoren op de doelen water, bodem, biodiversiteit en landschap en klimaat kunnen verminderen. De wijze van subsidiëren is enkel bovenwettelijk in te zetten. Het beheer wordt uitgevoerd via onze 7 agrarische collectieven waarvan ruim 1.800 agrariërs lid zijn. Hiermee een belangrijk instrument in de gebiedsgerichte groenblauwe opgaven in Fryslân. Deze fijnmazige organisatiekracht willen wij optimaal benutten in het FPLG. De collectieven stemmen in met deze ambitie en hebben zelf de opgave voor dit maatregelpakket geïnventariseerd bij haar leden.</p> <p>Het gebiedsprogramma heeft op hoofdlijnen vijf transitiepaden voor het toekomstig landbouwbedrijf geformuleerd. Eén daarvan is blauw/groene diensten (pad nummer drie). Dit maatregelpakket voorziet in de vergoeding voor de boeren die maatschappelijke diensten (landschap, biodiversiteit en kwaliteit van water) leveren buiten traditionele landbouwproducten. Daarnaast is pad nummer vier, verbreden, ook van toepassing op dit maatregelpakket. Dit transitie pad is gericht op niet-landbouw gerelateerde producten.</p>
<p>Doelbereik NPLG <i>Beschrijf de NPLG-doelen die met het maatregelpakket, waarvoor een aanvraag rijksbijdrage wordt gedaan, gerealiseerd worden. Geef dit zoveel mogelijk getalsmatig weer.</i></p>	<p>De volgende doelen worden gerealiseerd met dit maatregelpakket:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. VHR 30% in gunstige staat van instandhouding voor de doelen A11 weidevogelareaal, A12 akkervogelareaal en A15 dooradering¹.

	<p>2. GBDA. Een minimaal percentage van 10% dooradering in Fryslân in 2030 bestaande uit 5% opgaande houtige elementen, 2,5% natte dooradering / sloten en 2,5% bufferstroken en randen.</p> <p>1: In dit maatregelpakket wordt de ambitie op Aanvalsplan Grutto buiten beschouwing gelaten. Hiervoor verwijzen wij naar het Maatregelpakket Weidevogels.</p> <p>2. Door in te zetten op GDBA en daarbij met name randen langs de blauwe dooradering wordt tevens ingezet op de KRW-doelstelling. Hierbij is de synergie gezocht met het hoofdstuk Water uit het FPLG en het bijhorend Maatregelpakket Water KRW.</p> <p>Naast bovenstaande doelen uit het NPLG worden er ook mee koppel doelstelling door inzet op bovenstaande ambitie gerealiseerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verdere versterking van het beheer van boerenlandvogels buiten de Aanvalsplan Grutto gebieden om), • realisatie doelstelling op areaal <u>duurzame landbouwbodems, vastlegging koolstof/CO2 en vasthouden CO2 in landbouwbodems,</u> • <u>Veenweide-aanpak</u> en • <u>hydrologische verbetering rondom N2000</u> door in symbiose gebruik te maken van <u>verhoogde waterpeilen, gedeeltelijke realisatie wateropgave kwantitatief</u> (vasthouden en bufferend vermogen landbouwbodems) en • <u>kwalitatief / KRW opgave</u> (waterkwaliteitsverbetering door inzet op randen tegen af en uitspoeling mest en gewasbeschermingsmiddelen). <p>Bij goedkeuring van dit maatregelpakket kan het ANLb fors groeien om zo de FPLG doelen binnen bereik te hebben richting 2035.</p> <p>Restopgave in het FPLG is na uitvoering van de ANLb periode 2023-2028 is voor A11 en A15 nog altijd aanzienlijk. De restopgave voor A12 Akkerbeheer is er niet conform richtinggevende doelstelling NPLG. Fryslân gaat echter ook in het akkergebied inzetten op groenblauwe diensten om zo de subdoelen groenblauwe dooradering en KRW oppervlakte-waterkwaliteit optimaal te bedienen. Daarnaast ziet Fryslân juist wel een additionele opgave in A15 voor behoud van de soorten van Fries belang (VHR) in het noordelijk kleigebied. Dezelfde opgave zien wij ook in het zuidoostelijk zandgebied in relatie met N2000/stikstof in Zuidoost Friesland. Uitvoeringskracht agrarische collectieven is op agrarisch natuurbeheer gelimiteerd op ca. 25% van het bedrijfsareaal in zwaar agrarisch natuurbeheer. Meer ha.</p>
--	---

	opvoeren per bedrijf is niet realistisch bij gelijkblijvende bedrijfsvoering. Als deze wens er wel is zal flankerend beleid ingezet moeten worden. Daardoor is deze groei enkel gefaseerd mogelijk.
<p>Eventuele wijzigingen ten opzichte van gebiedsprogramma <i>Beschrijf, als aan de orde, of de opgave, doelen en maatregelen in het gebied/de provincie gewijzigd zijn ten opzichte van het gebiedsprogramma. (Bijvoorbeeld als resultaat van een voorafgaande planuitwerking of verkenning voor een omwisselbesluit)</i></p>	n.v.t.
<p>Meekoppelkansen <i>Beschrijf de opgaven of doelen in het gebied die, naast de doelen van het NPLG, met het te realiseren maatregelpakket waarvoor een rijksbijdrage wordt aangevraagd, ook gerealiseerd gaan worden en die daarmee onderdeel zijn van de uitvoering van het maatregelpakket.</i></p>	<p>De opgave vanuit het de groenblauwe dooradering (5% opgave in 2030 en 10% in 2050) en de KRW opgave bieden directe koppelkansen om het areaal ANLb te vergroten. Binnen beide doelen is de inzet op randenbeheer op agrarische grond (niet productieve kruidenrijke rand langs de watergang) en het extra aanleggen van de bomen, bos en landschapselementen (bossenstrategie) noodzakelijke en integrale opgaven welke direct invloed hebben op het ANLb areaal.</p> <p>De inzet van additioneel ANLb-beheer op de veenweide en overgangsgebieden wordt nader uitgewerkt. De inzet van de gebiedsgerichte aanpak en aanvalsplan grutto zijn belangrijke pijlers waarbij wij dubbeling van beheerinzet voorkomen in deze uitwerking. Bij een grotere behoefte aan groenblauwe diensten op bedrijfsniveau dan 25%-30% van het bedrijfsareaal, is flankerend beleid nodig. Dat kan zijn inzet grondinstrument inclusief dubbeldoelstelling met behoud van agrarisch gebruik. Fryslân maakt hiervoor gebruik van de regeling ‘behoud duurzame weidevogelgronden’, zie ook hoofdstuk Weidevogels. De kosten voor deze maatregel zijn <u>niet</u> in dit maatregelpakket meegenomen.</p> <p>Daarnaast zijn hydrologische en ecologische ingrepen op gebiedsniveau te verwachten in de gebieden. Mogelijk gaat dit regionaal leiden tot een extensivering van de bedrijfsvoering. ANLb kan in deze gebieden ingezet worden in de mix met flankerend beleid. Middels de GLB-NSP instrumenten gericht op samenwerking en integrale gebiedsontwikkeling zal verkend worden in hoeverre het aandeel ANLb hier een rol gaat spelen. ANLb is daarbij het specifieke instrument waarbij de extra inspanning en nadeelcompensatie vergoed kan worden. Een integraal afgewogen inschatting welk areaal ANLb-beheer in deze gebieden extra nodig is, zal nader uitgewerkt worden na analyse van de totale FPLG-doelopgave.</p>

	<p>De doelen Aanvalsplan Grutto, VHR-doelherstel en KRW-groenblauwe dooradering worden integraal meegewogen, verschillende doelen op dezelfde hectares. Hierbij heeft het behoud van agrarische functie de sterke voorkeur om zo de integratie van het GLB-NSP optimaal in te zetten.</p> <p>Een ander belangrijk neveneffect van de maatregelen is het verbreden van het bedrijfseconomisch perspectief van de agrarische ondernemers door inbedding van groenblauwe diensten in die bedrijfsvoering.</p> <p>Samenvattend kent dit maatregelpakket de volgende meekoppelkansen:</p> <p><i>Cultuurhistorisch/landschappelijke waarde</i> Cultuurhistorische/landschappelijke waarde van het gebied wordt versterkt door het herinrichten van het oude greppelland in de doelstelling op open grasland.</p> <p><i>Recreatie/toerisme</i> De versterking van natuurbeheer en agrarisch natuurbeheer zorgt voor een meer aantrekkelijk gebied voor recreatie/toerisme. Meer biodiversiteit zorgt voor een aantrekkelijke omgeving waar het prettig vertoeven is voor recreatie/toerisme.</p> <p><i>Versterken sociaal/economische samenhang</i> Versterken van sociaal/economische samenhang.</p>
--	--

Oplossingsrichtingen, doelbereik en (sociaaleconomische) effecten

<p>Maatregelen en instrumenten</p> <p>Beschrijf de maatregelen en instrumenten die onderdeel zijn van het maatregelpakket (1-3 zinnen per maatregel en instrument). Voeg desgewenst aanvullende notities toe en/of verwijs waar relevant naar het gebiedsprogramma.</p>	<p><i>Beheer</i></p> <p><i>Maatregel 1. Versterken van (agraris) natuurbeheer.</i></p> <p>Maatregel: versterken van (agraris) natuurbeheer via het ANLb subsidiestelsel. Realiseren van restopgaven van de agrarische collectieven. Wij hebben de 7 agrarische collectieven bevraagd om een reële inschatting te geven van het extra benodigde areaal beheer. Het betreft beheer binnen de agrarische zoekgebieden uit het Natuurbeheerplan Fryslân. Deze inschatting is gemaakt op basis van deelname bereidheid (oplossing wachtlijsten collectieven), maar wel binnen de doelen en het subsidiabel kader uit het NBP2024.</p> <table border="1" data-bbox="587 719 1378 1128"> <thead> <tr> <th colspan="6">Extra ANLb beheerbudget Maatregelpakket beheer en inrichting</th> </tr> <tr> <th colspan="6">Inventarisatie 2023 extra beheer ANLb</th> </tr> <tr> <th>Leefgebied</th> <th>Open Grasland [A11]</th> <th>Dooradering [A12]</th> <th>Open Akker [A15]</th> <th>Water</th> <th>Klimaat</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Waddenvogels</td> <td>€ 100.000</td> <td>€ 25.000</td> <td></td> <td>€ 25.000</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ELAN</td> <td>€ 128.500</td> <td></td> <td>€ 162.500</td> <td>€ 106.000</td> <td>€ 190.000</td> </tr> <tr> <td>Noardlike Fryske Wâlden</td> <td>€ 200.000</td> <td>€ 500.000</td> <td>€ 200.000</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Extra aanpak Weideleven</td> <td>€ 300.000</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Waadrâne</td> <td>€ 350.000</td> <td>€ 250.000</td> <td>€ 1.000.000</td> <td>€ 500.000</td> <td>€ 750.000</td> </tr> <tr> <td>It Lege Midden</td> <td>€ 700.000</td> <td></td> <td></td> <td>€ 600.000</td> <td>€ 500.000</td> </tr> <tr> <td>Súdwestkust</td> <td>€ 450.000</td> <td></td> <td></td> <td>€ 600.000</td> <td>€ 350.000</td> </tr> <tr> <td>Westergo</td> <td>€ 500.000</td> <td></td> <td>€ 200.000</td> <td>€ 300.000</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Extra aanpak beheer Baarderadiel 2024-2027*</td> <td>€ 900.000</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Versterking bestaand beheer (ambitie gestand doen)</td> <td>€ 1.840.130</td> <td>€ 460.033</td> <td>€ 460.033</td> <td>€ 306.688</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Som</td> <td>€ 3.628.500</td> <td>€ 775.000</td> <td>€ 1.562.500</td> <td>€ 1.831.000</td> <td>€ 1.790.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal budget extra ANLb / jaar</td> <td colspan="5">€ 9.585.000</td> </tr> </tbody> </table> <p>Instrument:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Subsidieregeling ANLb 2023-2028 <p><i>Inrichting</i></p> <p><i>Maatregel 2. Het herstellen en aanleggen van opgaande landschapselementen (droge /natte dooradering).</i></p> <p>Maatregel: Door het herstellen en aanleggen van opgaande landschapselementen wordt de droge dooradering bevorderd. (Droge /Natte dooradering)</p> <p>Instrument:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NSP-interventie: niet productieve investeringen. En eventueel een eigen provinciale regeling als het NSP-spoor niet tijdig inzetbaar is. <p><i>Maatregel 3. Aanleggen van meerjarige akker- en graslanden.</i></p> <p>Maatregel: Door het aanleggen van meerjarige akker- en graslandranden worden</p> <p>Instrument:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NSP-interventie: niet productieve investeringen. 	Extra ANLb beheerbudget Maatregelpakket beheer en inrichting						Inventarisatie 2023 extra beheer ANLb						Leefgebied	Open Grasland [A11]	Dooradering [A12]	Open Akker [A15]	Water	Klimaat	Waddenvogels	€ 100.000	€ 25.000		€ 25.000		ELAN	€ 128.500		€ 162.500	€ 106.000	€ 190.000	Noardlike Fryske Wâlden	€ 200.000	€ 500.000	€ 200.000			Extra aanpak Weideleven	€ 300.000					Waadrâne	€ 350.000	€ 250.000	€ 1.000.000	€ 500.000	€ 750.000	It Lege Midden	€ 700.000			€ 600.000	€ 500.000	Súdwestkust	€ 450.000			€ 600.000	€ 350.000	Westergo	€ 500.000		€ 200.000	€ 300.000		Extra aanpak beheer Baarderadiel 2024-2027*	€ 900.000					Versterking bestaand beheer (ambitie gestand doen)	€ 1.840.130	€ 460.033	€ 460.033	€ 306.688		Som	€ 3.628.500	€ 775.000	€ 1.562.500	€ 1.831.000	€ 1.790.000	Totaal budget extra ANLb / jaar	€ 9.585.000				
Extra ANLb beheerbudget Maatregelpakket beheer en inrichting																																																																																											
Inventarisatie 2023 extra beheer ANLb																																																																																											
Leefgebied	Open Grasland [A11]	Dooradering [A12]	Open Akker [A15]	Water	Klimaat																																																																																						
Waddenvogels	€ 100.000	€ 25.000		€ 25.000																																																																																							
ELAN	€ 128.500		€ 162.500	€ 106.000	€ 190.000																																																																																						
Noardlike Fryske Wâlden	€ 200.000	€ 500.000	€ 200.000																																																																																								
Extra aanpak Weideleven	€ 300.000																																																																																										
Waadrâne	€ 350.000	€ 250.000	€ 1.000.000	€ 500.000	€ 750.000																																																																																						
It Lege Midden	€ 700.000			€ 600.000	€ 500.000																																																																																						
Súdwestkust	€ 450.000			€ 600.000	€ 350.000																																																																																						
Westergo	€ 500.000		€ 200.000	€ 300.000																																																																																							
Extra aanpak beheer Baarderadiel 2024-2027*	€ 900.000																																																																																										
Versterking bestaand beheer (ambitie gestand doen)	€ 1.840.130	€ 460.033	€ 460.033	€ 306.688																																																																																							
Som	€ 3.628.500	€ 775.000	€ 1.562.500	€ 1.831.000	€ 1.790.000																																																																																						
Totaal budget extra ANLb / jaar	€ 9.585.000																																																																																										

	<p><i>Maatregel 4. Herstructureren van microverkaveling in gras- en akkerland.</i></p> <p>Maatregel: herstructureren van microverkaveling in gras- en akkerland.</p> <p>Instrument:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NSP-interventie: niet productieve investeringen. • NSP-interventie: Integrale gebiedsontwikkeling. • En eventueel een eigen provinciale regeling als het NSP-spoor niet tijdig inzetbaar is. <p><i>Maatregel 5. Optimaliseren van de waterhuishouding.</i></p> <p>Maatregel: Door het optimaliseren van de waterhuishouding wordt de biotoop voor boerenlandvogels en vissen en amfibieën verbeterd.</p> <p>Instrument:</p> <ul style="list-style-type: none"> • NSP-interventie: niet productieve investeringen. • Veenweide: samenwerking veenweide – overgangsgebieden N2000. En eventueel een eigen provinciale regeling als het NSP-spoor niet tijdig inzetbaar is.
<p>Doelbereik (in verhouding tot het gebiedsprogramma)</p> <p><i>Geef aan welke bijdrage het maatregelpakket levert aan het doelbereik, zowel voor wat betreft de NPLG-doelen als voor eventuele meekoppelende opgaven en doelen. Beschrijf daarbij de verhouding tussen het doelbereik van het maatregelpakket in verhouding tot het doelbereik van gehele gebiedsprogramma (de andere al gerealiseerde of nog te realiseren maatregelpakketten).</i></p>	<p>Directe effecten:</p> <p>Biotoopverbetering De maatregelen dragen allemaal direct bij aan een verbeterde biotoop voor soorten uit de VHR-doelstellingen.</p> <p>Herstel biodiversiteit De maatregelen dragen bij aan het herstel van de biodiversiteit.</p> <p>Aanleg en herstel groenblauwe dooradering De maatregelen dragen allemaal direct bij aan een de doelstelling realisatie 5% groenblauwe dooradering.</p> <p><i>Indirecte effecten</i></p> <p>De opgave vanuit het de groenblauwe dooradering (5% opgave in 2030 en 10% in 2050) en de KRW-opgave bieden directe koppelkansen om het areaal ANLb te vergroten. Binnen beide doelen is de inzet op randenbeheer op agrarische grond (niet productieve kruidenrijke rand langs de watergang) en het extra aanleggen van de bomen, bos en landschapselementen (bossenstrategie) noodzakelijke en integrale opgaven welke direct invloed hebben op het ANLb areaal.</p> <p>Daarnaast zorgt een groter aandeel Anlb beheer voor een brede acceptatie naar meer natuur inclusieve landbouw en zorgt het voor een versnelling in de ontwikkeling van KPI's uit de markt en uit onze Friese ambitie Doelrealisatie door inzet KPI's uit het FPLG. Boeren met meer areaal ANLb kunnen gemakkelijker voldoen aan</p>

	de doorlopend verzwarende eisen vanuit de afzet keten en het GLB. Hiermee is inzet op additioneel beheer ook een potentiële waardevermeerdering van het primaire agrarische product.
<p>Onderbouwing</p> <p><i>Onderbouw de keuze voor de maatregelen en instrumenten om tot het gestelde NPLG-doelbereik te komen. Maak hierbij gebruik van de beleidstheorie /doelenboom in het gebiedsprogramma, het toetsingsadvies van de Ecologische Autoriteit, de sociaal economische impact analyse (incl. de toekomst van de landbouw), effecten op leefbaarheid, milieu en leefomgeving e/o andere onderzoeken en adviezen zoals een eventuele milieueffectrapportage. Geef, als relevant, weer welke alternatieve maatregelen en instrumenten zijn afgewogen en op welke gronden deze zijn afgevalen (bijvoorbeeld effectiviteit, legitimiteit en/of draagvlak).</i></p>	<p>Het verbreedt en verzaard inzetten op beheer op agrarische grond willen wij nadrukkelijk als de meest succesvolle route richting herstel van de VHR-opgave in het agrarisch gebied. Succesvol ANLb beheer gericht op boerenlandvogels en landschap kent in Fryslân een sterke en langjarige organisatie. Wij zien hierin tevens de effectiviteit te meten in het verschil in voorkomen doelsoorten in beheerde percelen vs onbeheerde percelen. Onze provinciale beleidsmonitoring ondersteund dit beeld. Zo zien wij de aantallen boerenlandvogels stabiliseren/licht achteruitgaan in beheerde gebieden, maar zien wij dezelfde doelsoorten fors onderuitgaan in de onbeheerde gebieden. De beheermonitoring weidevogels geeft eenzelfde beeld en wordt in Fryslân breed opgepakt door 3.500 vrijwilligers. Ondanks het forse budget wat vanuit het GLB en eigen natuurmiddelen ingezet wordt is er nog altijd een grotere vraag naar beheergeld voor optimale beheer mozaïeken en clusters om de doelsoorten van Fries belang optimaal te bedienen.</p> <p>De inrichting van agrarische gronden ten behoeve van groenblauwe dooradering, erfbepanting en greppelland dragen bij aan het verbeteren van het leefgebied van soorten binnen de VHR-richtlijn, de KRW-doelstelling (minder afspoeling) en de doelstelling realisatie Groenblauwe dooradering. Daarbij dragen beheer en inrichting bij aan de verhoging van de biodiversiteit doordat het biotoop aantrekkelijker is geworden voor soorten. Een combinatie van zowel beheer als inrichting vergroot de impact van het gestelde doel. Onze strategie is om voor het nu (2024-2025) fors in te zetten op de restopgave, de beleidswens en vooral de vraag uit het veld (wachtlijsten collectieven).</p> <p>Aanvullend weten we dat we in deze twee jaar nog niet het einddoel uit het FPLG gaan behalen. Daarom zien wij het aannemelijk dat wij voor de periode straks (2026-2035) nogmaals met een aanvraag via het koplopersproject/maatregelpakket komen. Het beheerbudget kan enkel succesvol zijn als het gefaseerd ingezet wordt. De uitvoeringskracht van de gehele keten ANLb is daarin leidend. Daarom vragen wij nu al aandacht voor de uitvoeringskracht van de collectieven en ondersteunen wij hen middels het gevraagde budget voor niet productieve investeringen. Daarnaast zien wij dat de ondersteuning van BoerenNatuur, de capaciteit binnen provincies, LNV en RVO de komende twee jaar tevens goed opgepakt wordt.</p>

	<p>De inzet op inrichting ten behoeve van de groenblauwe dooradering voor 2024 – 2025 is een eerste opgave welke wij met zekerheid in kunnen vullen. Voor de periode 2026-2035 werken wij samen met de partners landschapsbeheer Friesland en de agrarische collectieven aan de restopgave GBDA in agrarisch gebied. Hierbij is de verwachting dat er in de nabije toekomst nogmaals gebruik gemaakt zal worden van een koplopersproject/maatregelpakket.</p>
--	---

Besluitvorming en daarbij betrokken partijen

<p>Beschrijving partijen, rollen en verantwoordelijkheden</p> <p><i>Onderbouw de keuze voor de maatregelen en instrumenten om tot het gestelde NPLG-doelbereik te komen. Maak hierbij gebruik van de beleidstheorie /doelenboom in het gebiedsprogramma, het toetsingsadvies van de Ecologische Autoriteit, de sociaal economische impact analyse (incl. de toekomst van de landbouw), effecten op leefbaarheid, milieu en leefomgeving e/o andere onderzoeken en adviezen zoals een eventuele milieueffectrapportage. Geef, als relevant, weer welke alternatieve</i></p>	<p><i>Provincie Fryslân</i></p> <p><i>Rol:</i> regelingseigenaar van de instrumenten: ANLb, grondeigenaar (weg en vaarwegbeheerder) bevoegd gezag voor wet natuurbeheer (omgevingswet).</p> <p><i>Verantwoordelijkheid:</i> trekker van maatregelpakket/initiatiefnemer.</p> <p><i>Wetterskip</i></p> <p><i>Rol:</i> cofinanciering van het ANLb (waterkwaliteit en kwantiteit) bevoegd gezag voor watervergunning.</p> <p><i>Verantwoordelijkheid:</i> deelnemer/uitvoerder maatregelpakket.</p> <p><i>Gemeenten</i></p> <p><i>Rol:</i> grondeigenaar, weg en vaarwegbeheerder.</p> <p><i>Verantwoordelijkheid:</i> deelnemer/uitvoerder maatregelpakket.</p> <p><i>Agrarische collectieven</i></p> <p><i>Rol:</i> uitvoerder subsidieregeling ANLb. Stakeholder GGA.</p> <p><i>Verantwoordelijkheid:</i> deelnemer/uitvoerder maatregelpakket.</p> <p>De 7 agrarische collectieven zijn in Fryslân verenigd in het Kollektieven Berie Fryslân (KBF). In dit afstemoverleg met het KBF kan de provincie met de uitvoerders en met de voorzitters periodiek afstemmen, informeren en bijsturen. De uitvoering van het beheer, maar ook het realiseren van de investeringen uit de niet productieve investeringen (inrichting landschapselementen) vindt plaats in nauwe afstemming tussen provincie, waterschap – KBF en in het geval van de Landschappelijke opgaven; Landschapsbeheer Fryslân.</p> <p><i>Landschapsbeheer Fryslân (LBF)</i></p> <p><i>Rol:</i> uitvoerder subsidieregeling ANLb. Stakeholder GGA.</p> <p><i>Verantwoordelijkheid:</i> deelnemer/uitvoerder maatregelpakket.</p> <p>Landschapsbeheer Fryslân wordt met een boekjaarsubsidie vanuit de provincie ondersteund. LBF is een belangrijke speler in het delen van kennis en het faciliteren van de POP3 en straks de GLB-NSP openstellingen met betrekking tot groenblauwe opgaven. Voor de ondersteuning van inhoudelijke kennis, gebiedskennis en proceskennis van de Europese aanvragen, wordt LBF gevraagd vanuit LEADER, Niet Productieve Investerings, Agroforestry en Landschap en biodiversiteitsvraagstukken. Daarnaast voert LBF gedeeltelijk de beleids,- en beheermonitoring uit van het ANLb.</p>
---	---

	<p><i>Particulieren natuurbeheerders</i></p> <p>Rol: uitvoerder subsidieregeling NSP, stakeholder GGA.</p> <p>Verantwoordelijkheid: deelnemer/uitvoerder maatregelpakket.</p>
<p>Afgeronde procedures en besluitvorming</p> <p><i>Presenteer een chronologisch overzicht van de procedures en besluitvormingsmomenten die zijn afgerond of nog lopend zijn om te kunnen starten met de realisatie. Bevestig dat alle procedurele stappen in beeld zijn en afgerond kunnen worden om tot realisatie over te gaan. Bijvoorbeeld ruimtelijk-planologische procedures, mogelijke wettelijke compensatie en/of vergunningverlening.</i></p>	<p>Voor de start van de realisatie van dit maatregelpakket zijn er geen procedurele en of bestuurlijke veranderingen nodig, anders dan het versterken van het bestaande beleid. Specifiek kiezen wij ervoor om het bestaande ANLb subsidiestelsel te benutten voor het versterken van het agrarisch natuur en landschapsbeheer. Dit instrument is inmiddels een vertrouwde route om samen met de agrarische collectieven, Wetterskip Fryslân en de collega's van subsidiezaken openstellingen te realiseren en gebiedsgericht ANLb beheer weg te zetten conform onze doelen uit het Natuurbeheerplan Fryslân. Bestuurlijk kent het ANLb in de oude en de nieuwe Friese Staten een breed draagvlak. Daarmee zien wij breed politiek draagvlak om in te zetten op dit maatregelpakket.</p> <p>De investeringen en ondersteuning van de groei in beheer willen wij laten verlopen via de Friese subsidieregeling Vernatting en plasdras ten behoeve van weidevogels en de nieuwe regeling optimaliseren biotoop weidevogels welke in 2024 operationeel is.</p> <p>Voor de inzet op aanleg en herstel landschapselementen en greppelland maken wij gebruik van de NSP-interventie I.77.4 niet productieve investeringen en laten wij net als in de POP3 periode de uitvoering hiervan over aan Landschapsbeheer Friesland en het de 7 agrarische collectieven. Indien nodig zetten wij een eigen regeling in als de NSP-interventies te laat open kunnen. De uitvoeringskracht van de RVO is hierin nu belemmerend.</p> <p>Door in te zetten op bestaande regelingen en gebruik te maken van het staatsteun kader uit het GLB-NSP zien wij mogelijkheden om de gevraagde budgetten in 2024 en 2025 in te zetten en de maatregelen te realiseren.</p>
<p>Participatie en betrokkenheid democratische vertegenwoordigingen</p> <p><i>Beschrijf de participatie die met gebiedspartijen heeft plaatsgevonden, wat met de opbrengst van de participatie is gedaan en het betrekken van democratische vertegenwoordiging. Daarvoor kan gebruik gemaakt worden van het gebiedsprogramma. Beschrijf, voor zover relevant, (de opbrengst van) aanvullende participatie en betrokkenheid van democratische vertegenwoordigingen sinds vaststelling van het gebiedsprogramma. Geef tenslotte</i></p>	<p>De agrarische collectieven, Landschapsbeheer Friesland en de agrarische sector zijn breed vertegenwoordigd geweest in de FPLG-voorbereiding. Deelname aan de in maart 2023 georganiseerde hackathon en de uitwerking daarvan in het FPLG is samen met vertegenwoordigers van de landbouw en natuur tot stand gekomen. Daarnaast voert provincie Fryslân regulier en periodieke afstemming met collectieven en KBF.</p> <p>Landschapsbeheer Friesland is een vertrouwde partij die nauw samenwerkt met Provincie Fryslân. Vanuit programma landschap, biodiversiteitsherstel, regiodeal Natuur inclusieve landbouw en natuurbeheer is sprake van een prima band (zakelijk met opdrachten monitoring, Bossenstrategie, coördineren POP3 aanvragen en advies en kennisdeling.</p>

<p><i>weer hoe gebiedspartijen en democratische vertegenwoordigingen in de fase van realisatie betrokken gaan worden.</i></p>	<p>Hierdoor is een scherp beeld van behoefte en draagkracht ontstaan van de Friese opgaven. Doordat wij de inventarisatie van de benodigde middelen bij de uitvoerende partij belegd hebben, is de realiteit en uitvoerbaarheid van de aanvraag erg groot.</p> <p>De provincie is opdrachtgever voor de opgaven uit dit maatregelpakket versterken ANLb beheer en aanleg en herstel groenblauwe dooradering. De provincie faciliteert de agrarische collectieven én Landschapsbeheer Friesland op de wijze zodat de gebiedsgerichte kennis en deelname bereidheid van onderop gegarandeerd is.</p> <p>De collectieven werken met een wachtlijst van potentiële deelnemers en hebben daarnaast ambities vertaald in hun gebiedsplannen. Door nu extra beheerbudget aan te vragen voldoen wij aan deze ambitie.</p> <p>Landschapsbeheer Friesland heeft ruime ervaring in de twee POP3 projecten Herstel Agrarisch Cultuurlandschap Fryslân (HAC-F). Vanuit deze twee grootschalige projecten is van onderop geïnventariseerd waar de behoeftes zijn met betrekking tot de realisatie en herstelopgave landschapselementen (groenblauwe dooradering). Datgeen wat niet meegegaan is in de POP3 aanvragen wegen budget gebrek, wordt nu aangevraagd in dit maatregelpakket.</p> <p>Zowel de agrarische collectieven (ANLb) als Landschapsbeheer Friesland (POP3) hebben een contractuele verplichting en subsidie relatie met de provincie Fryslân.</p>
---	--

Financiën en risico's

<p>Onderbouwing overheidsbijdrage <i>Beschrijf waarom een rijksbijdrage voor realisatie van het maatregelpakket noodzakelijk is.</i></p>	<p>De provincie heeft een grote ambitie om de (natuur)doelen in het agrarisch gebied uit haar natuurbeheerplan te realiseren. Het beschikbare budget vanuit het ANLb-stelsel is echter ontoereikend om deze ambitie te realiseren. Daarnaast is er een groeiend aantal boeren enthousiast en inmiddels bekend als aspirant lid van de collectieven (spaarlijst van potentiële deelnemers) die ook graag willen meedoen aan het ANLb en die ook nodig zijn om de doelen te kunnen realiseren. Een groot deel van deze groep boeren kan nu niet gaan deelnemen aan het ANLb, omdat er niet voldoende middelen beschikbaar zijn om deze te kunnen bedienen.</p> <p>In overzicht in de onderstaande tabel is te zien dat het ANLb binnen de begroting GLB-NSP de komende jaren in Fryslân groeit. Om de ambitie van de collectieven en de ambitie uit het FPLG te realiseren vragen wij extra beheerbudget aan.</p> <table border="1" data-bbox="555 819 1372 1200"> <tr> <td colspan="6">Dekking ANLb provincie Fryslân</td> </tr> <tr> <td colspan="6"> </td> </tr> <tr> <td colspan="6" style="text-align: center;">ANLb beheer in GLB-NSP 2023-2027</td> </tr> <tr> <td>jaartal</td> <td>2023</td> <td>2024</td> <td>2025</td> <td>2026</td> <td>2027</td> </tr> <tr> <td>bedrag</td> <td>€ 19.206.725</td> <td>€ 19.263.411</td> <td>€ 23.163.785</td> <td>€ 23.567.822</td> <td>€ 23.567.822</td> </tr> <tr> <td colspan="6"> </td> </tr> <tr> <td colspan="6" style="text-align: center;">transitiefonds Maatregelpakket extra ANLb beheer</td> </tr> <tr> <td>jaartal</td> <td>2023</td> <td>2024</td> <td>2025</td> <td>2026</td> <td>2027</td> </tr> <tr> <td>bedrag</td> <td>€ -</td> <td>€ 9.585.000</td> <td>€ 9.585.000</td> <td>€ 9.585.000</td> <td>€ 9.585.000</td> </tr> <tr> <td colspan="6"> </td> </tr> <tr> <td>totaal inzet ANLb</td> <td>€ 19.206.725</td> <td>€ 28.848.411</td> <td>€ 32.748.785</td> <td>€ 33.152.822</td> <td>€ 33.152.822</td> </tr> </table> <p>De doelstellingen vanuit de VHR met de leefgebieden A11, A12 en A15 zijn gericht op dezelfde doelstellingen in het agrarisch gebied die in het natuurbeheerplan van de provincie zijn vastgelegd. De provincie Fryslân wil extra gaan inzetten op de VHR-doelstellingen door middel van aanvullend beheerbudget via het ANLb-stelsel weg te zetten. Daarbij zetten wij in op herstel van de VHR doelsoorten en zien wij directe koppelkansen met de groenblauwe dooradering en de KRW-doelstellingen. De inzet van beheer gericht op de VHR-doelen vindt plaats in de gebieden en daarmee onlosmakelijk een ondersteunend instrument aan de gebiedsgerichte aanpak in Fryslân. Vanuit diverse majeure thema's wordt het ANLb gezien als het instrument om naast de doelrealisatie Kritische Prestatie indicatoren (KPI's) en het reguliere GLB (verhoogde basisrandvoorwaarden en ecoregeling), te komen tot een gezonde basisbiodiversiteit en daarmee een gezonde basis van een meer natuurinclusieve agrarische bedrijfsvoering. Om deze doelstellingen te realiseren is extra budget voor agrarisch natuurbeheer dan ook meer dan wenselijk.</p> <p>Met het instrument ANLb en de uitvoerende collectieven wil de provincie in de gebieden werken aan de doelstellingen vanuit het FPLG en aanvullende doelstellingen zoals extensivering van de</p>	Dekking ANLb provincie Fryslân												ANLb beheer in GLB-NSP 2023-2027						jaartal	2023	2024	2025	2026	2027	bedrag	€ 19.206.725	€ 19.263.411	€ 23.163.785	€ 23.567.822	€ 23.567.822							transitiefonds Maatregelpakket extra ANLb beheer						jaartal	2023	2024	2025	2026	2027	bedrag	€ -	€ 9.585.000	€ 9.585.000	€ 9.585.000	€ 9.585.000							totaal inzet ANLb	€ 19.206.725	€ 28.848.411	€ 32.748.785	€ 33.152.822	€ 33.152.822
Dekking ANLb provincie Fryslân																																																																			
ANLb beheer in GLB-NSP 2023-2027																																																																			
jaartal	2023	2024	2025	2026	2027																																																														
bedrag	€ 19.206.725	€ 19.263.411	€ 23.163.785	€ 23.567.822	€ 23.567.822																																																														
transitiefonds Maatregelpakket extra ANLb beheer																																																																			
jaartal	2023	2024	2025	2026	2027																																																														
bedrag	€ -	€ 9.585.000	€ 9.585.000	€ 9.585.000	€ 9.585.000																																																														
totaal inzet ANLb	€ 19.206.725	€ 28.848.411	€ 32.748.785	€ 33.152.822	€ 33.152.822																																																														

	landbouw (vermindering stikstof uitstoot), versterken biodiversiteit en verbetering van de leefomgeving.																														
<p>Kostenraming Geef een kostenraming voor het maatregelpakket en voeg een verdere toelichting desgewenst bij. De minimale vereisten voor de kostenraming zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Specificeer de kosten per type maatregel. • Werk volgens de PxQ systematiek. • Betrek bij de kostenraming de voorziene baten, zoals doorverkoop van verworven gronden. nvt • Geef weer wat de meerjarige programmering van uitgaven / kosten is. • Betrek bij de kostenraming een risicoreservering voor onvoorziene kosten. • Geef eventuele structurele (beheer)kosten weer, en geef aan welk deel van deze kosten vóór 2035 en welk deel na 2035 gemaakt worden (het Transitiefonds is tijdelijk tot 2035. Na die tijd kunnen kosten uit deze financieringsbron niet meer gedekt worden). 	<p>Extra beheer gericht op doelen van FPLG conform het kader en inzet Natuurbeheerplan Fryslân 2024 op de korte termijn.</p> <p>Na een inventarisatie van de 7 Friese collectieven blijkt dat er extra behoefte is aan beheerbudget om te kunnen voldoen aan de optimale realisatie van de gebiedsplannen en beheeremozaïeken van de agrarische collectieven. Met extra beheerbudget kan de ontbrekende schakel in effectief beheer de doelen uit het Natuurbeheerplan Fryslân 2024 en zeker de doelen uit het FPLG dichterbij brengen.</p> <p>Hiervoor hebben wij onderstaande tabel samen met de agrarische collectieven kunnen genereren. De bedragen zijn een reële inschatting voor de benodigde kosten voor een aanvullende openstelling in 2024 voor de beheerperiode 2025-2035 van 11 beheerjaren. In de laatste wijziging van het GLB-NSP wordt de mogelijkheid geboden om een contractperiode aan te gaan voor de looptijd van 6 jaar of van maximaal 12 jaar. Fryslân wil in dit Maatregelpakket deze middelen als aanvullende financiering met 100% nationale financiering inzetten binnen het GLB-NSP voor de periode van 2 jaar.</p> <p>Tabel overzicht extra inzet ANLb beheer per leefgebied:</p> <table border="1" data-bbox="555 1128 1391 1256"> <thead> <tr> <th colspan="6">Extra ANLb beheerbudget Maatregelpakket beheer en inrichting</th> </tr> <tr> <th colspan="6">Inventarisatie 2023 extra beheer ANLb</th> </tr> <tr> <th>Leefgebied</th> <th>Open Grasland [A11]</th> <th>Dooradering [A12]</th> <th>Open Akker [A15]</th> <th>Water</th> <th>Klimaat</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Som</td> <td>€ 3.626.500</td> <td>€ 775.000</td> <td>€ 1.562.500</td> <td>€ 1.831.000</td> <td>€ 1.790.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal budget extra ANLb / jaar</td> <td colspan="5">€ 9.585.000</td> </tr> </tbody> </table> <p>De financiering van additioneel beheerinzet in de gebieden van Aanvalsplan Grutto vallen buiten deze aanvraag omdat deze middelen gedekt zijn in het GLB-NSP tot en met 2027. Voor de periode hierna is de financiële dekking nog niet gegarandeerd. In het FPLG is dit financieel gat benoemd en is tevens benoemd dat garantie op voortzetting van het beheer na de periode 2035 voor Fryslân een groot financieel en bestuurlijk risico is. Indien de groei van het ANLb in de periode van het transitiefonds met nationale middelen aanvullend op het GLB plaatsvindt zal voor de periode na 2035 de landelijke begroting ANLb terug moeten vallen op enkel het GLB-budget. Het verschil zal idealiter nationaal aangevuld moeten blijven worden. Anders zal er fors gekrompen moeten worden in de afgesloten beheercontracten.</p> <p>De langjarige zekerheid speelt hierbij een belangrijke rol. Door inzet van beheermiddelen uit het transitiefonds toe te voegen aan het GLB-budget voor ANLb kunnen wij vanaf 2025 langjarige contracten aanbieden. Dezelfde ambitie komt overeen met de landelijke wens uit het nog te sluiten Landbouwakkoord.</p> <p>De inzet van het beheer vindt plaats conform de begrenzing uit het NBP2024 en via de subsidieregeling ANLb 2023-2028. Hiermee is de</p>	Extra ANLb beheerbudget Maatregelpakket beheer en inrichting						Inventarisatie 2023 extra beheer ANLb						Leefgebied	Open Grasland [A11]	Dooradering [A12]	Open Akker [A15]	Water	Klimaat	Som	€ 3.626.500	€ 775.000	€ 1.562.500	€ 1.831.000	€ 1.790.000	Totaal budget extra ANLb / jaar	€ 9.585.000				
Extra ANLb beheerbudget Maatregelpakket beheer en inrichting																															
Inventarisatie 2023 extra beheer ANLb																															
Leefgebied	Open Grasland [A11]	Dooradering [A12]	Open Akker [A15]	Water	Klimaat																										
Som	€ 3.626.500	€ 775.000	€ 1.562.500	€ 1.831.000	€ 1.790.000																										
Totaal budget extra ANLb / jaar	€ 9.585.000																														

juridische en doelmatige borging van het beheerbudget gegarandeerd voor de eerste fase van het FPLG.

In bovenstaande tabel *overzicht extra inzet ANLb beheer per leefgebied* de bedragen per leefgebied en per agrarisch collectief. In de bijlage vindt u een begrenzing van deze leefgebieden en categorieën klimaat en water.

Eerder in dit maatregelpakket hebben wij de verdeling van de budgetten per collectief over de leefgebieden in overzichtstabel gedeeld.

Berekening P*Q

Het gevraagde bedrag wordt vermenigvuldigd met de looptijd van het FPLG. In dit maatregelpakket enkel de eerste twee jaren van de periode 2024 tot en met 2035.

$2 * € 9.585.000 = € 19.170.000$ voor de looptijd van het FPLG.

In overzicht levert dat de volgende resultaat indicatoren en output in areaal op:

Resultaatindicatoren	totaal budget Maatregel 1 extra ANLb beheer	gem. prijs per ha	Output areaalbeplating [ha]	reeds in ANLb beheer [ha]	som beheer areaal
A11 grutto type open grasland	€ 5.466.630	€ 693	7.888	18.468	26.356
A12 Landschapselementen	€ 1.235.033	€ 4.492	275	1.133	1.408
A15 patrijstypen open akker	€ 2.022.533	€ 4.050	499	371	870
W01 categorie Water	€ 2.137.888	€ 2.062	1.037	225	1.262

Enkel de groei middels toekenning van extra beheerbudget uit dit Maatregelpakket (2024-2025) is te weinig om de doelstelling 30% VHR herstel te behalen.

In overzicht blijft na het realiseren van de extra ha nog een aanzienlijke opgave over. Hiervoor is additioneel Transitiefonds budget nodig om dit te realiseren. In 2024 of 2025 herijken wij de provinciale opgave en willen we nogmaals een Maatregelpakket indienen.

Tabel VHR opgave agrarische natuurtypen

Agrarische natuurtypen

Provincie	A11: grasland	A12: akker	A15: dooradering
Fryslân (km2) 100% opgave	1.152,00	2,16	247,86
<i>in ha.</i>	<i>115.200</i>	<i>216</i>	<i>24.786</i>
Huidig areaal 2022	18.468	371	1.133
Restopgave 30% NPLG	29.020	0	7.096
Restopgave FPLG reële inschatting 24/25	23.787	-	6.923

* arealen zijn in ha.

Toelichting bovenstaande tabel: deze tabel is indicatief en opgesteld als richtinggevend advies voor het FPLG. De doelen hierin genoemd

	<p>zijn afgeleid van het SOVON-WUR analyse van september 2022. Uit deze richtinggevende analyse blijkt dat Fryslân met name in moet zetten op A11 en A15. Het patrijzen type (akker) valt hier lager uit. Ondanks dat zetten wij ook flink in op A12 om zo de ambitie van onderop (collectief Waadrâne) en onze beleidsambitie op een versterking van meer natuur inclusieve akkerlandbouw en doelrealisatie in akkerranden als bufferstrook en als groenblauwe dooradering in te zetten.</p> <p><i>Extra investeringen ondersteuning beheer</i></p> <p>Voor het ondersteunen en effectief inzetten van bovenstaand beheerbudget maakt provincie Fryslân gebruik van een eigen regeling versterking boerenlandvogels. Gefinancierd met eigen middelen gedekt in de Nota Weidevogels 2022-2030. Deze regeling wordt op dit moment herijkt en oa. verbreed met doelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vernatting en plasdras ▪ Predatiepreventie ▪ Predatiebeheer ▪ Openheid en rust ▪ Last minute beheer boerenlandvogels ▪ Specifiek onderzoek (insecten, vleermuizen, amfibieën etc). <p>Door gericht in te zetten op deze maatregelen borgen wij effectief beheer. Zonder deze maatregelen is het beheer niet optimaal effectief. Een greep uit de te subsidiëren maatregelen: herstel van weidevogelbiotoop (vergroten openheid, aanleg en realisatie plasdras en hoogwatercircuits en plaatsen en onderhouden van kleine waterbouwkundige kunstwerken, afvlakken oevers, aanleg natuurvriendelijke oevers, predatierasters en inzet op specifieke monitoring/onderzoek van soorten die buiten de beleidsmonitoring vallen, maar wel essentieel zijn voor doelmatig beheer.</p> <p>Deze kosten vallen buiten de aanvalsplan grutto gebieden. In het maatregelpakket weidevogels worden de kosten al meegenomen.</p> <p>Om deze beperkte middelen mee te laten groeien met de additionele beheermiddelen vragen wij hiervoor een jaarlijks bedrag aan van € 500.000, -.</p> <p>Berekening P*Q Het gevraagde bedrag wordt vermenigvuldigd met de looptijd van het FPLG vanaf 2024 tot en met 2035. $12 * € 500.000 = € 6.000.000$ voor de gehele looptijd van het FPLG.</p> <p>Voor de inzet enkel op de eerste twee jaar (2024 – 2025) betreft het een bedrag van € 1.000.000, -. Dit is het bedrag wat in dit Maatregelpakket wordt opgevoerd.</p> <p><i>Inrichting Groenblauwe dooradering</i></p> <p>Voor de inspanning op inrichting groenblauwe dooradering hebben wij onze vaste partner Landschapsbeheer Fryslân (LBF) benaderd om</p>
--	--

een reële inschatting te maken van de mogelijkheden op de korte termijn 2024-2025. LBF heeft hiervoor haar expertise en gebiedskennis benut uit de afgelopen POP3 perioden waarbij LBF samen met de provincie en Wetterskip Fryslân 2 maal een grote aanvraag heeft gerealiseerd op de interventie Niet Productieve Investerings.

Dit resulteert in het nog altijd lopende project Herstel Agrarisch Cultuurlandschap – Fryslân (HAC-F). De kennis uit de gebieden komt tot stand door nauwe afstemming met de agrarische collectieven. Uit deze inventarisatie is onderstaand overzicht gegenereerd van inrichtingsmaatregelen welke direct bijdragen aan het FPLG-doel herstel en aanleg groenblauwe dooradering.

Met deze investering zet Fryslân in op een zeer gericht en uitvoerbaar pakket waarmee wij samen met de agrarische collectieven en haar leden in 2024 en 2025 direct aan de slag kunnen. De inzet van de middelen willen wij laten beschikken in een openstelling welke gelabeld is aan de opgave zoals LBF deze heeft opgehaald in de gebieden. Daarmee voorkomen wij een open tender waarbij het budget kan afwijken van de gelabelde doelstelling uit het FPLG. De openstelling zal gelijkwaardig zijn aan het kader van de regeling niet productieve investeringen niet landbouwbedrijven uit het GLB-NSP.

Het verdient een nadere verdieping om te bekijken of en in hoeverre deze opgave in een aanvraag op de interventie Samenwerking integrale gebiedsontwikkeling ingezet kan worden vanaf 2024. De kaders van deze regeling zijn op het moment van schrijven nog niet scherp genoeg.

Tabel 2 inrichting groenblauwe dooradering 2024-2025.

gebiedstype	erfbepanting	greppellân (ha)	struweelhagen/ voederhagen	houtwallen nieuw	houtwallen herstel	Elzensingels nieuw	Elzensingels herstel
zand	60	10	0	10	40	10	50
veen	70	90	50	0	0	0	0
klei	70	90	50	0	0	2	3
Som	200	190	100	10	40	12	53
Stuksprijs	€ 742	€ 4.532	€ 1.434	€ 3.128	€ 2.750	€ 1.268	€ 850
Bewerkingen / zaaien	€ 1.825	€ 1.182					
Stelpost 10%	€ 250	€ 571	€ 143	€ 310	€ 275	€ 127	€ 85
Som	€ 2.817	€ 6.285	€ 1.577	€ 3.438	€ 3.025	€ 1.395	€ 935
Totaal prijs	€ 563.487	€ 1.194.108	€ 157.692	€ 34.382	€ 121.000	€ 16.745	€ 49.555
Totaalprijs inrichting GBDA	€ 2.136.969						

In deze tabel is het benodigd budget voor aanleg en herstel micro reliëf (greppelland) discutabel omdat deze maatregel niet direct bijdraagt aan de doelstelling Groenblauwe dooradering. Wij voeren deze maatregel echter wel op om dat deze maatregel een effectieve bijdrage levert aan het optimaal realiseren van de doelstelling VHR-doel herstel en de doelstelling Klimaat (vasthouden water). De doelstelling revitalisering houtwallen wordt gedeeltelijk ondersteund door het gevraagde budget droge dooradering in de tabel extra ANLb beheer. Dit bedrag (525.000 euro per jaar) is in het Maatregelpakket Bossenstrategie buiten beschouwing gelaten en wordt hier opgevoerd. Hiermee willen wij naast het inzetten van beheer van houtwallen en elzensingels benadrukken dat voor

	<p>herstelwerkzaamheden ook nodig zijn om de landschapselementen duurzaam en vitaal te houden naar de toekomst toe.</p> <p>Voor het totaal aan kosten voor 2024 – 2025 brengen wij het volgende bedrag in: € 2.136.969.</p> <p>Aanleg en herstel landschapselementen (houtige elementen) Verdeeld over extra erfbeplanting, struweel en of voederhagen, houtwallen en elzensingels: € 942.861 mln. Voor herstel en aanleg micro reliëf (greppelland): € 1.194.108 mln.</p> <p>Verhouding eigen inzet middelen De gevraagde bedragen zijn ondersteunend aan bestaand budget. Voor ANLb vindt u de dekking daarvan in de bijlage Dekking regulier ANLb beheer. Voor KRW is er jaarlijks een bedrag van 1.7 mln euro ingezet om KRW randen aan te leggen via het ANLb stelsel. Voor de niet productieve investeringen is GBL-NSP budget beschikbaar wat wij graag willen vergroten en de doelstelling versterken met dit maatregelpakket. Daarmee levert het FPLG een plus op de bestaande Friese opgaven in:</p> <ol style="list-style-type: none"> ANLb beheer voor de doelen biodiversiteit en landschap, bodem, water en klimaat. Specifiek voor water, de KRW-opgave. Specifiek de soorten van Fries belang (doelsoorten) en in het grotere geheel het herstel van de VHR-doelstelling. Groenblauwe dooradering en landschapsherstel <table border="1" data-bbox="552 1191 1390 1464"> <thead> <tr> <th>Boerenlandnatuur</th> <th>eenheid</th> <th>aantal</th> <th>jaren</th> <th>normbedrag</th> <th>totaal</th> <th>Enmalige kosten</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="7">Maatregel 1: Versterken ANLb beheer bestaande leefgebieden</td> </tr> <tr> <td>Verstrekken subsidie verbeetering en groei ANLb areaal in bestaande leefgebieden en categorieën Water en Klimaat</td> <td>ha</td> <td>9.208</td> <td>2</td> <td>€ 9.585.000</td> <td>€ 19.170.000</td> <td>Niee, som van 2 jaar.</td> </tr> <tr> <td colspan="7">Totaal maatregel 1</td> </tr> <tr> <td colspan="7">Maatregel 2: benodigd budget ondersteuning uitvoering beheer</td> </tr> <tr> <td>Verstrekken van een subsidie/opdracht voor kleine niet productieve investeringen, last-minute beheer en ondersteuningsvraagstukken groei collectieven</td> <td>stuks</td> <td>2</td> <td>2</td> <td>€ 500.000</td> <td>€ 1.000.000</td> <td>Niee, jaarlijkse kosten</td> </tr> <tr> <td colspan="7">Totaal maatregel 2</td> </tr> <tr> <td colspan="7">Maatregel 3: inrichting en herstel landschapselementen/groenblauwe dooradering</td> </tr> <tr> <td>Verstrekken van een subsidie/opdracht voor aanleg en herstel landschapselementen/groenblauwe dooradering (415 locaties) 2024-2025 incl herstel greppelland (190 ha)</td> <td>stuks</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>€ 2.136.969</td> <td>€ 2.136.969</td> <td>Ja voor 2024-2025</td> </tr> <tr> <td colspan="7">Totaal maatregel 3</td> </tr> <tr> <td colspan="7">Proceskosten maatregel 1, 2 en 3</td> </tr> <tr> <td>Proceskosten (10% bestaande uit coördinatie, begeleiding en overhead uitvoering)</td> <td>ondersteuning en overhead</td> <td>2</td> <td>2</td> <td>€ 1.115.349</td> <td>€ 2.230.698</td> <td>Ja voor 2024-2025</td> </tr> <tr> <td colspan="5">Totaal boerenlandnatuur</td> <td>€ 24.237.667</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Tabel 7: Overzicht van de gevraagde bijdrage voor het thema boerenlandnatuur uit het Transitiefonds. Deze tabel, tezamen met de andere tabellen, zijn te vinden in de bijgevoegde excel.</p>	Boerenlandnatuur	eenheid	aantal	jaren	normbedrag	totaal	Enmalige kosten	Maatregel 1: Versterken ANLb beheer bestaande leefgebieden							Verstrekken subsidie verbeetering en groei ANLb areaal in bestaande leefgebieden en categorieën Water en Klimaat	ha	9.208	2	€ 9.585.000	€ 19.170.000	Niee, som van 2 jaar.	Totaal maatregel 1							Maatregel 2: benodigd budget ondersteuning uitvoering beheer							Verstrekken van een subsidie/opdracht voor kleine niet productieve investeringen, last-minute beheer en ondersteuningsvraagstukken groei collectieven	stuks	2	2	€ 500.000	€ 1.000.000	Niee, jaarlijkse kosten	Totaal maatregel 2							Maatregel 3: inrichting en herstel landschapselementen/groenblauwe dooradering							Verstrekken van een subsidie/opdracht voor aanleg en herstel landschapselementen/groenblauwe dooradering (415 locaties) 2024-2025 incl herstel greppelland (190 ha)	stuks	1	2	€ 2.136.969	€ 2.136.969	Ja voor 2024-2025	Totaal maatregel 3							Proceskosten maatregel 1, 2 en 3							Proceskosten (10% bestaande uit coördinatie, begeleiding en overhead uitvoering)	ondersteuning en overhead	2	2	€ 1.115.349	€ 2.230.698	Ja voor 2024-2025	Totaal boerenlandnatuur					€ 24.237.667	
Boerenlandnatuur	eenheid	aantal	jaren	normbedrag	totaal	Enmalige kosten																																																																																						
Maatregel 1: Versterken ANLb beheer bestaande leefgebieden																																																																																												
Verstrekken subsidie verbeetering en groei ANLb areaal in bestaande leefgebieden en categorieën Water en Klimaat	ha	9.208	2	€ 9.585.000	€ 19.170.000	Niee, som van 2 jaar.																																																																																						
Totaal maatregel 1																																																																																												
Maatregel 2: benodigd budget ondersteuning uitvoering beheer																																																																																												
Verstrekken van een subsidie/opdracht voor kleine niet productieve investeringen, last-minute beheer en ondersteuningsvraagstukken groei collectieven	stuks	2	2	€ 500.000	€ 1.000.000	Niee, jaarlijkse kosten																																																																																						
Totaal maatregel 2																																																																																												
Maatregel 3: inrichting en herstel landschapselementen/groenblauwe dooradering																																																																																												
Verstrekken van een subsidie/opdracht voor aanleg en herstel landschapselementen/groenblauwe dooradering (415 locaties) 2024-2025 incl herstel greppelland (190 ha)	stuks	1	2	€ 2.136.969	€ 2.136.969	Ja voor 2024-2025																																																																																						
Totaal maatregel 3																																																																																												
Proceskosten maatregel 1, 2 en 3																																																																																												
Proceskosten (10% bestaande uit coördinatie, begeleiding en overhead uitvoering)	ondersteuning en overhead	2	2	€ 1.115.349	€ 2.230.698	Ja voor 2024-2025																																																																																						
Totaal boerenlandnatuur					€ 24.237.667																																																																																							
<p>Dekkingsvoorstel Specificeer uit welke financiële bronnen van het Rijk bekostiging gevraagd wordt. Voorbeelden: Transitiefonds, Deltaprogramma, Klimaatfonds, GLB-NSP p, evenals al bestaande regelingen p.</p> <ul style="list-style-type: none"> Geef bedragen weer inclusief en exclusief BTW en welk deel BTW compensabel is en dus niet uitgekeerd wordt (en verloopt via aanvraag BTW compensatiefonds) 	<p><i>ANLb beheerbudget</i></p> <p>Voor de inzet vanuit het FPLG op het ANLb beheerbudget geldt dat de huidige financiering uit het GLB-NSP (EU-deel 65% en nationaal deel 35%) gedekt is. Boven op deze maatregel vragen wij nu dus beheerbudget uit het nationaal transitiefonds welke als aanvullende financiering op het ANLb conform het GLB-NSP opgevoerd wordt. Provincie Fryslân heeft voor het gehele ANLb periode inclusief 2028 de cofinanciering gedekt. Hiervoor hebben wij naast de Natuurpactmiddelen een beroep moeten doen op de algemene reserves /breed cofinancieringsbudget. Voor de inzet op de doelen uit het transitiefonds voor de periode vanaf 2024 zien wij geen kans om provinciaal nog een keer extra middelen in te zetten. Daardoor is</p>																																																																																											

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Specificeer in het dekkingsvoorstel de cofinanciering van provincies, waterschappen, gemeenten en/of mogelijk andere partijen. Bevestig de bijdrage die deze partijen willen doen, bijvoorbeeld in een bestuursovereenkomst of een andere bestuurlijk vastgelegde afspraak.</i> • Geef weer hoe eventuele structurele (beheer)kosten gedekt worden. 	<p>het voor ons erg wenselijk om de ambitie en doelrealisatie uit het transitiefonds aan te vragen.</p> <p>Door de uitvoering via het ANLb te laten verlopen is de steun staatsteun-proof en kan per direct ingezet worden. De provincie verzorgt de openstelling in afstemming met de agrarische collectieven. Gelijk opgaand met de aanvullende openstelling conform de GLB-NSP begroting (zie bijlage Dekking regulier ANLb) willen wij de aanvullende middelen uit het transitiefonds in een openstelling meenemen. In goede afstemming van de RVO kan het GLB-budget, de nationale cofinanciering en de nationaal aanvullende financiering inzichtelijk gemaakt worden. De rapportage van de aanvullende middelen zal via bijlage 5 van het GLB-NSP in Brussel gemeld worden als additionele inspanning op de GLB-doelen. Dezelfde rapportage kunnen wij benutten om de doelrealisatie FPLG goed te monitoren.</p> <p>De genoemde bedragen zijn aangedragen door de collectieven zelf als reële inschatting voor het uit te voeren beheer. Daarmee rekenen wij erop hiermee een reële aanvraag in te dienen.</p> <p>Belangrijk aandachtspunt is de vraag of er ook GLB of nationale middelen komen om de uitbreiding van het ANLb na 2028 te blijven continueren.</p> <p>Als er geen zicht is om continuering na 2028, zal het doelbereik beperkt en slechts tijdelijk zijn. De behaalde doelen worden op de langere termijn dan waarschijnlijk niet gehaald, als de overeenkomsten met boeren aflopen omdat er geen middelen voor voortzetting van alle ANLb contracten zijn. Daarnaast is het absorptievermogen van boerenbedrijven maximaal 20% tot 30% zwaar beheer op bedrijfsomvang. De 30% VHR herstelopgave vraagt met deze beperking een erg grote opgave en is op korte termijn niet realistisch haalbaar.</p> <p>Ook is het de vraag of een zesjarige overeenkomst voldoende zekerheid biedt aan boeren in gebieden om een landbouwtransitie in te zetten. Daarom zijn wij voornemens om naast dit maatregelpakket in 2024 of 2025 weer gebruik te maken van een koplopersproject om zo de resterende beheeropgave ook dekkend uit het transitiefonds te financieren.</p> <p><i>Investerings groenblauwe dooradering</i></p> <p>De gevraagde budgetten voor investeringen in de groenblauwe dooradering vragen wij aan naast het beschikbare GLB-NSP budget voor de niet productieve investeringen. Omdat deze post niet enkel de groenblauwe dooradering dekt, maar ook investeringen in water en klimaat mogelijk maakt, vragen wij voor 2024 en 2025 budget aan uit het transitiefonds om de benodigde aanleg van landschapselementen een flinke impuls te geven.</p>
---	---

	<p>Landschapsbeheer Fryslân heeft voor ons de inventarisatie gemaakt en dit betreft een realistisch en uitvoerbare opgave waarbij gebruik gemaakt is van de eerdere wensen en kennis vanuit de agrarische collectieven en particuliere initiatieven. Hierdoor zijn de genoemde aanlegkosten en herstelwerkzaamheden uitvoerbaar in 2024 en 2025 en verloopt de coördinatie net als bij de POP3 projecten tussen provincie-waterschap, Landschapsbeheer Fryslân en de agrarische collectieven.</p> <p>In de bijlage 4 Dekking regulier ANLb in GLB-NSP vindt u de bedragen per jaar voor de GLB-NSP periode inclusief de verhouding EU – Nationale financiering.</p>
<p>Verhouding tot indicatief budget voor realisatie van het gehele gebiedsprogramma (totaal maatregelpakketten) <i>Beschrijf hoe de aanvraag rijksbijdrage voor realisatie van het maatregelpakket zich verhoudt tot het indicatieve budget Transitiefonds voor de betreffende provincie.</i></p>	<p>Met de grote ambitie in het FPLG is het indicatieve budget voor Fryslân geraamd op 2.5 mrd euro. De component beheer en inrichting vraagt hiervan een behoorlijk aandeel. De meeste kosten van deze component gaat zitten in de kapitalisatie van de dubbeldoelgronden, de grootschalige inrichting van de aanvalsplan grutto gebieden en de veenweidegebieden. De component additioneel ANLb beheer vragen wij nu aan voor de gehele transitieperiode waarbij de contractperiode zal gaan lopen van 2025-2035. Voor de dekking van het reguliere ANLb beheerbudget rekenen wij op het voortzetten van de GLB-periode 2028-2033 en het daarbij reserveren van beheerbudget uit GLB-middelen en nationale cofinanciering. Voor dekking van de nieuwe GLB-periode 2028-2033 wordt in dit maatregelpakket dus geen beheergeld aangevraagd. Datzelfde geldt voor de voortzetting van aanvalsplan grutto waarbij Fryslân in 2028 een geschat beheerbudget van 20.8 mln euro per jaar heeft uitstaan. In de bijlage Dekking regulier ANLb is deze opbouw van beheer over de GLB-NSP beheerjaren inzichtelijk gemaakt.</p> <p>De gevraagde middelen in het maatregelpakket bedragen in totaal ca. 24,5 mln euro. Fryslân zet al fors in op ANLb beheer en op beheer binnen de kerngebieden van Aanvalsplan Grutto. Het hier gevraagde beheer van het landschap en van de herstelwerkzaamheden is met 1,0% van het indicatieve budget hiermee grotendeels gedekt voor de eerste twee jaar van het FPLG. Dit is onvoldoende voor de gehele looptijd van het FPLG. In 2024 of 2025 willen wij een aanvullend koplopersproject / maatregelpakket in dienen om het resterende benodigd budget in op te nemen.</p>
<p>Risico's en beheersmaatregelen <i>Beschrijf de top-3 risico's en bijbehorende beheersmaatregelen in de realisatie ten aanzien van het behalen van gestelde doelen, binnen de daarvoor gestelde tijd en binnen budgettaire kaders.</i></p>	<p>Voor de aan te vragen onderdelen zien wij de volgende risico's:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. tegenvallende uitvoeringsbereidheid boeren en agrarische collectieven. Ambitie is erg hoog, absorptievermogen ANLb beheer op boerenbedrijven kent bedrijfseconomisch beperkingen. Het ontbreken van langjarige zekerheid voor inzet beheermiddelen speelt hierin ook een grote rol. 2. beperkende nationale (mest)wetgeving rondom aanwijzen gebieden, inzet van extensieve ANLb pakketten, de inrichting en beheer van niet productieve landschapselementen in relatie tot de agrarische bedrijfsvoering. Deze wetgeving (aanwijzen gebieden,

	<p>beperking mestplaatstingsruimte) belemmert deelname bereidheid ANLb. Daarnaast is het soms tegenstrijdig aan het te realiseren doel (mestwetgeving).</p> <p>3. het risico op realisatie en na afloop de verantwoording van de toekomstige SPUK-overeenkomst na goedkeuring gebiedsplan. Specifiek de doelrealisatie 30% herstel VHR in 2030 zien wij onder de huidige bedrijfsvoering als onrealistisch. Kunnen we op deze korte termijn de doelstelling realiseren?</p> <p>Toelichting:</p> <p>Bij de ingeschatte bedragen per leefgebied – per collectief gaan we nu uit van vrijwillige deelname bereidheid. Tegenstrijdige wetgeving rondom GLB, mestbeleid en stikstof/KRW en het aanwijzen van bechermingsregime per gebied (veegbesluit N2000, IBA – VHR gebieden) kan in de nabije toekomst zorgen voor een beperking in de bedrijfsvoering van deelnemende agrariërs. Dit soort besluiten en wetgeving, of de dreiging tot dit soort besluiten resulteert in een onduidelijk toekomstperspectief. Daardoor nemen boeren niet de stap om deel te nemen aan het herstel van biodiversiteit en GBDA via ANLb of andere gebiedsgerichte aanpak. Belemmering in mestplaatsingsruimte kan deelname bereidheid sterk ondermijnen doordat ANLb beheer en groenblauwe dooradering minder of niet productieve elementen zijn in de bedrijfsvoering. Daardoor kennen deze een uitsluiting of beperking in de mestplaatsingsruimte. Een verdere aanscherping zal gaan leiden tot individuele keuzes waarbij deelname aan ANLb extensief grasland,- of akkerbeheer en de plaatsing van landschapselementen het zal gaan verliezen van productief gebruik van dezelfde gronden. Dit kan leiden tot een verdere intensivering van de agrarische sector.</p> <p>Een ander risico voortkomende uit landelijke wetgeving is het van bovenaf aanwijzen van gebieden voor bescherming VHR of N2000. De deelnemende agrarische collectieven en hun leden zien dit als een sterke beperking van de ondernemersvrijheid en daardoor als een beperking gerealiseerd door goed beheer. Wat speelt is dat momenteel wordt gezien hoe de Vogelrichtlijngebieden (na 20 jaar) te actualiseren zijn. En hierbij kan het zo zijn dat inspanningen die buiten N2000-gebieden zijn geleverd en geresulteerd hebben in belangrijke concentratiegebieden voor vogels, maakt dat gebieden mogelijk voldoen aan de criteria voor gebiedsselectie en mogelijk moeten worden aangewezen als VR-gebied.</p> <p>Wij zijn van mening dat deze wijze van aanwijzen niet de manier om de energie van onderop te behouden in de grote opgaven in het kader van de GLB-NSP interventies. Het vrijwillig karakter van het ANLb komt enorm onder druk te staan wanneer een goed lopend beheer ‘beloond wordt’ met een aanwijzing. Specifiek binnen het NSP gaat het om de interventies ANLb, niet productieve investeringen en gebiedsgerichte samenwerking welke moeilijk(er) van de grond komen bij een mogelijke aanwijzing in VR gebied of als</p>
--	--

	<p>Important Bird Area (IBA -gebied) als voorportaal voor N2000 classificatie.</p> <p>Sterk groeien van ANLb beheer is voor de individuele boer extra aantrekkelijk wanneer er een langjarige beheerovereenkomst kan worden afgesloten. Als de 12-jarige optie beheercontract wegvalt is dit een reëel risico op realisatie van de doelen.</p>
--	--

Aanpak met planning en mijlpalen

<p>Planning met mijlpalen en afronding <i>Beschrijf puntsgewijs de planning van activiteiten voor realisatie van het maatregelpakket met de start, tussenresultaten (mijlpalen) en afronding (opleverbeslissing).</i></p>	<p><i>Planning</i> <i>Voor het gedegen voorbereiden en uitvoeren van de groei in extra beheer en inrichting landschapselementen is onderstaande planning opgesteld.</i></p> <p>Het ANLb kent een 6-jarige contractperiode waarbij vanaf volgend jaar het GLB-NSP de mogelijkheid biedt om voor 12 jaar te beschikken. In het grotere geheel van GLB en NPLG staat het ANLb in onderstaande verhouding op de planning:</p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center; font-size: small;"> <thead> <tr> <th colspan="14">Planning GLB NPLG en ANLb</th> </tr> <tr> <th></th> <th colspan="13">jaartal</th> </tr> <tr> <th>omschrijving</th> <th>2023</th><th>2024</th><th>2025</th><th>2026</th><th>2027</th><th>2028</th><th>2029</th><th>2030</th><th>2031</th><th>2032</th><th>2033</th><th>2034</th><th>2035</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Huidig programma</td> <td colspan="5">GLB NSP looptijd (5 jaar)</td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> <tr> <td>Contractperiode</td> <td colspan="6">ANLb looptijd (6 jaar)</td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> <tr> <td>Volgende GLB periode</td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td colspan="7">GLB periode 2028 - 2033 (7 jaar)</td> </tr> <tr> <td>NPLG looptijd maatregelpakketten</td> <td></td><td></td><td colspan="11">NPLG looptijd contracten ANLb</td> </tr> <tr> <td>Besluiten / start momenten</td> <td>goedkeuring maatregel pakketten</td><td>goedkeuring PPLG's</td><td>Groei ANLb</td><td></td><td>nieuw MFK besluit</td><td>start nw GLB NSP</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </tbody> </table> <p>De planning voor de komende 2 jaar rondom inzet Maatregelpakket Beheer en Inrichting zien wij als volgt:</p> <table border="1" style="width: 100%; text-align: center; font-size: small;"> <thead> <tr> <th colspan="4">start realisatie maatregelpakket beheer en inrichting</th> </tr> <tr> <th>2023</th> <th>2024 Q1 en Q2</th> <th>2024 Q2 en Q3</th> <th>2025</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>voorbereiding aanvraag FPLG</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>afstemming agrarische collectieven</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>afstemming interne collega's</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>goedkeuring maatregelpakketten FPLG</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>Voorbereiding aanvullende openstelling ANLb</td> <td>beschikken aanvullende openstelling</td> <td>start realisatie</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Voorbereiding aanvullende openstelling Aanvalsplan Grutto - ANLb</td> <td>werving deelname door de 7 agrarische collectieven in extra gebieden (afgestemd op de deelnamebereidheid en benodigde investeringen in het gebied)</td> <td>start realisatie</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Afstemming overige maatregelpakketten FPLG intern</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>Openstellen subsidieregeling optimalisatie boerenlandvogels</td> <td>werving deelname door Landschapsbeheer Fryslân en de 7 agrarische collectieven</td> <td>start realisatie</td> </tr> <tr> <td></td> <td>werving extra personeel 2024-2035</td> <td>inwerken extra personeel 2024-2035</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Planning GLB NPLG en ANLb															jaartal													omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	Huidig programma	GLB NSP looptijd (5 jaar)													Contractperiode	ANLb looptijd (6 jaar)													Volgende GLB periode						GLB periode 2028 - 2033 (7 jaar)							NPLG looptijd maatregelpakketten			NPLG looptijd contracten ANLb											Besluiten / start momenten	goedkeuring maatregel pakketten	goedkeuring PPLG's	Groei ANLb		nieuw MFK besluit	start nw GLB NSP								start realisatie maatregelpakket beheer en inrichting				2023	2024 Q1 en Q2	2024 Q2 en Q3	2025	voorbereiding aanvraag FPLG				afstemming agrarische collectieven				afstemming interne collega's				goedkeuring maatregelpakketten FPLG					Voorbereiding aanvullende openstelling ANLb	beschikken aanvullende openstelling	start realisatie		Voorbereiding aanvullende openstelling Aanvalsplan Grutto - ANLb	werving deelname door de 7 agrarische collectieven in extra gebieden (afgestemd op de deelnamebereidheid en benodigde investeringen in het gebied)	start realisatie		Afstemming overige maatregelpakketten FPLG intern				Openstellen subsidieregeling optimalisatie boerenlandvogels	werving deelname door Landschapsbeheer Fryslân en de 7 agrarische collectieven	start realisatie		werving extra personeel 2024-2035	inwerken extra personeel 2024-2035	
Planning GLB NPLG en ANLb																																																																																																																																																												
	jaartal																																																																																																																																																											
omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035																																																																																																																																															
Huidig programma	GLB NSP looptijd (5 jaar)																																																																																																																																																											
Contractperiode	ANLb looptijd (6 jaar)																																																																																																																																																											
Volgende GLB periode						GLB periode 2028 - 2033 (7 jaar)																																																																																																																																																						
NPLG looptijd maatregelpakketten			NPLG looptijd contracten ANLb																																																																																																																																																									
Besluiten / start momenten	goedkeuring maatregel pakketten	goedkeuring PPLG's	Groei ANLb		nieuw MFK besluit	start nw GLB NSP																																																																																																																																																						
start realisatie maatregelpakket beheer en inrichting																																																																																																																																																												
2023	2024 Q1 en Q2	2024 Q2 en Q3	2025																																																																																																																																																									
voorbereiding aanvraag FPLG																																																																																																																																																												
afstemming agrarische collectieven																																																																																																																																																												
afstemming interne collega's																																																																																																																																																												
goedkeuring maatregelpakketten FPLG																																																																																																																																																												
	Voorbereiding aanvullende openstelling ANLb	beschikken aanvullende openstelling	start realisatie																																																																																																																																																									
	Voorbereiding aanvullende openstelling Aanvalsplan Grutto - ANLb	werving deelname door de 7 agrarische collectieven in extra gebieden (afgestemd op de deelnamebereidheid en benodigde investeringen in het gebied)	start realisatie																																																																																																																																																									
	Afstemming overige maatregelpakketten FPLG intern																																																																																																																																																											
	Openstellen subsidieregeling optimalisatie boerenlandvogels	werving deelname door Landschapsbeheer Fryslân en de 7 agrarische collectieven	start realisatie																																																																																																																																																									
	werving extra personeel 2024-2035	inwerken extra personeel 2024-2035																																																																																																																																																										
<p>Gesteld staan voor realisatie <i>Onderbouw met een beschrijving van de organisatie(structuur) en</i></p>	<p><i>Menskracht</i> <i>De uitvoering van het huidige team Natuurbeheer focus op ANLb wordt verzorgd door 1.5 fte. Met de groei van het ANLb binnen onze ambitie in het FPLG zal de werkorganisatie mee moeten groeien. Naast het verbreden van het ANLb zorgt de integrale</i></p>																																																																																																																																																											

<i>beschikbare menskracht dat de realisatie van het maatregelpakket geborgd is.</i>	afstemming met team Landschap en cultuurhistorie voor de aanleg extra landschapselementen, collega's van natuurbeleid en soortenbeleid en collega's bodem en klimaat en de afstemming en inregeling van de benodigde monitoring en ondersteuning door cijfers en kaarten voor extra werktaken bij team Natuurbeheer. Het managen van de uitvoering neemt nog de meeste inspanning. Dit betreft de realistische uitvoering door de Friese agrarische collectieven en Landschapsbeheer Friesland. Voor uitvoering extra ambitie ANLb beheer vragen wij in totaal ondersteuning en overhead aan met een jaarvergoeding van € 1.244.344 / jaar gebaseerd op 10 % van het totaalbedrag per jaar. Voor 2024 en 2025 samen vragen wij: € 2.579.902.
---	--

Thema 4: Grip op kwaliteit natuurnetwerk

Algemeen

Naam	Verbeteren bestaande natuur via strategie Grip op Kwaliteit
Hoofdaanvrager <i>De naam van de hoofdaanvrager (provincie) Naam, emailadres en telefoonnummer contactpersoon. IBAN nummer aanvrager.</i>	Provincie Fryslân
Deelnemende partijen <i>Deelnemende partijen, hierbij svp aangeven welke partij(en) budget door beschikt krijgen van de hoofdaanvrager. Oftewel welk deel van het gevraagde budget de hoofdaanvrager wil toedelen aan andere partijen in het gebied, die de uitvoering ter hand zullen nemen.</i>	Deelnemende partijen: <ul style="list-style-type: none"> • Provincie Fryslân • Staatsbosbeheer • Natuurmonumenten • It Fryske Gea • Natuurcollectief Fryslân • Agrarisch Collectief Noardlike Fryske Wâlden • Unie Van Bosgroepen Noordoost Nederland
Gebied /locaties <i>Afbakening van het gebied / locatie waarop het maatregelpakket betrekking heeft. Voeg desgewenst een overzichtskartaar bij.</i>	Dit onderdeel van het Maatregelpakket Natuur wordt uitgevoerd in natuurterreinen* binnen en buiten het Friese deel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), in aanvulling op de onderdelen ‘Kennisonontwikkeling’ (binnen Natura2000) en exclusief de onderdelen ‘Boerenlandnatuur’, ‘Bomen en Bos’ (aanleg en revitalisatie van bos en landschapselementen binnen de NNN) en ‘Weidevogelbiotoop’ Kaart locaties: NBP2023 overzicht subsidiabele gebieden Natuurbeheerplan 2023 Fryslan <i>* binnen de provincie gelegen grond met als hoofdfunctie natuur die in het natuurbeheerplan is aangeduid, alsmede gronden waarvoor een subsidie functieverandering is verstrekt als bedoeld in de provinciale Subsidieregeling kwaliteitsimpuls natuur en landschap</i>
Samenvatting <i>Vat de essentie van het doel van het maatregelpakket samen in (maximaal) 1 A4. Ga hierbij in op de belangrijkste maatregelen, instrumenten, doelbereik en verhouding tot het gebiedsprogramma.</i>	Doel Het Friese Programma Landelijk gebied (vervolgens FPLG) stelt verschillende doelen om de kernopgaves uit het Nationaal Plan Landelijk Gebied (vervolgens NPLG) te realiseren: de internationale verplichtingen op het gebied van (1) natuur (met als onderliggend doel de stikstofopgave en de opgaven t.a.v. de vogelrichtlijn en de habitatrichtlijn, hierna VHR-doelen), (2) water en (3) klimaat. Daarnaast is in het FPLG als vierde opgave (4) Sociaal-economische kwaliteit’ toegevoegd. Het verbeteren van de kwaliteit van de bestaande natuur door het optimaliseren van het natuurbeheer is één van de plannen die bijdragen aan deze provinciale doelen.

	<p>Op dit moment zijn de mogelijkheden voor onze gecertificeerde beheerders om actief te werken aan de kwaliteitsverbetering van de natuur of het realiseren van afgesproken natuurambities beperkt. Dit komt omdat de huidige financieringsopzet van het Friese natuurbeheer te classificeren is als een minimum variant.</p> <p>Om onze beheerders te ondersteunen bij het realiseren van een optimale beheer inspanning op de aanwezige beheertypen en actief te werken aan het realiseren van afgesproken natuurambities wil Fryslân de komende 12 jaar via de strategie ‘Grip op Kwaliteit’. De aanvraag die nu wordt gedaan in dit maatregelregelpakket is voor de eerste twee jaar (2024 en 2025) en kan worden beschouwd als voorschot op de gehele periode van 12 jaar. Invulling geven aan het verbeteren van de kwaliteit van de bestaande natuur. Het plan is om binnen de bestaande kaders van het SNL de beheerders maximaal te faciliteren om het beheer optimaal uit te voeren, kwaliteitsimpulsen te realiseren en actief overgangsbeheer toe te passen om de afgesproken ambities te behalen. Zo wordt er een zo groot mogelijke natuurkwaliteit wordt gerealiseerd binnen het Friese deel van het NNN, ook buiten de Natura2000-gebieden, en draagt de NNN in Fryslân maximaal bij aan de realisatie van de provinciale NPLG-opgaven, waaronder de VHR-doelen.</p> <p>In het maatregelenpakket Grip op Kwaliteit gaan we op de volgende instrumenten inzetten:</p> <p>optimaliseren van het natuurbeheer; uitvoeren van overgangsbeheer; uitvoeren van kwaliteitsimpulsen</p> <p>We starten hier per direct mee (de strategie ligt klaar), perfectioneren de nieuwe werkwijze in 2024 en 2025, om deze vervolgens t/m 2035 verder door te zetten. Deze aanvraag is voor de jaren 2024 en 2025 en is een voorschot op de periode t/m 2035.</p> <p>Overlap met de onderdelen ‘Bomen en bos’, ‘Weidevogelbiotoop’ en ‘Kennisonwikkeling’ is uit het onderdeel ‘Grip op kwaliteit’ gelaten.</p> <p><i>Belangrijkste maatregelen en instrumenten</i></p> <p>1. <u>Optimaliseren natuurbeheer</u></p> <p>Op basis van het huidige openstellingsbeleid van de Provincie wordt nog niet van alle mogelijkheden die beschikbaar zijn onder het Subsiestelsel Natuur & Landschap (SNL) gebruik gemaakt. Dit komt omdat hiervoor onvoldoende budget en capaciteit beschikbaar is. De komende 12 jaar willen we alle mogelijkheden die de SNL biedt beschikbaar stellen. Daarmee worden alle belemmeringen voor gecertificeerde beheerders om de kwaliteit van het beheer van de bestaande natuur en de hiervoor afgesproken natuurbeheertypen te optimaliseren weggenomen en kan een zo hoog mogelijke natuurkwaliteit worden nagestreefd, die maximaal bijdraagt aan de natuurherstel- en biodiversiteitsopgaven.</p>
--	---

	<p>De aanvullende mogelijkheden die beschikbaar zijn onder de SNL waar Fryslân komende 12 jaar (deze aanvraag is voor de jaren 2024 en 2025 en een voorschot op de gehele periode van 12 jaar) extra op wil gaan inzetten zijn het beschikbaar stellen van de bijdragen voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het beheer van land dat alleen varend kan worden bereikt • Het houden van toezicht (en handhaving) • Beheer d.m.v. gescheperde schaapskuddes • Onderhoud van voorzieningen voor alle beheertypen • Monitoring (conform de nieuwe SKP's) <p>Daarnaast is er in Fryslân nog bestaande natuur waarvoor op dit moment geen beheervergoeding wordt uitgekeerd. Hiervoor geldt ook dat er onvoldoende budget beschikbaar is. Ook voor deze oppervlakte willen we komende 12 jaar (deze aanvraag is voor de jaren 2024 en 2025 en een voorschot op de gehele periode van 12 jaar) een beheervergoeding beschikbaar stellen. Het gaat hierbij om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 7450 ha natuur binnen - en 2930 ha natuur buiten het NNN • 1650 ha natuur die nog niet is opgenomen in het Natuurbeheerplan van de provincie Fryslân <p><i>2. het uitvoeren van overgangsbeheer</i></p> <p>Op de natuurterreinen waar op dit moment nog een ontwikkelambitie ligt (daar waar een hoger ambitietype gepland is dan het vigerende beheertype) willen we overgangsbeheer in gaan zetten. Hierbij gaat het in de meeste gevallen om het toepassen van een verschalingsbeheer en een hiermee gepaard gaande intensievere beheerinspanning. In Fryslân gaat het hierbij om 3640 ha.</p> <p><i>3. Kwaliteitsimpuls en realiseren natuurambities</i></p> <p>Daarnaast is er op een beperkte oppervlakte in de bestaande natuurterreinen de noodzaak voor het uitvoeren van een kwaliteitsimpuls om de kwaliteit van de vigerende beheertypen te verhogen. Het gaat hierbij om een oppervlak van 3952ha.</p> <p>Maatregel 1 wordt generiek voor de natuurterreinen in Fryslân opengesteld. De maatregelen voor onderdeel 2 en 3 worden nader gespecificeerd en uitgewerkt vanuit de geoptimaliseerde aanpak van de beoordelingen en de goede gesprekken met de gecertificeerde beheerders zoals beschreven in de strategie Grip op Kwaliteit. Om hier voldoende invulling aan te kunnen geven is in de financieringsaanvraag ook 10% over het benodigde budget meegenomen voor de uitvoeringskosten.</p>
<p>Kosten en dekking Geef een samenvattend overzicht van de totale kosten van het maatregelpakket en het voorstel voor dekking van deze kosten (met de mogelijkheid tot dekking</p>	<p>Totale kosten maatregelpakket: € 40.545.945</p>

<p>vanuit meerdere financiële bronnen).</p>	<p>In de tabel hieronder een samenvattend overzicht van de totale kosten van het maatregelenpakket Grip op Kwaliteit verdeeld over de drie verschillende onderdelen voor de periode 2024 en 2025.</p> <p>De totale kosten bedragen voor de gehele periode tot en met 2035 bedragen: € 204.731.669 (zie tabel hieronder). Dit komt overeen met een gemiddelde jaarlijkse uitgave van € 17.060.792 vanaf 2024.</p> <table border="1" data-bbox="485 510 1388 600"> <thead> <tr> <th>Maatregelen Grip op Kwaliteit</th> <th>eenheid</th> <th>aantal</th> <th>normbedrag</th> <th>totaal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Maatregel 1: Optimaliseren natuurbeheer</td> <td>ha</td> <td>div</td> <td>div</td> <td>21.175.950</td> </tr> <tr> <td>Maatregel 2: Financiering overgangsbeheer</td> <td>ha</td> <td>div</td> <td>div</td> <td>7.280.000</td> </tr> <tr> <td>Maatregel 3: Kwaliteitsimpulsen (SKNL)</td> <td>ha</td> <td>div</td> <td>div</td> <td>8.404.000</td> </tr> <tr> <td>Proceskosten</td> <td>%</td> <td></td> <td>10%</td> <td>3.685.995</td> </tr> <tr> <td>Totaal maatregelen Grip op Kwaliteit</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>40.545.945</td> </tr> </tbody> </table> <p>Tabel 7: Overzicht van de gevraagde bijdrage voor het thema grip op kwaliteit natuurnetwerk uit het Transitiefonds. Deze tabel, tezamen met de andere tabellen, zijn te vinden in de bijgevoegde excel.</p>	Maatregelen Grip op Kwaliteit	eenheid	aantal	normbedrag	totaal	Maatregel 1: Optimaliseren natuurbeheer	ha	div	div	21.175.950	Maatregel 2: Financiering overgangsbeheer	ha	div	div	7.280.000	Maatregel 3: Kwaliteitsimpulsen (SKNL)	ha	div	div	8.404.000	Proceskosten	%		10%	3.685.995	Totaal maatregelen Grip op Kwaliteit				40.545.945
Maatregelen Grip op Kwaliteit	eenheid	aantal	normbedrag	totaal																											
Maatregel 1: Optimaliseren natuurbeheer	ha	div	div	21.175.950																											
Maatregel 2: Financiering overgangsbeheer	ha	div	div	7.280.000																											
Maatregel 3: Kwaliteitsimpulsen (SKNL)	ha	div	div	8.404.000																											
Proceskosten	%		10%	3.685.995																											
Totaal maatregelen Grip op Kwaliteit				40.545.945																											
<p>Bijlagen Geef aan welke bijlagen, als gewenst, zijn bijgevoegd. Bijvoorbeeld overzichtskaarten of een Plan van aanpak.</p>	<p>Bijlagen behorende bij thema Grip op Kwaliteit: Samenvatting Strategie “Grip op Kwaliteit”</p>																														

Opgaven/probleemanalyse en te bereiken doelen

<p>Analyse provinciale/ gebiedsopgaven NPLG Beschrijf samenvattend de analyse van de opgaven in het gebied/de provincie op de scope van het NPLG. Gebruik kan worden gemaakt van de teksten in het gebiedsprogramma.</p>	<p>Het NPLG richt zich op drie kernopgaves: de internationale verplichtingen (o.a. VHR-opgave) op het gebied van (1) natuur (met als onderliggend doel de stikstofopgave), (2) water en (3) klimaat. In het FPLG zijn deze doelen voor Fryslân uitgewerkt, inclusief een 4e opgave: sociaal-economische kwaliteit.</p> <p>Beheer en inrichting van natuur zijn belangrijke instrumenten voor het realiseren van de doelen die in het FPLG zijn beschreven. De provincie heeft voor het optimaliseren van de kwaliteit van het Friese natuurnetwerk de strategie ‘Grip op Kwaliteit’ ontwikkeld. De strategie gaat over het optimaliseren van het beheer, het uitvoeren van kwaliteitsimpulsen en het actief realiseren van natuurambities. Door hierop in te zetten, kunnen we op korte termijn een deel van de FPLG-doelen, als onderdeel van de NPLG-doelen, dichterbij brengen. Een robuust en veerkrachtig natuurnetwerk draagt bij aan deze doelen. Een robuust en veerkrachtig natuurnetwerk bevordert bovendien de leefbaarheid van het platteland, als onderdeel van de beoogde brede welvaart. Denk bijvoorbeeld aan mogelijkheden voor recreatief medegebruik en de rol die een gezonde leefomgeving speelt bij de gezondheid (fysiek en psychisch) van mensen.</p>
<p>Doelbereik NPLG Beschrijf de NPLG-doelen die met het maatregelpakket, waarvoor een aanvraag rijksbijdrage wordt gedaan, gerealiseerd worden. Geef</p>	<p><i>Klimaat</i> Het optimaliseren van de kwaliteit van de bestaande natuur binnen en buiten het Natuurnetwerk draagt bij aan de klimaat-doelen. Vitale natuur, waaronder kwelders, moerassen en bossen leggen</p>

<p><i>dit zoveel mogelijk getalsmatig weer.</i></p>	<p>namelijk op een duurzame manier koolstof vast, wat daarmee niet meer als CO₂ het broeikas effect versterkt.</p> <p>Het revitaliseren van bos binnen het Natuurnetwerk is opgenomen in het maatregelenpakket 'Friese bomen- en bossenstrategie'. Daarnaast is er ca. 30.000 hectare bestaande (natte) natuur waarmee met een optimale inrichting en beheer die we met 'grip op kwaliteit gaan realiseren' naar schatting ca. 10% meer koolstof kan worden vastgelegd dan in de huidige situatie. We hebben het dan over ca. 1766 ton extra CO₂-vastlegging per jaar.</p> <p><i>VHR-doelbereik</i></p> <p>Het optimaal inrichten en beheren van het Natuurnetwerk draagt substantieel bij aan het realiseren van een gunstige staat van instandhouding van de soorten en habitattypen uit de vogelrichtlijn en habitatrichtlijn waarvoor Fryslân een bijzondere verantwoordelijkheid en opgave heeft. Alle habitattypen en vogel- en habitatsoorten vinden een plek binnen het Natuurnetwerk, waarvan ook de Natura2000-gebieden onderdeel uitmaken. Door de inrichting en het beheer – ook buiten de Natura2000-gebieden – beter af te stemmen op aanwezige- of te ontwikkelen VHR-doelen kan het Friese natuurnetwerk aan zeker 100 van de 136 Friese VHR-opgaven bijdragen. Alle 35 habitattypen zijn volledig afhankelijk van natuur. Opgaven voor habitattypen die niet binnen de Natura2000-gebieden kunnen worden gerealiseerd zijn dus volledig afhankelijk van het Friese natuurnetwerk. De opgaven hebben betrekking op uitbreiding en kwaliteitsverbetering.</p> <p>Voorbeelden van habitattypen waar 'Grip op kwaliteit' een belangrijke bijdrage kan leveren aan de opgave zijn duinheiden met struikhei, vochtige duinvalleien, stuifzandheiden met struikhei, vochtige heiden (laagveen), droge heide, heischraal grasland, herstellende hoogvenen en hoogveenbossen.</p> <p>Voor de habitattypen kan naar verwachting 25% van de doelrealisatie plaatsvinden in de rest van het Natuurnetwerk (buiten Natura2000).</p> <p>Naast de habitattypen die volledig afhankelijk zijn van natuur, is ook een groot deel van de vogel- en habitatsoorten (ca. 75% van het totaal aantal soorten) in belangrijke mate afhankelijk van natuurgebieden. In de rest van het NNN (buiten Natura2000) kan voor deze soorten naar schatting 30% van de opgave (30% herstel in 2030) worden gerealiseerd.</p> <p>Er is echter ook een deel van de soorten die een deel van hun levenscyclus doorbrengt in agrarisch gebied en/of in water buiten het natuurnetwerk. Het gaat om vogelsoorten, zoals de steltlopers grutto, scholekster, Kievit, tureluur, kempiaan, wulp, kluut, watersnip en de watervogels slobbeend, kuifeend, krakeend, meerkoet, kolkans, grauwe gans, brandgans, kleine rietgans, smient en om de habitatsoorten gestreepte waterroofkever, grote modderkruiper, meervleermuis, otter, bittervoorn, kleine modderkruiper en rivierdonderpad.</p>
---	--

	<p>Voor deze soorten (ca. 25% van het totaal aantal soorten) is de bijdrage die de NNN (buiten Natura2000) kan leveren aan de realisatie van de opgave (30% herstel in 2030) naar schatting ongeveer 10%. Deze soorten worden (vooral) óók bediend met de onderdelen ‘kennisontwikkeling’ (Natura2000), ‘weidevogelbiotoop’, ‘boerenlandnatuur’ en het maatregelpakket Water.</p> <p>Gemiddeld komt de bijdrage van het onderdeel ‘grip op kwaliteit’ aan de VHR-opgave daarmee in totaal uit op 25%</p> <p><i>Stikstof(reductie)</i></p> <p>Door een (sterk) verbeterde vitaliteit van de bestaande natuur is deze beter bestand tegen de stikstofdepositie. De natuur wordt robuuster en veerkrachtiger en kan beter tegen een stootje. Bodemherstelmaatregelen kunnen bijvoorbeeld het zuurbufferend vermogen vergroten waardoor de negatieve effecten van verzuring op de natuurkwaliteit afnemen. Dit is niet alleen kansrijk binnen Natura2000-gebieden, maar ook voor stikstofgevoelige natuur daarbuiten, denk aan heide en schraalgrasland op de hogere zandgronden. Het gaat echter wel om natuurherstel. De mate van stikstofgevoeligheid van de betreffende natuur neemt daarmee niet af. Dweilen (herstel) is alleen zinvol als tegelijkertijd ook de kraan (stikstofemissie) wordt dichtgedraaid.</p> <p>Ook zijn er natuurdoeltypen die (mede door een verbeterde conditie) in staat zijn stikstof af/in te vangen waarmee voorkomen wordt dat deze stikstof neerslaat in (aangrenzende) stikstofgevoelige natuur. Het gaat vooral om opgaande, houtige begroeiing, zoals diverse bostypen en struweel. Door deze typen landschappelijk slim te situeren t.o.v. de stikstofgevoelige habitattypen (zowel binnen als buiten de Natura2000-gebieden) is het effect op het te behalen natuurresultaat het grootst. Denk aan het ontwikkelen van bos en struweel rondom heidegebieden.</p> <p>Er is overlap met de maatregelenpakketten ‘onderzoek en monitoring’, ‘Friese bomen- en bossenstrategie’ en ‘beheer en inrichting’ (ANLb).</p> <p>Door het natuurnetwerk optimaler te begrenzen en in te richten kan weliswaar extra stikstofinvang worden gerealiseerd rondom stikstofgevoelige natuur. Dit voorkomt dus een (klein) deel van de ongewenste stikstofdepositie. Maar ook hier geldt dat dweilen (stikstofinvang) alleen zinvol is als ook de kraan wordt dichtgedraaid (stikstofemissie).</p> <p>Resumé: grip op kwaliteit draagt weliswaar bij aan het beperken van (de negatieve gevolgen van) stikstofdepositie, maar niet aan het NPLG-doel om de stikstofemissie te beperken.</p> <p><i>Hydrologische condities</i></p> <p>Met het gericht toepassen van de SKNL-regeling voor natuurherstel van bestaande natuur binnen het Natuurnetwerk wordt ook</p>
--	---

	<p>gewerkt aan het op orde brengen van de hydrologische condities van de Natura-2000 gebieden. Door de SNL-kwaliteitsbeoordelingen samen met de gecertificeerde beheerders te analyseren ('goede gesprek') zullen er ook verbeterpunten t.a.v. de hydrologische condities van de natuur naar boven komen. Denk aan het beperken van (ongewenste) waterafvoer c.q. het effectiever vasthouden van gebiedseigen water.</p> <p>Het functioneren van een hydrologisch systeem speelt echter op landschapsschaal. Maatregelen binnen de grenzen van het natuurnetwerk dienen daarom nadrukkelijk aangevuld te worden met beheer- en inrichtingsmaatregelen buiten het Natuurnetwerk. Het onderdeel 'Kennisonwikkeling' van het maatregelpakket Natuur voorziet in het onderzoek dat nodig is naar het functioneren van het hydrologische systeem en de knelpunten die er zijn (zgn 'Lesà' = landschapsecologische systeemanalyses). Een deel van de daaruit voortvloeiende gewenste hydrologische herstelmaatregelen, namelijk buiten de Natura2000-gebieden, kan vervolgens weer worden uitgevoerd met de SKNL-regeling. Deze maatregelen hebben vervolgens wel ook een gunstig effect op de hydrologische condities van de Natura2000-gebieden. Zo is de cirkel weer rond.</p> <p>Met de uitvoering van de strategie grip op kwaliteit kan zeker 5% van de opgave om de hydrologische condities van de Natura2000-gebieden te herstellen worden gerealiseerd.</p> <p><i>Water</i></p> <p>Water is voor alle natuurbeheertypen van belang, het type water, de hoeveelheid water en de kwaliteit van het water. Een hogere natuurkwaliteit die met 'grip op kwaliteit' wordt gerealiseerd heeft dus een nauwe relatie met water. Het is een beetje een kip-ei discussie. Door meer water vast te houden op de hogere zandgronden neemt de grondwaterinvloed in lageregebieden (bijvoorbeeld beekdalen) toe. Door moerasgebieden te versterken neemt het areaal aan helofyten toe wat weer een positief effect heeft op de waterkwaliteit etc. Aldus levert de uitvoering van Grip op kwaliteit een bijdrage aan de waterdoelen en andersom. Natuurherstel en een toekomstbestendig waterbeheer gaan dus hand in hand. Het is onmogelijk om de bijdrage aan de wateropgaven te kwantificeren, maar deze zal minstens 5% zijn.</p> <p><i>Groenblauwe dooradering</i></p> <p>De NPLG-opgave groenblauwe dooradering zal grotendeels buiten het Natuurnetwerk worden gesitueerd. Een klein deel van de nieuwe houtwallen, singels en kleine bosjes (zie maatregelpakket Friese bomen- en bossenstrategie = FBBS) zal evenwel een klein deel ook binnen het natuurnetwerk kunnen worden gerealiseerd. Bijvoorbeeld als onderdeel van een verbindingszone van het ene naar het andere natuurgebied of als zelfstandig element. Het gaat hier maximaal om 10% van de opgave uit de FBBS, dat is ca. 11</p>
--	--

	hectare en 184 ton CO2 per jaar. Dit is in aanvulling op wat er al wordt uitgevoerd met het onderdeel 'bomen en bos' en 'boerenlandnatuur', waarin ook een deel van de groenblauwe dooradering zit.
<p>Eventuele wijzigingen ten opzichte van gebiedsprogramma <i>Beschrijf, als aan de orde, of de opgave, doelen en maatregelen in het gebied/de provincie gewijzigd zijn ten opzichte van het gebiedsprogramma. (Bijvoorbeeld als resultaat van een voorafgaande planuitwerking of verkenning voor een omwisselbesluit)</i></p>	n.v.t.
<p>Meekoppelkansen <i>Beschrijf de opgaven of doelen in het gebied die, naast de doelen van het NPLG, met het te realiseren maatregelpakket waarvoor een rijksbijdrage wordt aangevraagd, ook gerealiseerd gaan worden en die daarmee onderdeel zijn van de uitvoering van het maatregelpakket.</i></p>	<p><i>Leefbaarheid</i> Een groene en gezonde leefomgeving, waar een robuust en veerkrachtig natuur netwerk een belangrijk onderdeel van is, draagt bij aan de leefbaarheid van een gebied in termen van brede welvaart. Dat gaat niet alleen over economie maar ook over gezondheid en welzijn.</p> <p>Een robuust en veerkrachtig natuurnetwerk levert grondstoffen voor de economie, denk aan veevoer, hout en isolatiemateriaal. Ook biedt een robuust natuurnetwerk meer mogelijkheden voor recreatief medegebruik, wat bijdraagt aan de lokale economie. Omdat een groene omgeving uitnodigt om te bewegen en ontspannen, speelt groen een rol bij de (mentale) gezondheid en het welzijn van de bewoners.</p> <p><i>Gezondheid</i> Wetenschappelijk is aangetoond dat een groene en gezonde leefomgeving uitnodigt om te bewegen en te ontspannen. Dit draagt bij aan de vermindering van overgewicht, diabetes type 2, hart- en vaatziekten. Ontspanning draagt bij aan het mentale welzijn van mensen.</p> <p><i>Recreatie en toerisme</i> Een natuurrijk landschap is aantrekkelijk voor toerisme en recreatie. De aantrekkingskracht van een gebied wordt groter wat een impuls oplevert voor de lokale economie. Het aantal recreatievoorzieningen, -verblijven en activiteiten zal toenemen. Daarnaast zullen recreanten lokaal geld uitgeven bij bijvoorbeeld middenstand en horeca.</p> <p><i>Versterken cultuurhistorisch landschap</i> Door de kwaliteit van het natuurnetwerk te verhogen wordt er ook een kwaliteitsimpuls gegeven aan het Friese landschap. Natuurtypen zoals vochtig weidevogelgrasland en hooiland, rietland en moeras en cultuurhistorische bossen zijn kenmerkend</p>

	voor het Friese landschap. Het versterken hiervan zorgt er dus voor dat de aantrekkelijkheid en de herkenbaarheid van het cultuurhistorische landschap wordt vergroot.
--	--

Oplossingsrichtingen, doelbereik en (sociaaleconomische) effecten

<p>Maatregelen en instrumenten</p> <p><i>Beschrijf de maatregelen en instrumenten die onderdeel zijn van het maatregelpakket (1-3 zinnen per maatregel en instrument). Voeg desgewenst aanvullende notities toe en/of verwijs waar relevant naar het gebiedsprogramma.</i></p>	<p><i>1. optimaliseren natuurbeheer</i></p> <p>Maatregel: Het maximaal faciliteren van de uitvoering van het natuurbeheer door alle bestaande beperkingen op te lossen en alle binnen de SNL beschikbare subsidiemogelijkheden beschikbaar te stellen voor de natuurbeheerders.</p> <p>Instrument:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNrL Fryslân 2019) <p><i>2. Uitvoeren overgangsbeheer</i></p> <p>Maatregel: Het financieren van overgangsbeheer op die terreinen waar een hogere natuurambitie wordt nagestreefd dan in de huidige situatie aanwezig is. De opzet van het overgangsbeheer wordt via de ‘Goede Gesprekken’ in samenwerking met de terreinbeheerders nader uitgewerkt.</p> <p>Instrument:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL Fryslân) <p><i>3. Kwaliteitsimpulsen</i></p> <p>Maatregel: Het financieren van kwaliteitsimpulsen op terreinen die geselecteerd worden vanuit de goede gesprekken. De opzet van de kwaliteitsimpulsen wordt via de ‘Goede Gesprekken’ in samenwerking met de terreinbeheerders nader uitgewerkt.</p> <p>Instrument:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL Fryslân)
<p>Doelbereik (in verhouding tot het gebiedsprogramma)</p> <p><i>Geef aan welke bijdrage het maatregelpakket levert aan het doelbereik, zowel voor wat betreft de NPLG-doelen als voor eventuele meekoppelende opgaven en doelen. Beschrijf daarbij de verhouding tussen het doelbereik van het maatregelpakket in verhouding tot het doelbereik van gehele gebiedsprogramma (de andere al</i></p>	<p>Zie ook ‘doelbereik NPLG’ onder 1 opgaven.</p> <p>Samengevat:</p> <p>Het natuurnetwerk kan in optimale vorm naar schatting alle 136 VHR-doelen bedienen. Ca. 100 van de doelen vindt ook een plek buiten de daarvoor aangewezen Natura2000-gebieden.</p> <p>Dit maatregelenpakket zorgt voor ca. 25% doelrealisatie habitattypen, 75% doelrealisatie habitatsoorten en 25% doelrealisatie vogelsoorten. Waarbij met doelrealisatie wordt bedoeld 30% herstel in 2035.</p>

<p><i>gerealiseerde of nog te realiseren maatregelpakketten).</i></p>	<p>Daarnaast levert dit maatregelenpakket een bijdrage aan de FPLG-opgaven voor:</p> <p>Klimaatopgaven: 10% meer koolstofvastlegging = 1766 ton extra CO₂-vastlegging per jaar</p> <p>Groenblauwe dooradering: 10% van de opgave uit de FBBS = 11 ha groenblauwe dooradering = 184 ton extra CO₂ vastlegging per jaar</p> <p>Herstel hydrologische condities Natura2000: >5% van de totaalopgave</p> <p>Wateropgaven: >5% van de totaalopgave</p> <p>De bijdrage die de uitvoering van grip op kwaliteit levert aan deze opgaven is het meest effectief in combinatie met gelijktijdig uit te voeren maatregelen buiten het Natuurnetwerk, zoals beschreven in de andere, eerder genoemde maatregelpakketten.</p>
<p>Onderbouwing</p> <p><i>Onderbouw de keuze voor de maatregelen en instrumenten om tot het gestelde NPLG-doelbereik te komen. Maak hierbij gebruik van de beleidstheorie /doelenboom in het gebiedsprogramma, het toetsingsadvies van de Ecologische Autoriteit, de sociaal economische impact analyse (incl. de toekomst van de landbouw), effecten op leefbaarheid, milieu en leefomgeving e/o andere onderzoeken en adviezen zoals een eventuele milieueffectrapportage. Geef, als relevant, weer welke alternatieve maatregelen en instrumenten zijn afgewogen en op welke gronden deze zijn afgefallen (bijvoorbeeld effectiviteit, legitimiteit en/of draagvlak).</i></p>	<p>Om het natuurnetwerk optimaal te benutten voor de VHR-opgave is het niet alleen van belang dat het NNN wordt gerealiseerd, maar ook dat de kwaliteit van de natuur die er is zo hoog mogelijk te maken. Hiervoor hebben we een strategie ‘Grip op kwaliteit’ opgesteld. Daarin geven we aan hoe we de kwaliteit van het natuurnetwerk gaan verhogen en we gericht gaan sturen op het behalen van de afgesproken natuurambities. Zodat het natuurnetwerk maximaal bijdraagt aan de opgaven van het FPLG, met name voor de opgave voor het versterken van de biodiversiteit, maar óók voor de opgaven op gebied van water en klimaat. Fryslân wil er de komende twaalf jaar op inzetten om binnen de bestaande kaders van het SNL de beheerders maximaal te faciliteren het beheer optimaal uit te voeren, zodat er een zo hoog mogelijke natuurkwaliteit kan worden nagestreefd.</p>

Besluitvorming en daarbij betrokken partijen

<p>Beschrijving partijen, rollen en verantwoordelijkheden</p> <p><i>Geef een opsomming van de betrokken partijen in de fase van realisatie en geef daarbij in één zin weer wat hun rol en verantwoordelijkheid is. Bevestig dat alle genoemde partijen hun rol en verantwoordelijkheid hebben onderschreven en geef aan waar dit is vastgelegd, bijvoorbeeld in een bestuursovereenkomst of een andere bestuurlijk vastgelegde afspraak.</i></p>	<p><i>Provincie Fryslân:</i></p> <p>Zorgt ervoor dat de begrenzing, de beheertypen en de natuurambities zo goed mogelijk bijdragen aan de FPLG-opgaven</p> <p>Zorgt ervoor dat de beoordeling van de kwaliteit van het natuurnetwerk zodanig wordt verbeterd dat er in samenwerking met de gecertificeerde natuurbeheerders gericht kan worden gewerkt aan het verbeteren van de kwaliteit van de afgesproken natuurdoelen en –ambities.</p> <p>Faciliteert de gecertificeerde natuurbeheerders maximaal</p>
---	--

	<p><i>Gecertificeerde natuurbeheerders:</i></p> <p>Delen hun kennis en ervaring met de Provincie en dragen optimaal bij aan de uitvoering van effectieve kwaliteitsbeoordelingen die leiden tot concrete verbeterafspraken op het gebied van natuurbeheer, kwaliteitsimpulsen en ambities.</p> <p>Werken samen met de Provincie aan het verbeteren van de kwaliteit van de afgesproken natuurdoelen en het realiseren van afgesproken natuurambities.</p>
<p>Afgeronde procedures en besluitvorming</p> <p><i>Presenteer een chronologisch overzicht van de procedures en besluitvormingsmomenten die zijn afgerond of nog lopend zijn om te kunnen starten met de realisatie. Bevestig dat alle procedurele stappen in beeld zijn en afgerond kunnen worden om tot realisatie over te gaan. Bijvoorbeeld ruimtelijk-planologische procedures, mogelijke wettelijke compensatie en/of vergunningverlening.</i></p>	<p>Uitvoering strategie Grip op Kwaliteit</p> <p>GS-besluit d.d. 15 november 2022</p> <p>Informerende brief richting Provinciale Staten d.d. 29 november 2022</p> <p>Verdere uitwerking besproken in portefeuilleoverleg met gedeputeerden op 22 mei 2023 (o.a. plan van aanpak en besluitvormingsproces actualisatie NNN)</p>
<p>Participatie en betrokkenheid democratische vertegenwoordigingen</p> <p><i>Beschrijf de participatie die met gebiedspartijen heeft plaatsgevonden, wat met de opbrengst van de participatie is gedaan en het betrekken van democratische vertegenwoordiging. Daarvoor kan gebruik gemaakt worden van het gebiedsprogramma. Beschrijf, voor zover relevant, (de opbrengst van) aanvullende participatie en betrokkenheid van democratische vertegenwoordigingen sinds vaststelling van het gebiedsprogramma. Geef tenslotte weer hoe gebiedspartijen en democratische vertegenwoordigingen in de fase van realisatie betrokken gaan worden.</i></p>	<p>Natuurbeheerplan</p> <p>De strategie is breed gedeeld met de terreinbeheerders via de bestaande overlegstructuren (o.a. regulier overleg met terreinbeheerders en in de Provinciale Commissie Landelijk Gebied). De input die van daaruit is verkregen is verwerkt in de werkwijze. Er kan dan ook gesproken worden over een door alle partijen gedragen aanpak.</p>

Financiën en risico's

<p>Onderbouwing overheidsbijdrage</p> <p><i>Beschrijf waarom een rijksbijdrage voor realisatie van het maatregelpakket noodzakelijk is.</i></p>	<p>De provincie heeft een grote ambitie om de kwaliteit van de natuurdoelen van het natuurnetwerk zoals vastgelegd in het Provinciale natuurbeheerplan te verbeteren en actiever te sturen op het realiseren van afgesproken natuurambities. Het beschikbare budget vanuit het Natuurpact en de structurele eigen provinciale bijdrage is echter ontoereikend om deze ambitie te realiseren en de kwaliteit van het natuurnetwerk te vergroten. Voor de realisatie van dit maatregelpakket zijn er dus geen middelen binnen het huidige Natuurpact begroting</p>
--	--

	(programma Natuur) beschikbaar. Als er wel voor zou worden gekozen om de voorgestelde maatregelen uit te voeren binnen het huidige Natuurpact-budget, dan gaat dit ten koste van de middelen voor de realisatieopgave (verwerving en inrichting) van het Natuurnetwerk (2027).																																																																																																																								
<p>Kostenraming Geef een kostenraming voor het maatregelpakket en voeg een verdere toelichting desgewenst bij. De minimale vereisten voor de kostenraming zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Specificeer de kosten per type maatregel. • Werk volgens de PxQ systematiek. • Betrek bij de kostenraming de voorziene baten, zoals doorverkoop van verworven gronden. • Geef weer wat de meerjarige programmering van uitgaven / kosten is. • Betrek bij de kostenraming een risicoreservering voor onvoorziene kosten. • Geef eventuele structurele (beheer)kosten weer, en geef aan welk deel van deze kosten vóór 2035 en welk deel na 2035 gemaakt worden (het Transitiefonds is tijdelijk tot 2035. Na die tijd kunnen kosten uit deze financieringsbron niet meer gedekt worden). 	<p>In totaal gaat het om de volgende kosten op de benoemde onderdelen</p> <table border="1" data-bbox="520 479 1386 958"> <thead> <tr> <th>strategie Grip op Kwaliteit ihkv FPLG</th> <th>eenheid</th> <th>aantal</th> <th>jaren</th> <th>normbedrag</th> <th>totaal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="6">Maatregel 1: Optimaliseren natuurbeheer</td> </tr> <tr> <td>Verstrekken SNL vergoeding voor terreinen die alleen varend bereikt kunnen worden</td> <td>ha</td> <td>2.300</td> <td>2</td> <td>660</td> <td>3.036.000</td> </tr> <tr> <td>Verstrekken SNL vergoeding voor het houden van toezicht in natuurterreinen</td> <td>ha</td> <td>78.000</td> <td>2</td> <td>23</td> <td>3.510.000</td> </tr> <tr> <td>Verstrekken SNL vergoeding voor de inzet van schaapskuddes voor beheer</td> <td>stuks</td> <td>15</td> <td>2</td> <td>67.000</td> <td>2.010.000</td> </tr> <tr> <td>Verstrekken SNL vergoeding voor onderhoud wegen en paden voor alle Natuurnetwerken</td> <td>ha</td> <td>12.000</td> <td>2</td> <td>50</td> <td>1.200.000</td> </tr> <tr> <td>Verstrekken van de SNL monitoringsvergoeding conform nieuwe SKP's</td> <td>ha</td> <td>78.000</td> <td>2</td> <td>10</td> <td>1.560.000</td> </tr> <tr> <td>Verstrekken SNL beheervergoeding voor natuurterreinen waar op dit moment geen beheervergoeding op wordt uitgekeerd</td> <td>ha</td> <td>10.380</td> <td>2</td> <td>208</td> <td>4.319.948</td> </tr> <tr> <td>Verstrekken SNL beheervergoeding voor nog niet in Natuurbeheerplan opgenomen terreinen</td> <td>ha</td> <td>1.650</td> <td>2</td> <td>345</td> <td>1.140.002</td> </tr> <tr> <td>Verstrekken beheervergoeding op ambitieniveau</td> <td>ha</td> <td>4.400</td> <td>2</td> <td>500</td> <td>4.400.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal maatregel 1</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>21.175.950</td> </tr> <tr> <td colspan="6">Maatregel 2: Financiering overgangsbeheer</td> </tr> <tr> <td>Verstrekken van een subsidie voor overgangsbeheer</td> <td>ha</td> <td>3.640</td> <td>2</td> <td>1.000</td> <td>7.280.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal maatregel 2</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>1.000</td> </tr> <tr> <td colspan="6">Maatregel 3: Kwaliteitsimpulsen (SKNL)</td> </tr> <tr> <td>Uitvoeren kwaliteitsimpuls op bestaande terreinen</td> <td>ha</td> <td>659</td> <td></td> <td>12.000</td> <td>7.904.000</td> </tr> <tr> <td>Onderzoek uitvoeren t.b.v. kwaliteitsimpulsen</td> <td></td> <td></td> <td>2</td> <td>250.000</td> <td>500.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal maatregel 3</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>8.404.000</td> </tr> <tr> <td>Proceskosten</td> <td>percentage</td> <td>10%</td> <td></td> <td></td> <td>3.685.995</td> </tr> <tr> <td>Totaal Grip op Kwaliteit</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>40.545.945</td> </tr> </tbody> </table> <p>Tabel 8: Overzicht van de gevraagde bijdrage voor het thema grip op kwaliteit natuurnetwerk uit het Transitiefonds. Deze tabel, tezamen met de andere tabellen, zijn te vinden in de bijgevoegde excel.</p> <p>Bij de berekening van de kosten voor het onderdeel ‘Optimaliseren beheer’ is gebruikgemaakt van de standaard SNL bedragen (SKP 2023). Het bedrag is opgebouwd uit alle meerkosten die verbonden zijn aan een volledige SNL-openstelling in Fryslân: Bedrag is € 10.587.975 p.j.</p> <p>Het bedrag voor ‘financiering overgangsbeheer’ is berekend op basis van een standaardbedrag van 1000 euro per ha x het aantal ingeschatte hectares* waar door intensivering van beheerinspanning het ambitietype wordt behaald. Bedrag is € 3.640.000 p.j. voor periode van 6 jaar.</p> <p>Het bedrag voor het uitvoeren van ‘kwaliteitsimpulsen’ (via de SKNL) is berekend op normbedrag van € 12.000 p.j. x het aantal ingeschatte hectares* waar kwaliteitsimpulsen benodigd zijn om de kwaliteit van de natuur te verbeteren. Bovenop op dit bedrag komt de het bedrag wat nodig is voor onderzoek tbv kwaliteitsimpulsen en de kosten van 2fte voor het uitvoeren van strategie Grip op Kwaliteit. Bedrag is</p> <p>* Inschatting hectares is op basis van analyse van Natuurbeheerplan</p>	strategie Grip op Kwaliteit ihkv FPLG	eenheid	aantal	jaren	normbedrag	totaal	Maatregel 1: Optimaliseren natuurbeheer						Verstrekken SNL vergoeding voor terreinen die alleen varend bereikt kunnen worden	ha	2.300	2	660	3.036.000	Verstrekken SNL vergoeding voor het houden van toezicht in natuurterreinen	ha	78.000	2	23	3.510.000	Verstrekken SNL vergoeding voor de inzet van schaapskuddes voor beheer	stuks	15	2	67.000	2.010.000	Verstrekken SNL vergoeding voor onderhoud wegen en paden voor alle Natuurnetwerken	ha	12.000	2	50	1.200.000	Verstrekken van de SNL monitoringsvergoeding conform nieuwe SKP's	ha	78.000	2	10	1.560.000	Verstrekken SNL beheervergoeding voor natuurterreinen waar op dit moment geen beheervergoeding op wordt uitgekeerd	ha	10.380	2	208	4.319.948	Verstrekken SNL beheervergoeding voor nog niet in Natuurbeheerplan opgenomen terreinen	ha	1.650	2	345	1.140.002	Verstrekken beheervergoeding op ambitieniveau	ha	4.400	2	500	4.400.000	Totaal maatregel 1					21.175.950	Maatregel 2: Financiering overgangsbeheer						Verstrekken van een subsidie voor overgangsbeheer	ha	3.640	2	1.000	7.280.000	Totaal maatregel 2					1.000	Maatregel 3: Kwaliteitsimpulsen (SKNL)						Uitvoeren kwaliteitsimpuls op bestaande terreinen	ha	659		12.000	7.904.000	Onderzoek uitvoeren t.b.v. kwaliteitsimpulsen			2	250.000	500.000	Totaal maatregel 3					8.404.000	Proceskosten	percentage	10%			3.685.995	Totaal Grip op Kwaliteit					40.545.945
strategie Grip op Kwaliteit ihkv FPLG	eenheid	aantal	jaren	normbedrag	totaal																																																																																																																				
Maatregel 1: Optimaliseren natuurbeheer																																																																																																																									
Verstrekken SNL vergoeding voor terreinen die alleen varend bereikt kunnen worden	ha	2.300	2	660	3.036.000																																																																																																																				
Verstrekken SNL vergoeding voor het houden van toezicht in natuurterreinen	ha	78.000	2	23	3.510.000																																																																																																																				
Verstrekken SNL vergoeding voor de inzet van schaapskuddes voor beheer	stuks	15	2	67.000	2.010.000																																																																																																																				
Verstrekken SNL vergoeding voor onderhoud wegen en paden voor alle Natuurnetwerken	ha	12.000	2	50	1.200.000																																																																																																																				
Verstrekken van de SNL monitoringsvergoeding conform nieuwe SKP's	ha	78.000	2	10	1.560.000																																																																																																																				
Verstrekken SNL beheervergoeding voor natuurterreinen waar op dit moment geen beheervergoeding op wordt uitgekeerd	ha	10.380	2	208	4.319.948																																																																																																																				
Verstrekken SNL beheervergoeding voor nog niet in Natuurbeheerplan opgenomen terreinen	ha	1.650	2	345	1.140.002																																																																																																																				
Verstrekken beheervergoeding op ambitieniveau	ha	4.400	2	500	4.400.000																																																																																																																				
Totaal maatregel 1					21.175.950																																																																																																																				
Maatregel 2: Financiering overgangsbeheer																																																																																																																									
Verstrekken van een subsidie voor overgangsbeheer	ha	3.640	2	1.000	7.280.000																																																																																																																				
Totaal maatregel 2					1.000																																																																																																																				
Maatregel 3: Kwaliteitsimpulsen (SKNL)																																																																																																																									
Uitvoeren kwaliteitsimpuls op bestaande terreinen	ha	659		12.000	7.904.000																																																																																																																				
Onderzoek uitvoeren t.b.v. kwaliteitsimpulsen			2	250.000	500.000																																																																																																																				
Totaal maatregel 3					8.404.000																																																																																																																				
Proceskosten	percentage	10%			3.685.995																																																																																																																				
Totaal Grip op Kwaliteit					40.545.945																																																																																																																				

<p>Dekkingsvoorstel <i>Specificeer uit welke financiële bronnen van het Rijk bekostiging gevraagd wordt. Voorbeelden: Transitiefonds, Deltaprogramma, Klimaatfonds, GLB-NSP, evenals al bestaande regelingen.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Geef bedragen weer inclusief en exclusief BTW en welk deel BTW compensabel is en dus niet uitgekeerd wordt (en verloopt via aanvraag BTW compensatiefonds). • Specificeer in het dekkingsvoorstel de cofinanciering van provincies, waterschappen, gemeenten en/of mogelijk andere partijen. Bevestig de bijdrage die deze partijen willen doen, bijvoorbeeld in een bestuursovereenkomst of een andere bestuurlijk vastgelegde afspraak. • Geef weer hoe eventuele structurele (beheer)kosten gedekt worden. 	<p>De benodigde middelen voor uitvoering van dit maatregelpakket worden aangevraagd uit het Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur.</p>
<p>Verhouding tot indicatief budget voor realisatie van het gehele gebiedsprogramma (totaal maatregelpakketten) <i>Beschrijf hoe de aanvraag rijksbijdrage voor realisatie van het maatregelpakket zich verhoudt tot het indicatieve budget Transitiefonds voor de betreffende provincie.</i></p>	<p>De provincie Fryslân heeft uit het Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur een indicatief budget van 2,5 miljard gekregen. De verhouding tussen dit maatregelpakket (€ 40.545.945) en het indicatieve budget komt hiermee op 1,6 %.</p>
<p>Risico's en beheersmaatregelen <i>Beschrijf de top-3 risico's en bijbehorende beheersmaatregelen in de realisatie ten aanzien van het behalen van gestelde doelen, binnen de daarvoor gestelde tijd en binnen budgettaire kaders.</i></p>	<p>Als Provincie zien we de volgende risico's ten aanzien van het uitvoeren van het maatregelenpakket 'grip op kwaliteit'</p> <p><u>Beschikbare capaciteit beheerders en onderzoekers</u> Grip op kwaliteit is een samenwerkingsproject. Zonder de inbreng van gecertificeerde natuurbeheerders en gerenommeerde onderzoekers wordt de uitvoering van de strategie geen succes. Een belangrijk risico is daarom de beschikbare uitvoeringscapaciteit bij de gecertificeerde natuurbeheerders en bij ecologische onderzoeks- en adviesbureaus.</p> <p><u>Europese regels t.a.v. financiële steun</u> De SKNL-regeling is gebonden aan Europese regels t.a.v. maximaal te verstrekken overheidssteun. Een risico is dus de instemming van Europa</p>

	<p>met de voorgenomen kwaliteitsverbeterplannen en de boogde financiering daarvan.</p> <p><u>Tijdsdruk versus zorgvuldigheid</u> Natuurherstel is geen haastwerk! De kwetsbaarheid van natuur en biodiversiteit en bestaande wet- en regelgeving daarover vragen een zeer zorgvuldige uitwerking van maatregelen (voorzorgsbeginsel). Veel zgn. ‘laaghangend fruit’, oftewel kansrijke, bewezen effectieve en obstakelvrije natuurherstelmaatregelen zijn de afgelopen jaren al uitgevoerd via de Beheerplannen van de Natura2000-gebieden en via de ‘Natuurherstelregeling’ (d.m.v. SPUK) die in 2021 werd opengesteld (‘Remkes-regeling’). Dat betekent dat herstelopgaven die nu nog resten per definitie complex zijn. Er is geen duidelijkheid over de precieze systeemknelpunten, de effectiviteit van voorgenomen maatregelen, er zijn meerdere partijen bij betrokken en/of de maatregelen zijn niet obstakelvrij, bijvoorbeeld omdat er geen consensus over is. Dit brengt een risico met zich mee t.a.v. de planning. De tijdsdruk is groot en dat botst met de benodigde zorgvuldigheid.</p> <p><u>Juridische consequenties</u> De strategie ‘grip op kwaliteit’ beoogt Europese biodiversiteits (VHR-) doelen ook buiten de daarvoor aangewezen Natura2000-gebieden maximaal te faciliteren. Binnen Natura2000-gebieden is gebleken dat de juridische en daarmee maatschappelijke consequenties van de aanwezigheid van VHR-doelen groot kunnen zijn. Met de aangekondigde komst van de Europese Natuurherstelwet (waar binnenkort over wordt gestemd) bestaat een kans dat ook buiten de aangewezen Natura2000-gebieden dergelijke consequenties van toepassing kunnen worden. De onduidelijkheid hierover is een risico voor de uitvoering en het draagvlak voor dit maatregelpakket.</p>
--	--

Aanpak met planning en mijlpalen

<p>Planning met mijlpalen en afronding <i>Beschrijf puntsgewijs de planning van activiteiten voor realisatie van het maatregelpakket met de start, tussenresultaten (mijlpalen) en afronding (opleverbeslissing).</i></p>	<p>We starten gelijktijdig met de drie beschreven maatregelen.</p> <p>Optimaliseren beheer Vanaf 2024 kunnen we direct een start maken met het openstellen van de bijdragen voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het houden van toezicht (en handhaving) • Onderhoud van voorzieningen voor alle beheertypen • Monitoring (conform de nieuwe SKP's) <p>Eveneens kunnen we nu al een start maken om samen met onze natuurbeheerders een uitwerking te maken voor het openstellen van de resterende bijdragen via een opname in het Natuurbeheerplan 2025:</p>
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Het beheer van land dat alleen varend kan worden bereikt • Beheer d.m.v. gescheperde schaapskuddes <p>In deze zelfde acties zullen we ook de voorwaarden scheppen om bestaande natuur waarvoor op dit moment geen beheervergoeding wordt uitgekeerd dit toch mogelijk te maken. Het gaat hierbij om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 7450 ha natuur binnen het NNN en 2930 ha natuur buiten het NNN • 1650 ha natuur die nog niet is opgenomen in het Natuurbeheerplan <p>Vanaf 2025 kunnen we voor deze onderdelen dan een SNL subsidie verlenen aan de natuurbeheerders.</p> <p>Kwaliteitsimpulsen en overgangsbeheer</p> <p>Conform de werkwijze zoals beschreven in de strategie ‘Grip op Kwaliteit’ zullen we door blijven werken aan de kwaliteitsverbetering van onze bestaande Natuur. Met de aanvullende middelen vanuit het transitiefonds krijgen we er 2 belangrijke instrumenten bij namelijk het financieren van overgangsbeheer en het organiseren van kwaliteitsimpulsen.</p> <p>Beide maatregelen zullen vanaf 2024 direct kunnen worden ingezet. Nu al worden de beoordelingen en de goede gesprekken met de gecertificeerde beheerders op de nieuwe wijze ingevuld. Dat levert per beoordelingsgebied concrete actiepuntenlijsten op.</p> <p>Actiepunten die betrekking hebben op kwaliteitsverbetering kunnen vanaf 2024 via de SKNL-regeling worden gefinancierd.</p> <p>Dat geldt ook voor actiepunten m.b.t. het realiseren van de afgesproken natuurambities.</p>
<p>Gesteld staan voor realisatie</p> <p><i>Onderbouw met een beschrijving van de organisatie(structuur) en beschikbare menskracht dat de realisatie van het maatregelpakket geborgd is.</i></p>	<p>Er wordt gebruik gemaakt van de bestaande organisatiestructuur. Wel is er extra capaciteit nodig, met name voor de onderdelen; actualisatie van het NNN, uitvoeren en analyseren beoordelingen en verbeteren samenwerking</p>

Thema 5: Weidevogels, Instandhouding en ontwikkeling natte grasland weidevogelbiotoop (Aanvalsplan Grutto)

Algemeen

Naam	Weidevogels <i>Instandhouding en ontwikkeling natte grasland weidevogelbiotoop (Aanvalsplan Grutto)</i>
Hoofdaanvrager <i>De naam van de hoofdaanvrager (provincie) Naam, emailadres en telefoonnummer contactpersoon. IBAN nummer aanvrager.</i>	Provincie Fryslân
Deelnemende partijen <i>Deelnemende partijen, hierbij svp aangeven welke partij(en) budget door beschikt krijgen van de hoofdaanvrager. Oftewel welk deel van het gevraagde budget de hoofdaanvrager wil toedelen aan andere partijen in het gebied, die de uitvoering ter hand zullen nemen.</i>	<i>Deelnemende partijen:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Natuurorganisaties: Natuurmonumenten, It Fryske Gea en Staatsbosbeheer • Collectieven: Gebiedscoöperatie It Lege Midden, Kollektyf Westergo (Agrarische natuurverenigingen: Baarderadiel, Oer de Wjuk en Greidhoeke), vereniging Noardlike Fryske Wâlden en Coöperatieve Vereniging Súdwestkust, Agrarisch Collectief Waadrâne • Wetterskip Fryslân • Provincie Fryslân <p>Totale kosten maatregelenpakket/ transitiefonds: € 24 miljoen (2024-2025)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 19,6 miljoen: duurzaam behoud van natte grasland weidevogelbiotoop door middel van herwaardering/afwaardering en het vestigen van een kwalitatieve verplichting. • 3,85 miljoen: optimalisatie biotoop o.a. door middel van optimalisatie hydrologie en creëren openheid en rust binnen en buiten NNN. • 0.5 miljoen: uitvoeringskosten. <p>Het budget wordt verdeeld over de deelnemende partijen naar rato van de maatregelen in de betreffende gebieden.</p> <p>De totaal benodigde middelen t.b.v. realisatie van de VHR opgave voor weidevogels bedragen in totaal 435 miljoen. Dit is inclusief de kosten voor beheer, inrichting, duurzaam behoud en proceskosten.</p>
Gebied /locaties <i>Afbakening van het gebied/ locatie waarop het maatregelpakket betrekking</i>	In de provincie Fryslân zullen er in totaal 18 Aanvalsplan Grutto gebieden (robuuste weidevogelkernegebieden) worden gerealiseerd. De Aanvalsplan Gruttogebieden bestaan uit huidige

heeft. Voeg desgewenst een overzichtskaart bij.

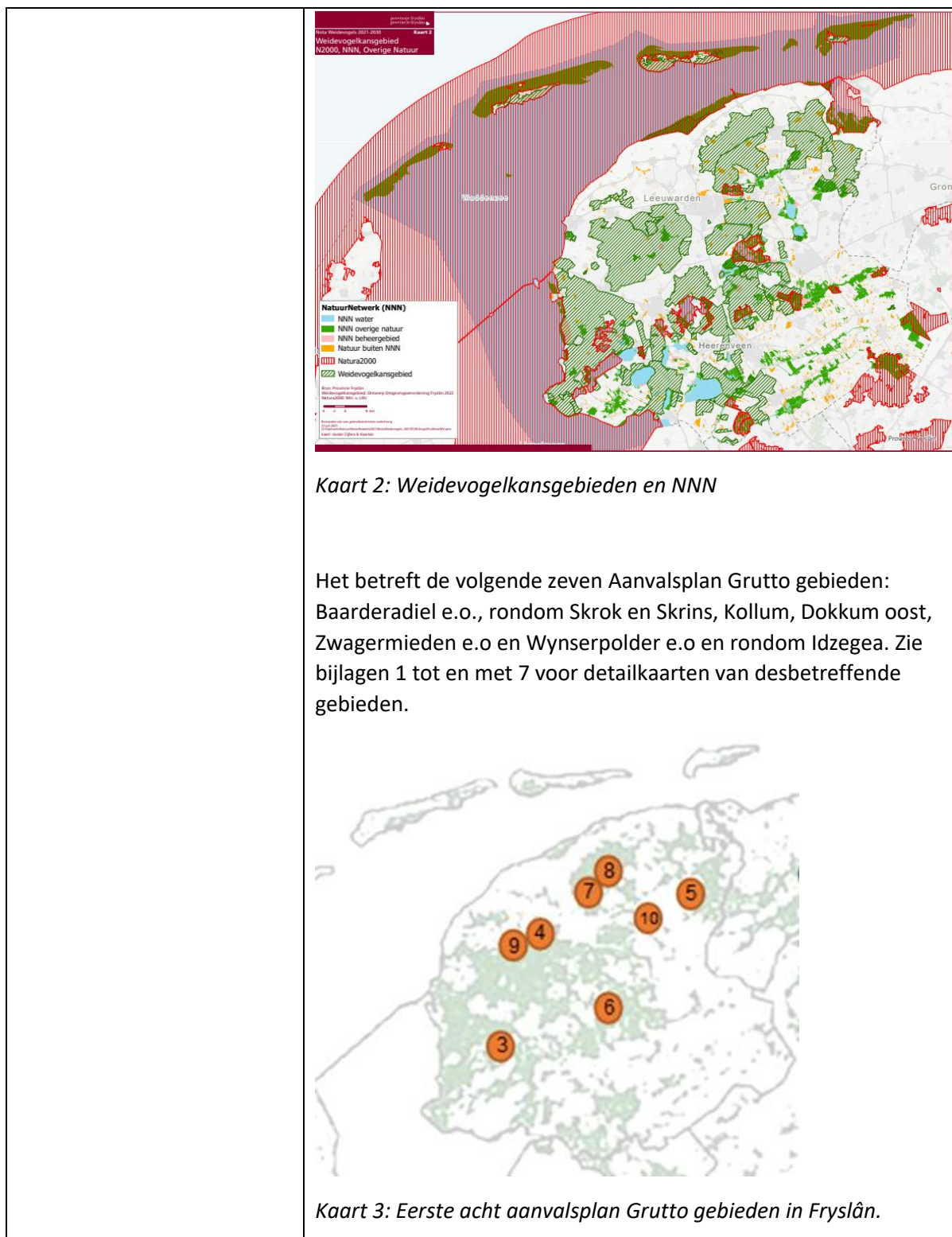
kerngebieden voor weidevogels die worden vergroot tot robuuste weidevogelkerngebieden (de zogenoemde weidevogelplusgebieden). Dit zijn de meest kansrijke gebieden voor weidevogels met hoge dichtheden. Door de meest optimale locaties te kiezen is er minder ruimtedruk in het landelijke gebied

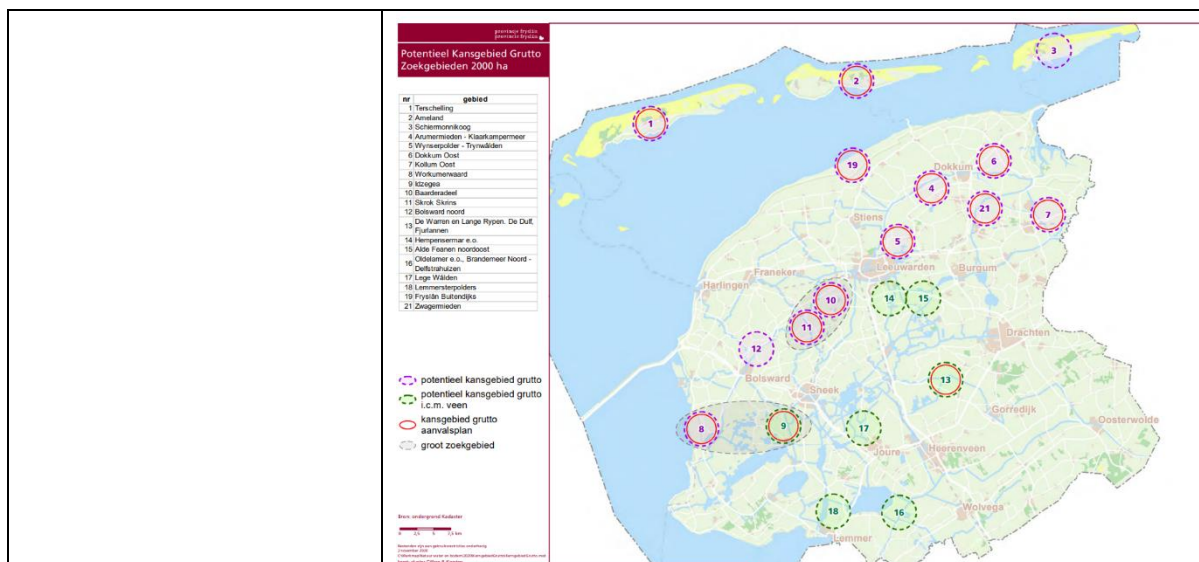
Dit project zal worden uitgevoerd in de eerste zeven van de acht Aanvalsplan Grutto gebieden in Fryslân waar in 2022 en 2023 is gestart met het uitbreiden en verzwaren van het agrarisch natuurbeheer in kader van Aanvalsplan Grutto om te komen tot robuuste weidevogelkerngebieden van circa 1000 ha groot. Twee van deze gebieden, Aldeboarn-De Deelen en Idzegea e.o., worden integraal meegenomen in het veenweideprogramma en het bijbehorende Maatregelpakket. Alleen de delen van deze gebieden buiten de begrenzing van het plangebied veenweide (omgeving rondom Idzegea), worden in dit Maatregelpakket (Weidevogels) meegenomen.

Daarnaast zal dit project worden uitgevoerd in de NNN-gebieden met een weidevogeldoelstelling waar het maatregelpakket Grip op Kwaliteit niet inzet en waarvoor geen financiering vanuit het Natuurpact of andere bronnen beschikbaar is. Alle zeven gebieden en de betreffende NNN-gebieden zijn gelegen binnen de weidevogelkansgebieden van de Provincie Fryslân. De weidevogelkansgebiedenkaart is ook opgenomen in bijlage 8.

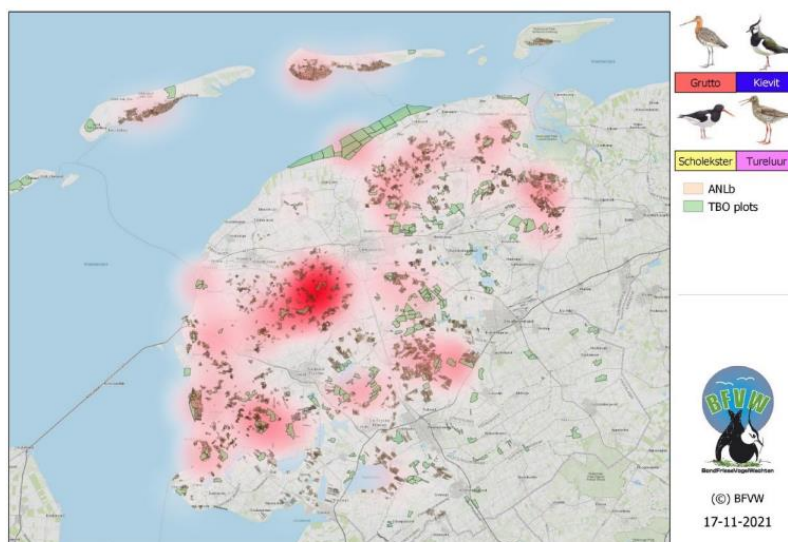

Kaart 1: Weidevogelkansgebieden

Kaart 4 Indicatieve zoekgebieden Aanvalsplan Grutto

Kaart 5: Heatmap Grutto 2021 en afgesloten beheer (agrarisch en natuurbeheer). Hoe donkerder de kleur des te groter de populatie grutto's.

Samenvatting

Vat de essentie van het doel van het maatregelpakket samen in (maximaal) 1 A4. Ga hierbij in op de belangrijkste maatregelen, instrumenten, doelbereik en verhouding tot het gebiedsprogramma.

Voor het behalen van de VHR –opgave; bereiken en behouden gunstige staat van instandhouding, ontwikkelen areaal en goede condities areaal (30% natuurherstel in 2030) is het van groot belang dat zowel binnen als buiten de Natura 2000/NNN gebieden wordt ingezet op het behouden, verbeteren en vergroten van de broedbiotoop van verschillende weidevogelsoorten zoals de Grutto (A156), Tureluur (A162), Scholekster (A130), Kievit (A142), Wulp (A160) en Kluut (A132). De broedpopulatie vormt immers de aanwas voor de (niet) broedvogelpopulatie binnen N2000/NNN.

	<p>Eind 2021 is de Nota Weidevogels 2021-2030 vastgesteld door Provinciale Staten met als doelstelling de achteruitgang van de weidevogels om te buigen naar een stijgende trend. Voor de gidssoort grutto wordt daarbij gestreefd naar minimaal 10.000 broedparen in Fryslân in 2030. Doel is per soort een opwaartse trend van circa 30% te realiseren die leidt tot duurzame populaties. Het Aanvalsplan Grutto maakt deel uit van het provinciale weidevogelbeleid.</p> <p>Het Aanvalsplan Grutto bestaat uit vier verschillende bouwstenen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Beheervergoedingen ANLb 2. Duurzaam instandhouding (behoud) door middel van afwaardering/ herwaardering 3. Optimalisatie en ontwikkeling biotoop (inrichtingsmaatregelen) 4. Extensiveringsimpuls op bedrijfsniveau <p>Dit project bestaat uit de volgende twee bouwstenen uit het Aanvalsplan Grutto: duurzame instandhouding en ontwikkeling en optimalisatie van belangrijke natte grasland weidevogelbiotopen. Beide dragen bij aan het realiseren van een gunstige SVI beschermde weidevogels. Dit project ziet niet toe op het vergroten en verzwaren van het areaal agrarisch natuurbeheer in kader van het Aanvalsplan Grutto. Dit gebeurt parallel aan dit project met financiering (tot en met 2027) vanuit het GLB. Voor de extensiveringsimpuls wordt eerst gewacht op de maatregelen van het nog af te sluiten Landbouwakkoord.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Duurzame instandhouding</u>: het eeuwigdurend behouden van natte grasland weidevogelbiotoop draagt in grote mate bij aan de VHR-opgave realisatie gunstige SVI beschermde weidevogels. In Nederland en in Fryslân ligt geschikt weidevogelbiotoop grotendeels buiten de N2000- en NNN. Momenteel zijn er geen mogelijkheden om het Natuurnetwerk Nederland uit te breiden ten behoeve van het behoud van weidevogels. De weidevogels buiten de N2000/ NNN zijn daarom afhankelijk van vrijwillige weidevogelbescherming, agrarisch natuurbeheer en de zorgplicht uit de Wet natuurbescherming. Als eigenaren van belangrijke natte graslandbiotopen stoppen kan waardvol weidevogelbiotoop inclusief greppel en bodemstructuren verloren gaan en kunnen jarenlange gedane beheer en beschermingsinspanningen teniet worden gedaan. De zorgplicht voor weidevogels uit de Wet natuurbescherming biedt geen bescherming van het leefgebied. Alleen individuen worden beschermd tegen verstoring, vernielen en of doden. Doordat de zorgplicht
--	--

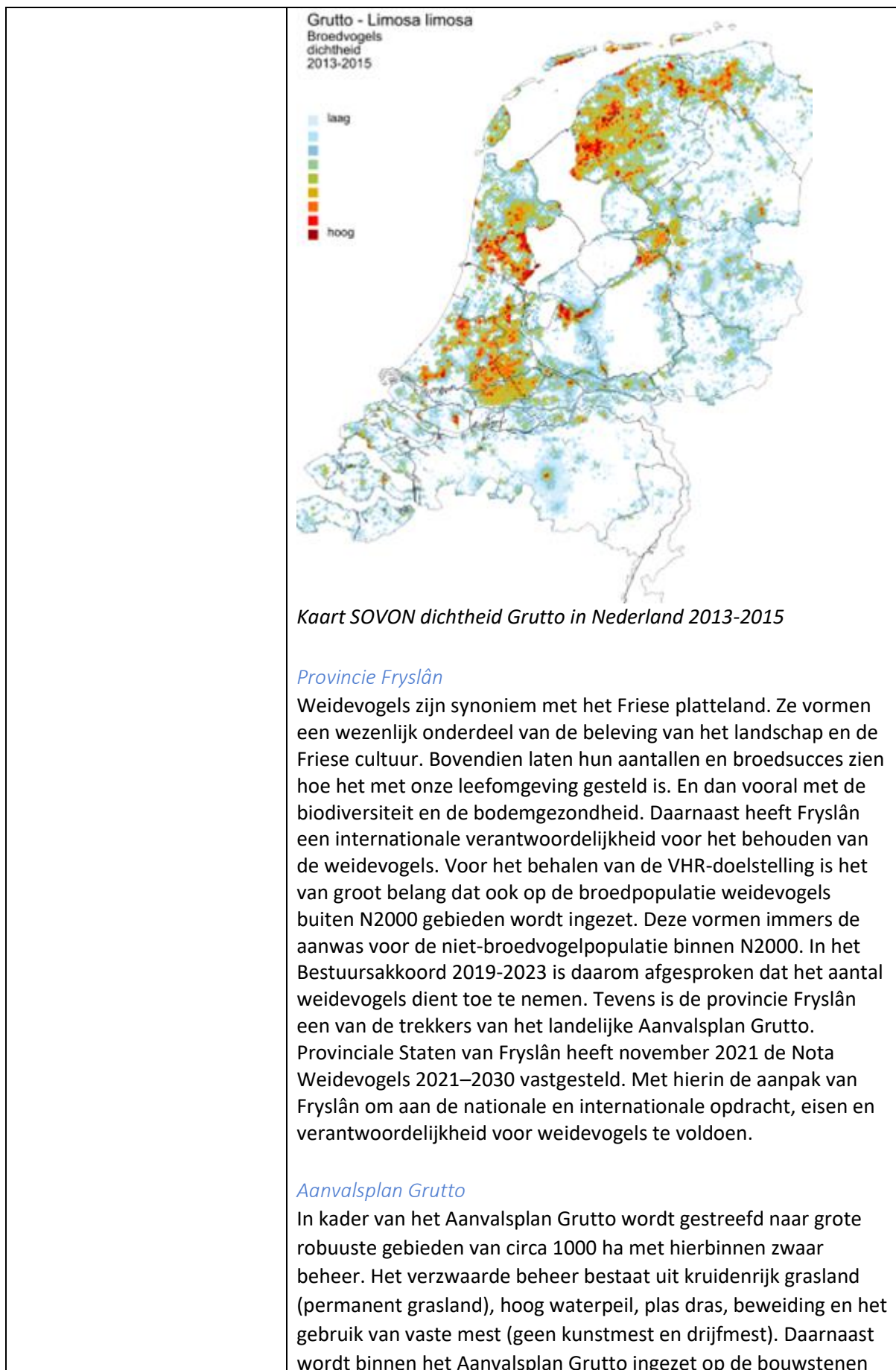
	<p>niet is geconcretiseerd blijkt handhaving in de praktijk erg lastig te zijn.</p> <p>Door middel van de inzet van de provinciale subsidieregeling duurzaam weidevogelgrasland en bijbehorende kwalitatieve verplichting kunnen belangrijke weidevogelbiotopen binnen de zeven Aanvalsplan Grutto gebieden eeuwigdurend worden behouden voor de weidevogels zo bijdragen aan de gunstige SVI beschermde weidevogels.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Ontwikkeling en optimalisatie biotoop</u>: de ontwikkeling en optimalisatie van de natte graslandweidevogelbiotoop draagt bij aan de werking van het ecosysteem en haar verschillende functies. Daarnaast draagt het in grote mate bij aan de VHR-opgave realisatie gunstige SVI beschermde weidevogels. Met name de ontwikkeling en optimalisatie van de hydrologie en openheid en rust dragen hieraan bij. Door middel van inzet van de Subsidieregeling weidevogelbiotoop en het aanbesteden van werken kan de weidevogelbiotoop binnen en buiten NNN worden ontwikkeld en hersteld. <p>Dit project zal worden uitgevoerd in nauwe samenhang met de lopende projecten/opgaven: Aanvalsplan Grutto (verzwaring beheer en vergroten areaal en ontwikkeling verdienmodellen), LIFE IP GrassBirdhabitats en de Natuuropgave van de provincie Fryslân.</p> <p>De uitvoering van dit project zal mede daarom plaatsvinden in zeven van de acht gebieden waar in 2022 en 2023 is gestart met het Aanvalsplan Grutto, de gebieden waar het Europese project LIFE IP GrassBirdhabitats plaatsvindt en waar belangrijke kerngebieden, waaronder NNN voor weidevogels zijn gelegen. De uit te voeren maatregelen is complementair aan bovengenoemde projecten en zorgt voor een versterking hiervan.</p> <p>De opgaven in het FPLG voor weidevogels, liggen concreet in het leveren van een bijdrage aan de volgende opgaven: Natuur/VHR, Stikstofreductie, Water en bodem, Klimaatadaptatie, Transitie natuur inclusieve landbouw, Veenweide, Groen- blauwe dooradering en het versterken van de Biodiversiteit. De uitwerking hiervan komt terug onder de paragraaf: Doelbereik NPLG.</p> <p>In het gebiedsprogramma FPLG is onder het hoofddoel Natuur opgenomen dat wordt ingezet op de realisatie van meerdere robuuste weidevogelkerngebieden door middel van beheer, inrichting, afwaardering/herwaardering en extensiveringsimpuls. De totale kosten tot en met 2035 bedragen 435 miljoen.</p>
--	---

	<p>Dit project betreft een nadere uitwerking van het hoofdoel Natuur thema weidevogels uit het gebiedsprogramma FPLG en maakt een start met de bouwstenen: duurzaam instandhouding (behoud) door middel van afwaardering/ herwaardering en optimalisatie en ontwikkeling biotoop (inrichtingsmaatregelen) in de periode 2024 en 2025.</p> <p>Dit project ziet toe op de instrumenten instandhoudingen, ontwikkeling en optimalisatie van natte (agrarische) grasland biotoop én (nieuwe) arealen natuur inclusieve-landbouw, waar een agrarische functie gecombineerd kan worden met een natuurdoelstelling voor weidevogels en andere soorten. Daarnaast worden parallel hieraan in kader van het Aanvalsplan Grutto bestaande natuurgebieden verbonden en vergroot. Tevens kan de weidevogelopgave dienen als katalysator/motor voor het realiseren van andere opgaven in de gebieden van het FPLG omdat vanuit het weidevogelbeleid al gestart is met een integrale gebiedsaanpak (hoog waterpeil, samenwerking, extensief beheer enz.) Voor de meeste opgaven uit het FPLG zijn eenvoudig koppelkansen met de weidevogelopgave te realiseren.</p> <p>Daarom stellen we voor om invulling te geven aan dit “Maatregelenpakket instandhouding en ontwikkeling natte grasland weidevogelbiotoop” (Aanvalsplan Grutto) waarbij middels een integrale aanpak aan meerdere opgaven uit het NPLG wordt gewerkt.</p>																									
<p>Kosten en dekking Geef een samenvattend overzicht van de totale kosten van het maatregelpakket en het voorstel voor dekking van deze kosten (met de mogelijkheid tot dekking vanuit meerdere financiële bronnen).</p>	<p>Totale kosten maatregelenpakket/ transitiefonds: 24 miljoen</p> <p><u>18,5 miljoen:</u> duurzaam behoud van natte grasland weidevogelbiotoop door middel van herwaardering/afwaardering en het vestigen van een kwalitatieve verplichting.</p> <p><u>4.0 miljoen:</u> optimalisatie biotoop o.a. door middel van optimalisatie hydrologie en openheid en rust binnen en buiten NNN.</p> <p><u>1.5 miljoen:</u> uitvoeringskosten. Kosten die nodig zijn voor de uitvoering van de twee bovengenoemde maatregelen. Deze kosten bestaan uit procesbegeleiding en coördinatie werkzaamheden in de gebieden.</p> <table border="1" data-bbox="584 1686 1385 1753"> <thead> <tr> <th>Maatregelen Weidevogels</th> <th>eenheid</th> <th>aantal</th> <th>hombedrag</th> <th>totaal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Maatregel 1: Instandhouding weidevogelbiotoop</td> <td>ha</td> <td>800</td> <td>24.500</td> <td>19.600.000</td> </tr> <tr> <td>Maatregel 2: Optimalisatie weidevogelbiotoop</td> <td>kerngebieden van 1000 ha</td> <td>7.000</td> <td>550.000</td> <td>3.850.000</td> </tr> <tr> <td>Maatregel 3: uitvoeringskosten</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>500.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal maatregelen Weidevogels</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>23.950.000</td> </tr> </tbody> </table> <p>Tabel 9: Overzicht van de gevraagde bijdrage voor het thema weidevogels uit het Transitiefonds. Deze tabel, tezamen met de andere tabellen, zijn te vinden in de bijgevoegde excel.</p>	Maatregelen Weidevogels	eenheid	aantal	hombedrag	totaal	Maatregel 1: Instandhouding weidevogelbiotoop	ha	800	24.500	19.600.000	Maatregel 2: Optimalisatie weidevogelbiotoop	kerngebieden van 1000 ha	7.000	550.000	3.850.000	Maatregel 3: uitvoeringskosten				500.000	Totaal maatregelen Weidevogels				23.950.000
Maatregelen Weidevogels	eenheid	aantal	hombedrag	totaal																						
Maatregel 1: Instandhouding weidevogelbiotoop	ha	800	24.500	19.600.000																						
Maatregel 2: Optimalisatie weidevogelbiotoop	kerngebieden van 1000 ha	7.000	550.000	3.850.000																						
Maatregel 3: uitvoeringskosten				500.000																						
Totaal maatregelen Weidevogels				23.950.000																						

	<p><i>Bijdragen aan de totale opgave Weidevogels/Aanvalsplan Grutto</i> <i>Bijdrage ANLb/ Aanvalsplan Grutto: 22 mln.</i> Vanuit het ANLb (Aanvalsplan Grutto) worden de beheermiddelen zwaar agrarisch weidevogelbeheer in de betreffende gebieden gefinancierd. Dit gaat om een bedrag van 22 mln. tot en met 2027. Dit bedrag is reeds geserveerd binnen het ANLb. De beheerkosten voor de periode na 2027 worden apart opgenomen in het transitiefonds onder beheer en maken geen deel uit van deze aanvraag.</p> <p><i>Bijdrage LIFE IP GrassBirdHabitats: 4 mln. (2,5 mln. EU-bijdrage)</i> Vanuit de LIFE IP wordt een deel van de afwaardering/herwaardering en optimalisatie biotoop bekostigd binnen de betreffende zeven gebieden. Let wel dit betreft andere locaties dan worden voorgesteld in dit maatregelenpakket.</p> <p><i>Bijdrage Provincie Fryslân: 1,5 mln. per jaar</i> Aanvullend zet de provincie Fryslân jaarlijks 1,5 mln. in voor optimalisatie biotoop (kleine maatregelen zoals het aanschaffen van pompen), predatiebeheer (onderzoek, uitvoering beheer en materiaal), communicatie en educatie.</p> <p><i>Omdat het de maatregelen uit dit maatregelenpakket plaatsvinden in de weidevogelgebieden waar reeds is gestart met het Aanvalsplan Grutto, LIFE IP GrassBirdHabitats en de Erfgoeddoel en een aantal maatregel hetzelfde zijn zal heel goed worden bijgehouden dat er geen dubbele financiering van maatregelen plaatsvindt. Voor alle maatregelen die worden aangevraagd binnen het maatregelenpakket is geen financiering vanuit bovenstaande projecten beschikbaar of andere financieringsbronnen. In de verantwoording van alle projecten zal goed worden bijgehouden welke maatregelen uit welke projecten worden gefinancierd.</i></p>
<p>Bijlagen <i>Geef aan welke bijlagen, als gewenst, zijn bijgevoegd. Bijvoorbeeld overzichtskaarten of een Plan van aanpak.</i></p>	<p>Dit thema kent de volgende bijlagen, zie map bijlagen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Bijlage 1. Kaart Baarderadiel Bijlage 2. Kaart Dokkum Oost Bijlage 3. Kaart Idzegea en omgeving Bijlage 4. Kaart Kollum Bijlage 5. Kaart Skrok en Skrins Bijlage 6. Kaart Wynserpolder Bijlage 7. Kaart Zwagermieden Bijlage 8. Weidevogelkansgebieden Bijlage 9. Tijdelijke subsidieregeling weidevogelbeheer Bijlage 10. Modelakte (KV) Bijlage 11. Subsidieregeling duurzaam weidevogelgrasland

Opgaven/probleemanalyse en te bereiken doelen

<p>Analyse provinciale/ gebiedsopgaven NPLG <i>Beschrijf samenvattend de analyse van de opgaven in het gebied/de provincie op de scope van het NPLG. Gebruik kan worden gemaakt van de teksten in het gebiedsprogramma.</i></p>	<p>Probleemanalyse en opgave: Een deel van de VHR-doelen, te weten 13 vogelrichtlijnsoorten, heeft betrekking op weidevogels, bijvoorbeeld; Grutto en Tureluur Slobeend, Kempphaan, Kluut, Wulp en Watersnip. De aantallen die tijdens de trek gebruik maken van Fryslân zijn onlosmakelijk gekoppeld aan de broedpopulaties. Voor het behalen van de VHR-opgave is het daarom cruciaal dat binnen de weidevogelkerngebieden welke gelegen zijn zowel binnen als buiten de Natura 2000/NNN, wordt ingezet op het behouden (beschermen), verbeteren kwaliteit en vergroten van de broedbiotoop van weidevogels.</p> <p>Voor de Vogelrichtlijnsoorten hebben de belangrijkste knelpunten te maken met de voedselbeschikbaarheid (biodiversiteit), peilbeheer, omvang en versnippering van de leefgebieden, verstoring, predatie en/of klimaatverandering. De voedselbeschikbaarheid heeft voornamelijk te maken met de beschikbaarheid of bereikbaarheid van prooisorten, waaronder insecten en wormen. De overige genoemde knelpunten hebben voornamelijk te maken met de geschiktheid van het leefgebied voor de doelsoorten als geheel, qua kwaliteit, omvang en onderlinge verbondenheid.</p> <p>Dit project richt zich op de weidevogels en algemene biodiversiteit met de Grutto als gidssoort. De maatregelen dragen bij aan de verbetering van de staat van instandhouding van de meeste bedreigde Nederlandse en Europese, grasland-, wetland- en weidebroedvogels en hun habitats: inclusief de bijbehorende planten, ongewervelde dieren en de verschillende ecosysteemdiensten die deze landschappen bieden. Bescherming, verbetering en behoud van broedgebieden van de Grutto in Nederland is van het grootste internationale belang voor deze soort, omdat het grootste deel (90%) van de West-Europese Grutto populatie in Nederland broedt en waarvan ongeveer 40% in Fryslân. Nederland heeft dus een grote verantwoordelijkheid voor de bescherming en instandhouding van de Grutto en andere weidevogels. Over de gehele jaarcyclus bekeken, treedt de meeste sterfte op tijdens het broedseizoen en minder tijdens de trek of de overwintering.</p>
---	--

	<p>verbeteren van de biotoop, extensiveringsimpuls op bedrijfsniveau, predatiebeheer en het ontwikkelen van een verdienmodel voor de boer. Per aanvalsplan Grutto gebied wordt daarnaast ingezet op 300 ha duurzaam behoud (agrarisch) weidevogelgrasland middels afwaardering/herwaardering.</p> <p><i>LIFE IP GrassBirdHabitats</i></p> <p>Het internationale project LIFE IP GrassBirdHabitats wordt samen met Duitsland uitgevoerd en heeft als doel het behouden en verbeteren van de natte weidevogelgraslandbiotopen in DL en NL en het verbeteren van de overwintering en- stop-over gebieden langs de gehele Flyway. Binnen dit project is een afwaarderingsinstrument ontwikkeld voor het duurzaam behoud van weidevogelbiotoop en wordt ingezet op het verbeteren van de weidevogelbiotoop door middelen van het opzetten van waterpeil en het verbeteren van de hydrologische omstandigheden en het monitoren van predatoren. De instrumenten en ervaringen uit dit project worden ingezet in dit maatregelpakket. Er zal geen overlap van maatregelen op dezelfde percelen plaatsvinden.</p> <p><i>Opgave:</i></p> <p>Provincie Fryslân heeft een belangrijke opgave voor het in een gunstige staat van instandhouding brengen van meerdere weidevogelsoorten (VHR). Voor het behalen van deze opgave is het van groot belang dat zowel binnen als buiten de Natura 2000/NNN gebieden wordt ingezet op het behouden en verbeteren van de broedbiotoop van weidevogels. De broedpopulatie vormt immers de aanwas voor de (niet) broedvogelpopulatie binnen N2000/NNN. De Grutto is de ambassadeur van agrarisch land waar productie en natuur in balans zijn.</p> <p>Op grond van artikel 4 lid 4 van de Europese Vogelrichtlijn moeten lidstaten, ook in agrarische gebieden, voldoende leefgebied beschermen en behouden voor trekvogels als de grutto. Uitdaging is om weidevogelbeheer te integreren in een duurzame en rendabele agrarische bedrijfsvoering. Ook is het opzettelijk doden van weidevogels, het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten en eieren en het storen van vogels, met name tijdens de broedperiode, verboden. Tevens moeten er speciale beschermingsmaatregelen worden getroffen, in het bijzonder door aanwijzing en bescherming van Natura 2000-gebieden en het nemen van maatregelen buiten deze gebieden om de milieuomstandigheden te verbeteren en verslechtering van de leefgebieden te voorkomen.</p> <p>Daarnaast moet worden voldaan aan het Verdrag van Bern inzake natuurbescherming in Europa én het verdrag over Afrikaans-Euraziatische Watervogels (AEWA). Hiervoor zijn het Rijk en de provincies samen verantwoordelijk</p>
--	---

	<p><i>Bodemsoort</i></p> <p>Weidevogels broeden in Fryslân op verschillende grondsoorten. De populatie weidevogels gaat sneller achteruit in veenweidegebieden door verzuring van de bodem, verdroging en verzuivering dan in andere gebieden. De weidevogelgebieden; Idezegea en Aldeboarn de Deelen gelegen binnen veenweide worden in het maatregelenpakket veenweide meegenomen.</p> <p>Het kleiweide gebied de Greidhoeke behoort tot één van de belangrijkste gebieden voor weidevogels in Fryslân waarvan oudsher veel weidevogels voorkomen, met veel oud greppelland en niet herverkaveld landschap dat niet alleen als cultureel erfgoed van belang is, maar ook voor de weidevogels. Hier bevinden zich bovendien veel boeren die een grote bijdrage leveren aan de VHR-doelen t.a.v. diverse beschermde soorten weidevogels, waaronder de grutto. De gebieden rond Baarderadiel, Lionserpolder (NNN) en Skrok en Skrins (NNN) zijn Aanvalsplan Gruttogebieden. (Integrale) Gebiedsprocessen zijn hier reeds opgestart.</p> <p>Ook de klei op veen en zand gebieden: rondom Idzegea, Wynserpolder – Trynwalden, Zwagermieden en Dokkum Oost zijn van oudsher belangrijke weidevogelgebieden waar reeds (integrale) gebiedsprocessen zijn opgestart.</p>
<p>Doelbereik NPLG</p> <p><i>Beschrijf de NPLG-doelen die met het maatregelpakket, waarvoor een aanvraag rijksbijdrage wordt gedaan, gerealiseerd worden. Geef dit zoveel mogelijk getalsmatig weer.</i></p>	<p>De opgaven in het gebiedsprogramma FPLG voor weidevogels, liggen concreet in:</p> <p><i>Natuur/VHR (hoofdoelstelling)</i></p> <p><u>VHR</u>: (30% natuurherstel in 2030). Het realiseren en behouden van een gunstige staat van instandhouding voor de betreffende vogelrichtlijnsoorten en hun habitat. Door middel van de instandhoudingen, ontwikkeling en optimalisatie van natte (agrarische) grasland biotoop én (nieuwe) arealen natuur inclusieve-landbouw, waar een agrarische functie gecombineerd kan worden met een natuurdoelstelling voor weidevogels en andere soorten. Daarnaast worden hierdoor bestaande natuurgebieden verbonden en vergroot.</p> <p>Een exacte uitwerking van het doelbereik kan eigenlijk alleen in combinatie met de andere maatregelen voor weidevogels uit het gebiedsprogramma FPLG. In totaal gaat het om circa 18.000 ha Aanvalsplan Grutto gebied, circa 25.000 ha bestaand weidevogelkerngebied welke beide zijn gelegen binnen de weidevogelkansgebieden.</p> <p><i>Transitie naar een natuurinclusieve landbouw</i></p> <p>Weidevogelbeheer/Aanvalsplan Grutto draagt bij aan het</p>

	<p>extensiever beheer in de landbouw door beperkte mestgift (geen kunstmest), hoog waterpeil/plas dras, kruidenrijke vegetatie en de ontwikkeling van verdienmodellen voor de landbouw. Een kleinere veestapel heeft een positief effect op ecosystemen door minder uitstoot van stikstof uit veehouderij. Ook heeft dit een positief effect op de waterkwaliteit door het minder weglekken van meststoffen naar het oppervlaktewater. Tevens heeft dit een positief effect op klimaat door de verkleining van broeikasgasuitstoot. Daarnaast draagt een natuur inclusieve landbouw bij aan het vergroten van aan de leefbaarheid van het platteland en de gezondheid van haar bewoners.</p> <p><i>Stikstofreductie</i></p> <p>Extensivering van de bij het Aanvalsplan Grutto betrokken melkveehouderijen zorgt voor minder stikstof emissies door blijvend grasland, hoog waterpeil en een extensievere manier van boeren. T.b.v. de productie van ruige mest kan een koppeling worden gezocht met de benodigde emissievrije/-arme stallen.</p> <p><i>Waterkwaliteit</i></p> <p>Door de voorwaarden vanuit Aanvalsplan Grutto (pakketten in het ANLb-stelsel) en de gebruiksbependingen vanuit de gevestigde kwalitatieve verplichtingen t.a.v. bemesting en gebruik gewasbeschermingsmiddelen zal de uitspoeling hiervan naar het oppervlaktewater afnemen. Hierdoor verbetert de waterkwaliteit en gaat dit een bijdrage leveren aan de KRW-doelen.</p> <p><i>Veenweide</i></p> <p>Weidevogelbeheer draagt bij aan het extensiever beheer in de veenweidegebieden. Verhoogt waterpeil en permanent grasland dragen bij aan CO₂ vastlegging in de bodem en het tegengaan van oxidatie van veen.</p> <p><i>NB: Hoog waterpeil (gemiddeld 0 – 40 -MV) in de weidevogelgebieden tijdens het broedseizoen De streefpeilen verschillen per grondsoort: Veen 0 - 25 cm –mv., Klei-op-veen 0 - 35 cm –mv., Klei 0 - 40 cm -mv.</i></p> <p><i>Klimaatadaptatie</i></p> <p>Positief effect op klimaat door de verkleining van broeikasgasuitstoot. Hoog waterpeil (tijdens het broedseizoen) is een van de speerpunten in weidevogelbeheer en is ook een van de te nemen maatregelen voor biotoopverbetering t.b.v. de VHR-doelen van verschillende beschermde soorten weidevogels. Meerdere Aanvalsplan Gruttogebieden liggen in het veenweidegebied (waaronder Idzegea en ADD). In het veenweidegebied kan de uitstoot van CO₂ worden verminderd door peilverhogingen in de aanwezige sloten. Door bodemverbetering (o.a. verhogen organisch stofgehalte door gebruik ruige mest) kan CO₂ worden vastgelegd. Het verwaarden</p>
--	--

	<p>van deze vastlegging (Valuta voor Veen) kan onderdeel van het verdienmodel van boeren worden. Maar ook in klei-, zand- en Waddengebied kunnen koppelkansen tussen klimaatadaptatie, extensiever boeren, gezonde bodem en weidevogelbeheer worden gemaakt.</p> <p><i>Water en bodem</i> Permanente natte kruidenrijke graslanden zonder gebruik van kunstmest en drijfmest zorgen voor een gezondere bodem en betere waterkwaliteit en het vasthouden van water. Tevens Positieve impact op hoeveelheid vastgelegde koolstof.</p> <p><i>Versterken biodiversiteit</i> Permanente natte kruidenrijke graslanden zonder gebruik van kunstmest en drijfmest zorgen voor meer biodiversiteit boven en onder de grond.</p> <p><i>Groen/ Blauwe dooradering (5% in 2030)</i> Weidevogelbeheer draagt bij aan de ontwikkeling van extra agrarische natuur welke o.a. bestaat uit kruidenrijke percelen, natuurvriendelijke oevers, plas dras en hoog waterpeil. Door natuurgebieden en leefgebieden van soorten via een netwerk van landschapselementen beter met elkaar verbinden wordt er een uitgangssituatie gecreëerd die op duurzame wijze bijdraagt aan de realisatie en uitbreiding van o.a. de VHR-doelen en de biodiversiteit in het algemeen. Ook kan hiermee een bijdrage aan de hydrologie en waterkwaliteit worden geleverd wat een positief effect heeft op de biodiversiteit.</p>
<p>Eventuele wijzigingen ten opzichte van gebiedsprogramma <i>Beschrijf, als aan de orde, of de opgave, doelen en maatregelen in het gebied/de provincie gewijzigd zijn ten opzichte van het gebiedsprogramma. (Bijvoorbeeld als resultaat van een voorafgaande planuitwerking of verkenning voor een omwisselbesluit)</i></p>	<p>Conform gebiedsprogramma FPLG, zijn er geen wijzigingen.</p>
<p>Meekoppelkansen <i>Beschrijf de opgaven of doelen in het gebied die, naast de doelen van het NPLG, met het te realiseren maatregelpakket waarvoor een rijksbijdrage wordt aangevraagd, ook gerealiseerd gaan worden en die daarmee onderdeel zijn van de uitvoering van het maatregelpakket.</i></p>	<p><i>Behoud cultuurhistorisch erfgoed (oud greppelland)</i> Door het vestigen van kwalitatieve verplichtingen op percelen met oude greppelstructuren wordt vastgelegd dat deze (eeuwigdurend) in stand dienen te worden gehouden. De cultuurhistorische/landschappelijke waarde van het gebied wordt versterkt door het herinrichten van het oude greppelland.</p> <p><i>Recreatie en toerisme</i> Door de kleuren, geuren, geluid en de aanwezigheid van weidevogels en andere soorten worden de weidevogelgebieden</p>

	<p>aantrekkelijk voor recreatie/toerisme. Meer biodiversiteit zorgt voor een aantrekkelijke omgeving waar het prettig vertoeven is voor recreatie/toerisme.</p> <p><i>Versterken van sociale/economische samenhang</i></p> <p>Weidevogels zijn synoniem met het Friese platteland. Ze vormen een wezenlijk onderdeel van de beleving van het landschap en de Friese cultuur. Bovendien laten hun aantallen en broedsucces zien hoe het met onze leefomgeving is gesteld. Weidevogels zijn ook sterk verbonden met de Fryske taal. Daarnaast draagt een natuur inclusieve landbouw waar zorg voor weidevogels een onderdeel is van de bedrijfsvoering bij aan de leefbaarheid van het platteland en de gezondheid van haar bewoners.</p>
--	---

Oplossingsrichtingen, doelbereik en (sociaaleconomische) effecten

<p>Maatregelen en instrumenten</p> <p><i>Beschrijf de maatregelen en instrumenten die onderdeel zijn van het maatregelpakket (1-3 zinnen per maatregel en instrument). Voeg desgewenst aanvullende notities toe en/of verwijs waar relevant naar het gebiedsprogramma.</i></p>	<p>Opgedane kennis en ervaringen vanuit de LIFE IP GrassBirdhabitats met betrekking tot het duurzaam behoud en de optimalisatie van de weidevogelbiotoop worden ingezet binnen dit thema en gedeeld met de andere weidevogelprovincies.</p> <p><i>Maatregel 1: Afwaardering/herwaardering</i></p> <p>Maatregel: Duurzame instandhouding nat grasland weidevogelbiotoop.</p> <p>Vrijwillige afwaardering van percelen met de landbouwfunctie met als doel deze duurzaam te behouden en of te ontwikkelen als optimaal weidevogelbiotoop. Op de betreffende percelen komt een kwalitatieve verplichting te rusten waarin wordt vastgelegd wat de eigenaar/gebruiker moet doen en/of laten om de percelen zo goed mogelijk te behouden voor de functie weidevogels. De percelen behouden hierbij hun agrarische bestemming. Daarnaast zorgt dit ook voor het behoud cultuurhistorisch oud greppelland.</p> <p>Er zal circa 750 ha agrarische grond worden afgewaardeerd.</p> <p>Instrument:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Subsidieregeling duurzaam behoud weidevogelgrasland Fryslân met bijbehorende model kwalitatieve verplichting. Dit instrument is ontwikkeld en uitgetest in de LIFE IP GrassBirdHabitats en zal binnen dit project verder worden uitgerold. <p>Methode:</p> <p>Subsidieverlening voor de waardedaling van de grond, wordt gedaan op basis van een dubbele taxatie en als gevolg van het vestigen van de KV.</p> <p>Dubbele taxatie: De waardedaling wordt bepaald aan de hand van een marktconforme dubbele taxatie. Taxatie 1 is een taxatie waarbij de marktwaarde wordt bepaald op basis van de feitelijke toestand en gebruiksmogelijkheden van de gronden; Taxatie 2 is een taxatie waarbij de marktwaarde wordt bepaald op basis van het gebruik van de gronden als weidevogelgrasland, met inachtneming van de in de subsidieregeling bedoelde kwalitatieve verplichting.</p> <p>De te financieren waardedaling bestaat uit het verschil tussen die beide taxaties, met daarbij een maximum van 50% van de oorspronkelijk agrarische marktwaarde, zoals blijkt uit de eerste taxatie. De provincie laat de gronden onafhankelijk taxeren. De taxaties worden uitgevoerd in opdracht van en door de provincie betaald. Op basis hiervan wordt de waarde van het perceel en de hoogte van de waardevermindering, het afwaarderingsbedrag,</p>
---	---

	<p>vastgesteld. Een eigenaar kan hiermee instemmen of een hertaxatie aanvragen. Er kan gebruik gemaakt worden van opdrachtverlening aan een taxateur of van de taxateur die reeds door aanbesteding aan de provincie is verbonden.</p> <p>Kwalitatieve Verplichting (KV): De verplichting van de grondeigenaar om bepaalde zaken na te laten die de instandhouding als weidevogelgrasland in de weg staan worden in een KV bij de notaris vastgelegd in een juridische overeenkomst tussen grondeigenaar en provincie. In de door het notariaat van TRIP opgestelde modelakte voor een KV is een nauwkeurige uitwerking van na te laten activiteiten beschreven, te weten het nalaten van:</p> <ul style="list-style-type: none"> werkzaamheden die wijzigingen tot gevolg hebben van perceelsloten en/of percelering; werkzaamheden die wijzigingen tot gevolg hebben van het perceels(micro)reliëf en/of bodemprofiel; werkzaamheden die leiden tot verlaging van de grondwaterstand en/of slootwaterpeilen; bemesting van het Terrein met kunstmest en/of drijfmest. <p>Maatregelen gericht op het herstel van de zuurgraad en/of de mineralenbalans zijn wel toegestaan voor zover deze nodig zijn voor de instandhouding dan wel de ontwikkeling van de Weidevogelfunctie, echter alleen op basis van gedegen vooronderzoek;</p> <p>het introduceren van uitheemse dier- en/of plantensoorten;</p> <p><i>Maatregel 2: Optimalisatie weidevogelbiotoop</i> Maatregel: Optimalisatie van de weidevogelbiotoop. Optimaal weidevogelbiotoop kenmerkt zich door o.a. hoog waterpeil, (greppel) plasdras tijdens broedseizoen, kruidenrijke graslanden en openheid en rust in het gebied. Inrichtingswerkzaamheden bestaan o.a. uit: percelen weer op greppels leggen, originele structuren herstellen met slenken, hoogtes en laagtes, creëren plasdras situaties, maatregelen voor hoogwater peil in sloten en verwijderen houtopstanden/boschages. Instrument:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rechtstreekse opdrachtgeving voor uitvoering werkzaamheden door de provincie middels aanbestedingen. • Subsidieregeling Verbetering Weidevogelbiotoop Fryslân. <p><i>Maatregel 3: Proceskosten</i> Maatregel: implementatie van bovenstaande maatregelen. Om de realisatie van bovenstaande maatregelen te coördineren en om te zorgen voor een zorgvuldige uitvoering, komt er een implementatiepost om de maatregelen uit te voeren. Instrument:</p>
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Subsidie/opdrachtverlening collectieven en natuurbeheerders <p>Voor toezicht en handhaving van beide maatregelen zal worden aangesloten bij de bestaande opzet SNL (schouw en NVWA) en provinciale handhaving FUMO.</p>
<p>Doelbereik (in verhouding tot het gebiedsprogramma) <i>Geef aan welke bijdrage het maatregelpakket levert aan het doelbereik, zowel voor wat betreft de NPLG-doelen als voor eventuele meekoppelende opgaven en doelen. Beschrijf daarbij de verhouding tussen het doelbereik van het maatregelpakket in verhouding tot het doelbereik van gehele gebiedsprogramma (de andere al gerealiseerde of nog te realiseren maatregelpakketten).</i></p>	<p>Het doelbereik kan momenteel alleen worden ingeschat op basis van onderzoek en ervaringen. Monitoring zal moeten aantonen wat het daadwerkelijke doelbereik is.</p> <p>De betreffende gebieden worden meegenomen in de beleidsmonitoring van SOVON. Momenteel wordt er bekeken of hiervoor extra telplots nodig zijn. Daarnaast zullen er metingen van het waterpeil worden gedaan middels peilbuizen/pins en kan met luchtfoto's het herstel openheid en rust in kaart worden gebracht.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Instandhouding weidevogelbiotoop</u>: met deze maatregel wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan om natte graslanden weidevogelbiotoop duurzaam in stand te houden. Door de functie agrarisch te houden bij de afwaardering en niet om te vormen naar natuur wordt het voor boeren interessanter om mee te doen aan deze regeling, omdat o.a. de toeslagrechten blijven behouden en omdat deelname aan het agrarisch natuurbeheer mogelijk is. Veel oude natte kruidenrijke graslanden met greppels en weidevogels zijn in handen van particulieren (voornamelijk boeren), maar worden niet duurzaam beschermd. Het is momenteel toegestaan om deze gronden om te ploegen en het waterpeil te verlagen. Deze groep boeren kan met omvormen naar natuur niet worden meegenomen. De beheermaatregelen uit het ANLb geven geen garantie van de bescherming van dit belangrijke greppelland voor weidevogels. Met een kwalitatieve verplichting wordt het behoud van het (weidevogel)landschap eeuwigdurend geborgd. 2. <u>Optimalisatie biotoop</u>: Door weer reliëf op percelen aan te brengen, hetzij met greppels en slenken, hetzij anders, ontstaat er de mogelijkheid om met het juiste beheer tot een optimaal biotoop voor weidevogels te komen. Op vlakke gedraineerde stukken is dit vaak niet mogelijk. Ook dienen de sloten en slootkanten goed te zijn ingericht om als verbindend element te kunnen fungeren in dit weidevogelbiotoop. Het doel is om op de percelen water te kunnen vasthouden, maar deze ook goed te kunnen ontwateren. Het moet namelijk mogelijk zijn om (na het broedseizoen) beheer te laten plaatsvinden op de weidevogelgraslanden, anders treedt er verruiging op

	<p>wat zeer nadelig is voor weidevogels. Daarnaast is openheid en rust in de gebieden van groot belang voor de vestiging en het broedsucces.</p>
<p>Onderbouwing <i>Onderbouw de keuze voor de maatregelen en instrumenten om tot het gestelde NPLG-doelbereik te komen. Maak hierbij gebruik van de beleidstheorie /doelenboom in het gebiedsprogramma, het toetsingsadvies van de Ecologische Autoriteit, de sociaal economische impact analyse (incl. de toekomst van de landbouw), effecten op leefbaarheid, milieu en leefomgeving e/o andere onderzoeken en adviezen zoals een eventuele milieueffectrapportage. Geef, als relevant, weer welke alternatieve maatregelen en instrumenten zijn afgewogen en op welke gronden deze zijn afgevallen (bijvoorbeeld effectiviteit, legitimiteit en/of draagvlak).</i></p>	<p>Duurzaam behoud en optimalisatie van de biotoop dragen beide bij aan de eerdergenoemde opgaven onder het kopje: Doelbereik NPLG.</p>

Besluitvorming en daarbij betrokken partijen

<p>Beschrijving partijen, rollen en verantwoordelijkheden</p> <p><i>Geef een opsomming van de betrokken partijen in de fase van realisatie en geef daarbij in één zin weer wat hun rol en verantwoordelijkheid is.</i></p> <p><i>Bevestig dat alle genoemde partijen hun rol en verantwoordelijkheid hebben onderschreven en geef aan waar dit is vastgelegd, bijvoorbeeld in een bestuursovereenkomst of een andere bestuurlijk vastgelegde afspraak.</i></p>	<p><i>Agrarische collectieven</i></p> <p><i>Rol:</i> coördineren uitvoering Aanvalsplan Grutto en ANLb, partner LIFE IP GrassBirdHabitats en totstandkoming en coördineren uitvoering maatregelenpakket samen met de natuurorganisaties en provincie.</p> <p><i>Verantwoordelijkheid:</i> uitvoering van thema weidevogels</p> <p><i>Natuurorganisaties</i></p> <p><i>Rol:</i> Partners uitvoering Aanvalsplan Grutto, Partner LIFE IP GrassBirdHabitats en beheerder en/of eigenaar van natuurgebieden en totstandkoming en coördineren uitvoering maatregelenpakket samen met de collectieven en provincie.</p> <p><i>Verantwoordelijkheid:</i> uitvoering van thema weidevogels.</p> <p><i>Provincie Fryslân</i></p> <p><i>Rol:</i> Organiseert het Aanvalsplan Grutto en de LIFE IP GrassBirdHabitats en totstandkoming en coördinatie maatregelenpakket samen met de natuurorganisaties en collectieven. Faciliteert en verbindt betrokken partijen in het veld.</p> <p><i>Verantwoordelijkheid:</i> uitvoering Nota Weidevogels (inclusief Aanvalsplan Grutto en LIFE IP GrasBirdHabitats) vastgesteld door PS in november 2021, ANLb 2016, Natuurpact 2013 en uitvoering van maatregelenpakket Weidevogelbiotop. Trekker van maatregelpakket/ initiatiefnemer en uitvoerder van maatregelpakket.</p> <p><i>Wetterskip Fryslân</i></p> <p><i>Rol:</i> uitvoering van optimalisatie biotoop: hydrologie, gewenste waterpeil.</p> <p><i>Verantwoordelijkheid:</i> bevoegd gezag waterpeil, verlener watervergunningen. Geen directe investeringen voor dit thema in 2024-2025.</p> <p><i>Olterterpoverleg</i></p> <p><i>Rol:</i> stimuleren de samenwerking en kennisuitwisseling met betrekking tot weidevogels tussen alle bij weidevogel betrokken partijen in Fryslân. Tevens betrokken bij het opstellen van het provinciaal weidevogelbeleid en uitvoering Aanvalsplan Grutto.</p> <p><i>Verantwoordelijkheid:</i> verbinden van betrokken partijen in Fryslân en uitwisselen kennis en ervaring.</p> <p>Bovengenoemde partijen hebben allen samengewerkt aan de totstandkoming van de Nota Weidevogels 2021-2030. Deze nota is eind 2021 vastgesteld door Provinciale Staten en alle bovengenoemde partijen hebben hun verantwoordelijkheid en rol onderschreven in deze nota.</p>
---	---

<p>Afgeronde procedures en besluitvorming <i>Presenteer een chronologisch overzicht van de procedures en besluitvormingsmomenten die zijn afgerond of nog lopend zijn om te kunnen starten met de realisatie. Bevestig dat bijvoorbeeld ruimtelijk-planologische procedures, mogelijke wettelijke compensatie en/of vergunningverlening.</i></p>	<p><i>Nota Weidevogels 2021-2030</i> De Nota Weidevogels 2021-2030 is vastgesteld op 24 november 2021 door Provinciale Staten. Het Aanvalsplan Grutto en de LIFE IP GrassBirdHabitats maken onderdeel uit van de Nota Weidevogels. In de Nota Weidevogels zijn vooruitlopend op het NPLG reeds de koppelkansen met de andere opgaven opgenomen.</p> <p><i>LIFE IP GrassBirdHabitats</i> Eind 2020 is het internationale project LIFE IP GrassBirdHabitats toegekend door de Europese Commissie.</p> <p><i>Aanvalsplan Grutto</i> Het Olterterpoverleg heeft het Aanvalsplan Grutto in 2019 omarmt en heeft samen met de provincie en Wetterskip Fryslân de indicatieve Aanvalsplan Grutto gebieden bepaald mede op basis met de koppelkansen met de opgave veenweide en stikstof In november 2020 is het Aanvalsplan Grutto door de initiatiefnemers en de betrokken weidevogelprovincies aangeboden aan toenmalig minister Schouten.</p> <p><i>Instrumenten:</i> <i>De subsidieregeling: Duurzaam behoud weidevogelgrasland met bijbehorende modelakte (kwalitatieve verplichting) is door Gedeputeerde Staten op 10 januari 2023 vastgesteld.</i></p> <p><i>De subsidieregeling Weidevogels (biotoop) is door Gedeputeerde Staten op 22 november 2014 vastgesteld. Deze subsidieregeling wordt in 2023 worden geactualiseerd en waar nodig uitgebreid.</i></p> <p>Alle procedurele stappen zijn in beeld en voor zover mogelijk afgerond. Ontheffingen en of vergunningen kunnen pas worden aangevraagd bij toekenning van de middelen. Ontheffingen en of vergunningen hebben namelijk een beperkte houdbaarheid.</p> <p><i>Subsidieregeling: Duurzaam behoud weidevogelgrasland.</i> Op dit moment mag buiten de LIFE IP GrassBirdHabitats nog niet op een dergelijke manier worden afwaardeerd binnen de catalogus Groen-Blauwe diensten (CGBD). Hiervoor is eerst een melding aan Brussel noodzakelijk. Daar wordt nu op via twee sporen naar gekeken, die afstemming met elkaar hebben: CGBD en interprovinciale regeling voor opkoop, natuur, krw etc.</p> <p>De CGBD wordt momenteel herzien door BIJ12 met input van de provincies. Er wordt in dit kader ook nagedacht over afwaardering en subsidie daarvoor.</p>

	De verwachting is dat het traject van de melding en akkoord een half jaar in beslag zal nemen en dus in het voorjaar van 2024 kan worden gestart met de uitvoering.
<p>Participatie en betrokkenheid democratische vertegenwoordigingen</p> <p><i>Beschrijf de participatie die met gebiedspartijen heeft plaatsgevonden, wat met de opbrengst van de participatie is gedaan en het betrekken van democratische vertegenwoordiging. Daarvoor kan gebruik gemaakt worden van het gebiedsprogramma. Beschrijf, voor zover relevant, (de opbrengst van) aanvullende participatie en betrokkenheid van democratische vertegenwoordigingen sinds vaststelling van het gebiedsprogramma. Geef tenslotte weer hoe gebiedspartijen en democratische vertegenwoordigingen in de fase van realisatie betrokken gaan worden.</i></p>	<p>De Nota Weidevogels 2021-2030 is samen met de Olterterppartners opgesteld. In het Olterterpoverleg zijn alle bij weidevogels betrokken partijen in Fryslân vertegenwoordigd (bond van Friese VogelWachten, Kollektivenberied Fryslân, It Fryske Gea, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Friese Milieu Federatie (FMF) en de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging, Wetterskip Fryslân, VHL/Lector Weidevogels). Daarnaast is er advies gevraagd aan de volgende deskundigen: Initiatiefgroep ‘Aanvalsplan Grutto’, Biologische landbouw, RUG, SOVON Vogelonderzoek Nederland en Vogelbescherming Nederland.</p> <p>In het provinciale weidevogelbeleid zijn vooruitlopend op het NPLG de koppelkansen met de andere opgaven reeds opgenomen.</p> <p>Het Olterterpoverleg heeft het Aanvalsplan Grutto in 2019 omarmt en heeft samen met de provincie en Wetterskip Fryslân de indicatieve Aanvalsplan Grutto gebieden bepaald mede op basis met de koppelkansen met de opgave veenweide en stikstof. De maatregelen zijn samen met de collectieven en natuurbeheerders opgesteld.</p>

Financiën en risico's

<p>Onderbouwing overheidsbijdrage <i>Beschrijf waarom een rijksbijdrage voor realisatie van het maatregelpakket noodzakelijk is.</i></p>	<p>Een rijksbijdrage vanuit het Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur voor dit maatregelpakket is noodzakelijk omdat voor deze maatregelen geen budget beschikbaar is vanuit andere provinciale en/of rijksmiddelen/programma's.</p>
<p>Kostenraming <i>Geef een kostenraming voor het maatregelpakket en voeg een verdere toelichting desgewenst bij. De minimale vereisten voor de kostenraming zijn:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Specificeer de kosten per type maatregel. • Werk volgens de PxQ systematiek. • <i>Betrek bij de kostenraming de voorziene baten, zoals doorverkoop van verworven gronden.</i> • <i>Geef weer wat de meerjarige programmering van uitgaven/kosten is.</i> • <i>Betrek bij de kostenraming een risicoreservering voor onvoorziene kosten.</i> • <i>Geef eventuele structurele (beheer)kosten weer, en geef aan welk deel van deze kosten vóór 2035 en welk deel na 2035 gemaakt worden (het Transitiefonds is tijdelijk tot 2035. Na die tijd kunnen kosten uit deze financieringsbron niet meer gedekt worden).</i> 	<p>Totale kosten maatregelenpakket/ transitiefonds: 24 miljoen</p> <p><i>Duurzaam behoud van (natte) weidevogelgraslanden door middel van herwaardering/afwaardering: € 19.600.000, -.</i></p> <p>Specificatie kosten: geschatte kosten voor het duurzaam behoud door middel van afwaardering/herwaardering zijn € 24.500, - per hectare. (800 ha x € 24.5000 =€ 19.600.000). Ambitie van dit thema is om ca 800 hectare af te waarden. Het budget geeft zo enige ruimte (risicovoorziening) voor bijv. hogere grondprijzen en hogere afwaarderingspercentages.</p> <p>Binnen de berekeningssystematiek van het Aanvalsplan Grutto wordt uitgegaan van 18 Aanvalsplan Grutto gebieden Fryslân van circa 1000 ha groot. Daarvan liggen 16 buiten het veenweidegebied. Voor deze gebieden wordt per gebied gerekend op het duurzaam behoud middels afwaardering van 300 hectare per 1000 ha met circa 35% van de waarde.</p> <p>De gemiddelde grondprijs in Fryslan is: € 76.000 klei/kei op veen, € 59.000 zand en € 67.000 veenweide. Voor de berekening is uitgegaan van een gemiddeld bedrag van € 70.000, omdat de grootste opgave in de klei/klei op veengebieden ligt.</p> <p><i>Optimalisatie biotoop door middel van optimalisatie hydrologie en openheid en rust binnen en buiten NNN: € 3.850.000, -:</i></p> <p>Specificatie kosten: geschatte kosten 1 mln. per gebied van 1000 ha. Op basis ervaringen voor optimalisatie biotoop natuurgebieden en agrarisch gebied collectieven en de LIFE IP GrassBirdHabitats. Door slim gebruik te maken van de koppelkansen met andere opgaven zoals veenweide, stikstof (overgangsgebieden) water en natuur denken we de kosten voor optimalisatie biotoop omlaag te kunnen brengen met circa 45% naar € 550.000, - per gebied. Voor de 7 gebieden en de NNN-gebieden met een weidevogelstelling komen de kosten voor optimalisatie biotoop in totaal op bijna 4 miljoen. Dit komt overeen met de inventarisatie van maatregelen die gedaan door de betrokken Natuurbeheerders en collectieven.</p> <p><i>Uitvoeringskosten: € 500.000, -</i></p>

	<p>Specificatie kosten: hiervoor is uitgegaan van circa 5%</p> <p>Er worden geen baten verwacht. De kwalitatieve verplichting (verboden) blijft eeuwigdurend op de gronden rusten. Bij doorverkoop van de gronden blijven deze minder waard. Ook de optimalisatie van de biotoop zal naar verwachting niet tot baten leiden.</p> <p>De maatregelen zullen in 2024 en 2025 worden uitgevoerd. De kosten zullen dan ook in 2024 en 2025 worden gemaakt. Het gaat om eenmalige maatregelen en kosten.</p>																																																																		
<p>Dekkingsvoorstel</p>	<p>De benodigde middelen (24 miljoen) voor uitvoering van dit maatregelpakket, thema weidevogels, worden aangevraagd uit het Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur.</p> <p>In het gebiedsprogramma FPLG is de totale dekking voor de weidevogelmaatregelen opgenomen. Dit betreft in totaal 435 miljoen, waarvan nu 24 miljoen naar voren wordt gehaald in de periode 2024-2025.</p> <table border="1" data-bbox="536 981 1394 1182"> <thead> <tr> <th>Weidevogels</th> <th>eenheid</th> <th>aantal</th> <th>jaren</th> <th>normbedrag</th> <th>totaal</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Maatregel 1: Instandhouding weidevogelbiotoop (afwaardering 35%)</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Verstrekken subsidie duurzaam behoud weidevogelgrasland en vestigen bijbehorende kwalitatieve verplichting</td> <td>ha</td> <td>800</td> <td>1</td> <td>24.500</td> <td>19.600.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal maatregel 1</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>19.600.000</td> </tr> <tr> <td>Maatregel 2: Optimalisatie weidevogelbiotoop</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Verstrekken van een subsidie/opdracht voor optimalisatie weidevogelbiotoop</td> <td>kerngebieden van 1000 ha</td> <td>7</td> <td>1</td> <td>550.000</td> <td>3.850.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal maatregel 2</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>3.850.000</td> </tr> <tr> <td>Proceskosten</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Uitvoering (coördinatie, begeleiding en notariskosten)</td> <td></td> <td></td> <td>2</td> <td></td> <td>500.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal proceskosten</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>500.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal Weidevogels</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>23.950.000</td> </tr> </tbody> </table> <p>Tabel 10: Overzicht van de gevraagde bijdrage voor het thema weidevogels uit het Transitiefonds. Deze tabel, tezamen met de andere tabellen, zijn te vinden in de bijgevoegde excel.</p> <p>Cofinanciering: totale opgave instandhouding en ontwikkeling natte grasland weidevogelbiotoop (Aanvalsplan Grutto) uit het gebiedsplan FPLG:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bijdrage ANLb/ Aanvalsplan Grutto: 22 mln. <p>Vanuit het ANLb (Aanvalsplan Grutto) worden de beheermiddelen zwaar agrarisch weidevogelbeheer in de betreffende gebieden gefinancierd. Dit gaat om een bedrag van 22 mln. tot en met 2027. Dit bedrag is reeds geserveerd binnen het ANLb. De beheerkosten voor de periode na 2027 worden apart opgenomen in het gebiedsplan FPLG onder beheer en maken geen deel uit van deze aanvraag.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Bijdrage LIFE IP GrassBirdHabitats: 4 mln. (2,5 mln. EU-bijdrage) <p>Vanuit de LIFE IP wordt het eerste deel van het duurzaam behoud van de weidevogelbiotoop en optimalisatie biotoop bekostigd. Let wel dit</p>	Weidevogels	eenheid	aantal	jaren	normbedrag	totaal	Maatregel 1: Instandhouding weidevogelbiotoop (afwaardering 35%)						Verstrekken subsidie duurzaam behoud weidevogelgrasland en vestigen bijbehorende kwalitatieve verplichting	ha	800	1	24.500	19.600.000	Totaal maatregel 1					19.600.000	Maatregel 2: Optimalisatie weidevogelbiotoop						Verstrekken van een subsidie/opdracht voor optimalisatie weidevogelbiotoop	kerngebieden van 1000 ha	7	1	550.000	3.850.000	Totaal maatregel 2					3.850.000	Proceskosten						Uitvoering (coördinatie, begeleiding en notariskosten)			2		500.000	Totaal proceskosten					500.000	Totaal Weidevogels					23.950.000
Weidevogels	eenheid	aantal	jaren	normbedrag	totaal																																																														
Maatregel 1: Instandhouding weidevogelbiotoop (afwaardering 35%)																																																																			
Verstrekken subsidie duurzaam behoud weidevogelgrasland en vestigen bijbehorende kwalitatieve verplichting	ha	800	1	24.500	19.600.000																																																														
Totaal maatregel 1					19.600.000																																																														
Maatregel 2: Optimalisatie weidevogelbiotoop																																																																			
Verstrekken van een subsidie/opdracht voor optimalisatie weidevogelbiotoop	kerngebieden van 1000 ha	7	1	550.000	3.850.000																																																														
Totaal maatregel 2					3.850.000																																																														
Proceskosten																																																																			
Uitvoering (coördinatie, begeleiding en notariskosten)			2		500.000																																																														
Totaal proceskosten					500.000																																																														
Totaal Weidevogels					23.950.000																																																														

	<p>betreft andere locaties dan welke worden voorgesteld in dit maatregelenpakket.</p> <p>3. Bijdrage Provincie Fryslân: 1,5 mln. per jaar</p> <p>Aanvullend zet de provincie Fryslân vanuit haar weidevogelbeleid (Nota Weidevogels) jaarlijks 1,5 mln. in voor optimalisatie biotoop (kleine maatregelen zoals het aanschaffen van pompen), predatiebeheer (onderzoek, uitvoering beheer en materiaal), ondersteuning vrijwillige weidevogelbescherming, monitoring, onderzoek, communicatie en educatie.</p> <p><i>Er is geen sprake van beheerkosten Aanvalsplan Grutto in dit maatregelenpakket, deze worden gefinancierd vanuit het ANLb tot en met 2027. De beheerkosten voor de periode 2028-2035 zijn opgenomen in het gebiedsprogramma FPLG.</i></p>
<p>Verhouding tot indicatief budget voor realisatie van het gehele gebiedsprogramma (totaal maatregelpakketten)</p> <p><i>Beschrijf hoe de aanvraag rijksbijdrage voor realisatie van het maatregelpakket zich verhoudt tot het indicatieve budget Transitiefonds voor de betreffende provincie.</i></p>	<p>De provincie Fryslân heeft uit het Transitiefonds Landelijk Gebied en Natuur een indicatief budget van 2,5 miljard meegekregen. De verhouding tussen dit maatregelpakket, thema weidevogels, (24 miljoen) en het indicatieve budget komt hiermee op 0,96 %.</p>
<p>Risico's en beheersmaatregelen</p> <p><i>Beschrijf de top-3 risico's en bijbehorende beheersmaatregelen in de realisatie ten aanzien van het behalen van gestelde doelen, binnen de daarvoor gestelde tijd en binnen budgettaire kaders.</i></p>	<p><i>Politiek/bestuurlijk</i></p> <p>Er wordt in 2023 een nieuw college van Gedeputeerde en Provinciale Staten gevormd waardoor het definitieve gebiedsprogramma FPLG gewijzigd kan worden vastgesteld. Hiervoor is geen ander alternatief beschikbaar dan dat de doelen later dan 2030 worden behaald.</p> <p><i>Geen tijdig akkoord</i></p> <p>Geen tijdig akkoord Rijk voor uitvoering van dit maatregelenpakket. Er is geen ander alternatief beschikbaar dan dat de doelen later worden behaald dan 2030.</p> <p><i>Geen goede verdienmodellen Landbouwakkoord</i></p> <p>Geen goede invulling van de verdienmodellen binnen het Landbouwakkoord. Dit kan mogelijk gevolgen hebben voor de deelnamebereidheid aan dit maatregelenpakket. Alternatief: via Aanvalsplan Grutto verder ontwikkelen verdienmodellen.</p>

Aanpak met planning en mijlpalen

<p>Planning met mijlpalen en afronding <i>Beschrijf puntsgewijs de planning van activiteiten voor realisatie van het maatregelpakket met de start, tussenresultaten (mijlpalen) en afronding (opleverbeslissing).</i></p>	<p><i>Duurzaam behoud van (natte) weidevogelgraslanden door middel van herwaardering/afwaardering</i></p> <p>Eerste kwartaal 2024 start dubbele taxatie van percelen voor duurzaam behoud natte weidevogelbiotoop.</p> <p>Maart tot april 2024 bespreken uitkomsten dubbele taxatie met de deelnemers. April 2024 Openstellingsbesluit GS. April tot en met juli 2024: Openstelling subsidieregeling duurzaam weidevogelgrasland Juli tot en met oktober 2024: Beoordeling subsidieaanvragen Oktober tot en met november 2024: Beschikken subsidieaanvragen, en vestigen kwalitatieve verplichting bij notaris. 3^e en 4^e kwartaal 2024 dubbele taxatie 2^e Openstellingronde en bespreken uitkomsten dubbele taxatie met de deelnemers. Januari 2025: 2^e Openstellingsbesluit GS. Januari tot en met april 2025: Openstellig subsidieregeling duurzaam weidevogelgrasland. Mei tot en met september 2025: Beoordeling subsidieaanvragen Oktober tot en met november 2025: Beschikken subsidieaanvragen en vestigen kwalitatieve verplichting bij notaris.</p> <p>Beslissingsmoment: verlening van subsidieaanvraag door GS en vestiging kwalitatieve verplichting bij notaris.</p> <p><u>Eind 2024</u> circa 500 ha duurzaam behoud van weidevogelgrasland middels afwaardering en vestiging kwalitatieve verplichting geborgd (tussenresultaat). <u>Eind 2025</u>: circa 250 ha duurzaam behoud van weidevogelgrasland middels afwaardering en vestiging kwalitatieve verplichting geborgd (afronding).</p> <p><i>Optimalisatie biotoop door middel van optimalisatie hydrologie en openheid en rust binnen en buiten NNN</i></p> <p>Februari 2024: Openstellingsbesluit GS en of start aanbestedingsprocedure. Februari tot en met april 2024: Openstellingsperiode subsidieregeling Weidevogels en of gunning aanbesteding. April tot en met juli beoordeling subsidieaanvragen Juli 2024: beschikking subsidieaanvragen Augustus 2024 tot en met-januari 2025: start uitvoering inrichting. Tijdens het broedseizoen (februari-augustus) kunnen er geen inrichtingsmaatregelen worden uitgevoerd. Januari 2025: 2^e openstellingsbesluit GS en of start aanbestedingsprocedure. Januari tot en met maart 2025: 2^e openstellingsperiode subsidieregeling Weidevogels en of gunning aanbesteding.</p>
---	--

	<p>Maart tot en met juni 2025 beoordeling subsidieaanvragen Juni/juli 2025: beschikking subsidieaanvragen Augustus 2025 tot en met-december 2025: start uitvoering inrichting. Tijdens het broedseizoen (februari-augustus) kunnen er geen inrichtingsmaatregelen worden uitgevoerd.</p> <p>Beslissingsmoment: verlening van subsidieaanvraag door GS.</p> <p><u>Eind 2024</u>: 5 gebieden optimaal ingericht voor weidevogelbiotoop (tussenresultaat) <u>Eind 2025</u>: 7 gebieden optimaal ingericht weidevogelbiotoop (afronding)</p> <p>Proceskosten Januari tot en met maart 2024 inregelen van het organisatieproces.</p>
<p>Gesteld staan voor realisatie <i>Onderbouw met een beschrijving van de organisatie(structuur) en beschikbare menskracht dat de realisatie van het maatregelpakket geborgd is.</i></p>	<p>Er wordt gebruik gemaakt van de bestaande organisatiestructuur (intern en extern). Ervaren projectleiders grote projecten (Opkrikplannen weidevogelreservaten, Aanvalsplan Grutto en LIFE IP GrassBirdHabitats) ecologen, gebiedsdeskundigen en bijbehorende financiële en administratieve ondersteuning. Door inzet van de post uitvoeringskosten kan extra menskracht worden ingezet waar dit nodig is en kunnen de uitvoeringskosten van de collectieven en natuurbeheerders worden vergoed.</p>